

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

KATJA KAVS

**»ČEZMEJNO SODELOVANJE LOKALNIH SKUPNOSTI:
primer Občine Bovec«**

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana 2007

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

KATJA KAVS

Mentor: doc. dr. MIRO HAČEK

**»ČEZMEJNO SODELOVANJE LOKALNIH SKUPNOSTI:
primer Občine Bovec«**

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana 2007

ZAHVALA

V prvi vrsti bi se rada zahvalila mojima staršema in sestri Petri, ki so me skozi vsa ta leta podpirali in verjeli vame. Brez vas tudi tega dela ne bi bilo. Hvala tudi vama, Nina in Balky, tudi z vajino pomočjo mi je uspelo. Pa tebi, Alan, za spodbudo.

Zahvala gre tudi Občini Bovec, predvsem gospe Ceciliji Ostan, da me je povabila k sodelovanju na projektu in mi omogočila, da sem si pridobila dragocene prve izkušnje s tovrstnim delom, pa tudi kasneje za pomoč in informacije pri izdelavi diplomske naloge.

Navsezadnje gre zahvala tudi mentorju, dr. Miru Hačku za pomoč in usmerjanje pri pisanju diplomske naloge.

HVALA VSEM!

ČEZMEJNO SODELOVANJE LOKALNIH SKUPNOSTI: primer Občine Bovec

Čezmejno sodelovanje je v procesu združevanja Evrope eden pomembnejših instrumentov integracije. Formalno je Slovenija s čezmejnim sodelovanjem pričela kmalu po osamosvojitvi, čeprav je tovrstno sodelovanje, predvsem v obmejnem prostoru, potekalo tudi že prej, v prejšnjem sistemu. Vendar je bilo tovrstno sodelovanje zgolj neformalne narave, saj so se ljudje z obeh strani meje povezovali večinoma na lastno pobudo. To so bila na primer srečanja športnikov, planincev, gostovanja folklornih skupin... Čezmejno sodelovanje pomeni vse dogovorjene upravne, tehnične, gospodarske, socialne ali kulturne ukrepe, katerih cilj je utrjevanje dobrososedskih odnosov med območji na obeh straneh meje ter reševanje vprašanj, ki se lahko pojavljajo na tem področju. Čezmejno sodelovanje slovenskih lokalnih skupnosti z občinami z druge strani državne meje je zelo razgibano. Veliko čezmejnih projektov je bilo izvedenih v okviru programa PHARE, po vstopu Slovenije v EU pa se sodelovanje nadaljuje v okviru pobude Skupnosti INTERREG. Vse oblike čezmejnega sodelovanja so enoglasno ocenjene kot pozitivne in zaenkrat zelo uspešne, njihovi učinki pa so ključni za proces evropskega združevanja. Slovenske lokalne skupnosti se torej aktivno vključujejo v programe EU, a se pri tem srečujejo z določenimi administrativnimi in tehničnimi pa tudi kadrovskimi ovirami pri prijavah na razpise.

Ključne besede: čezmejno sodelovanje, lokalne skupnosti, program PHARE, pobuda Skupnosti INTERREG, ovire pri prijavah na razpise

CROSS-BORDER COOPERATION OF LOCAL COMMUNITIES: Municipality of Bovec Study Case

Cross-border cooperation is one of the important instruments in the process of integration of Europe. Formally, Slovenia started with cross-border cooperation soon after proclamation of its independence, however, cross-border cooperation in border areas took place well before that, in the old political system. Cross-border cooperation at that time was more or less informal: people from both sides of the border collaborated mostly on their own initiative. The examples of such cooperation were different sports events, hikers' encounters, folk music groups performances, etc.

Cross-border cooperation can be defined as all agreed administrative, technical, economic, social or cultural measures, which aim at strengthening good-neighbour relationships between the areas on both sides of the border as well as solving problems that can arise in this area. Cross-border cooperation of the Slovene local communities with the municipalities from the other side of the border is very diverse. Many cross-border projects were carried out as a part of the PHARE Programme; after Slovenia joined EU this cooperation has continued as a part of the INTERREG Community Initiative Programme. All forms of cross-border cooperation are unanimously assessed as positive and for the time being very successful, their impacts have a key role in European integration process. Slovene local communities play an active part in EU programmes, however, during this process they can come across different administrative, technical and human resources barriers at participation in tenders.

Key words: cross-border cooperation, local communities, PHARE Programme, INTERREG Community Initiative Programme, barriers at participation in tenders.

KAZALO

1. UVOD	10
1.1 IDENTIFIKACIJA PROBLEMA	11
1.2 STRUKTURA NALOGE	13
1.3 CILJI NALOGE	14
1.4 HIPOTEZA NALOGE	15
1.5 METODOLOGIJA NALOGE	15
2. OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV	16
2.1 LOKALNA SKUPNOST	16
2.2 LOKALNA SAMOUPRAVA	16
2.3 OBČINA	17
2.4 POKRAJINA	18
2.5 ČEZMEJNO SODELOVANJE	19
2.6 PODROČJA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA	20
2.6.1 Okolje, kmetijstvo in prostorsko načrtovanje	20
2.6.2 Promet, varnost in zveze	21
2.6.3 Gospodarstvo in zaposlovanje	21
2.6.4 Turizem	22
2.6.5 Izobraževanje, raziskave in kultura	22
2.6.6 Prebivalstvo	22
3. KOHEZIJSKA POLITIKA V EVROPSKI UNIJI	23
3.1 STRUKTURNI SKLADI	23
3.2 PREDNOSTNI CILJI	24
3.3 POBUDE SKUPNOSTI	25
3.3.1 INTERREG III, URBAN II, LEADER +, EQUAL	25
3.3.2 Pobuda skupnosti INTERREG III v obdobju 2000–2006	26
3.3.3 Financiranje pobude INTERREG III	28
3.4 ENOTNI PROGRAMSKI DOKUMENT	29
3.5 NOVA FINANČNA PERSPEKTIVA 2007–2013	30
3.5.1 Cilji kohezijske politike v novi finančni perspektivi	31
3.5.2 Posledice sprejetega dogovora za Slovenijo	32
4. ČEZMEJNO SODELOVANJE V ZAKONODAJI IN INSTITUCIONALNI UREDITVI REPUBLIKE SLOVENIJE	34
4.1 PREDPRISTOPNA POMOČ EVROPSKE UNIJE	34
4.1.1 Programa ISPA in SAPARD	34
4.1.2 Program PHARE	34
4.1.2.1 Nacionalni program PHARE	35
4.1.2.2 Program PHARE CBC	36
4.2 SLUŽBA VLADE RS ZA LOKALNO SAMOUPRAVO IN REGIONALNO POLITIKO (=AGENCIJA RS ZA REGIONALNI RAZVOJ)	37
4.3 ZAKON O SPODBUJANJU SKLADNEGA REGIONALNEGA RAZVOJA	41
4.4 REGIONALNI RAZVOJNI PROGRAM SEVERNE PRIMORSKE (GORIŠKE STATISTIČNE REGIJE) 2007-2013	43
4.4.1 Povzetek program	44
4.4.2 Čezmejno sodelovanje	47

4.4.2.1	<i>Izkušnje iz programov PHARE CBC in INTERREG IIIA</i>	47
4.4.2.2	<i>Vsebine čezmejnega sodelovanja v obdobju 2007–2013</i>	48
4.4.2.3	<i>Strateški projekti čezmejnega sodelovanja z Italijo</i>	48
5.	EMPIRIČNI DEL – PROJEKTI ČEZMEJNEGA SODELOVANJA MED ITALIJO IN SLOVENIJO 2000–2006	50
5.1	OD PROGRAMA PHARE CBC (1994–1999) MED ITALIJO IN SLOVENIJO DO PROGRAMA POBUDE SKUPNOSTI INTERREG IIIA SLOVENIJA – ITALIJA	50
5.1.1	Skupni programski dokument PHARE CBC Slovenija/Italija 2000–2006	51
5.1.2	Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Italija/Slovenija 2000–2006	53
5.1.2.1	<i>Cilji in strategija programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija/Italija 2000–2006</i>	53
5.1.2.2	<i>Upravljalvska struktura programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija/Italija 2000–2006</i>	54
5.1.3	Upravičeno območje izvajanja čezmejnih programov med Slovenijo in Italijo	54
5.2	PROJEKTI ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJE IN ITALIJE V PROGRAMU PHARE CBC V OBDOBJU 2000–2003 IN ANALIZA UČINKOV TEH PROJEKTOV	55
5.2.1	Program čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Italijo v letu 2000 in 2001	55
5.2.2	Program čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Italijo za leto 2002	56
5.2.3	Program čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Italijo za leto 2003	57
5.2.4	Ocena učinkovitosti programa PHARE čezmejnega sodelovanja v obdobju 2000–2003	63
5.3	ČEZMEJNO SODELOVANJE SLOVENIJE IN ITALIJE V OKVIRU PROGRAMA INTERREG IIIA V OBDOBJU 2004–2005 IN ANALIZA UČINKOV PROGRAMA	64
5.3.1	Rezultati prvega razpisa	64
5.3.2	Ocena učinkovitosti programa INTERREG IIIA v obdobju 2004–2005	65
6.	ČEZMEJNO SODELOVANJE OBČINE BOVEC	67
6.1	PREDSTAVITEV OBČINE BOVEC	67
6.2	PREBIVALSTVO NA BOVŠKEM	68
6.3	OBČINA IN NJENI ZAPOSELNI	69
6.3.1	Organizacija občinske uprave	69
6.3.2	Zaposleni v občinski upravi	70
6.4	ČEZMEJNO SODELOVANJE OBČINE BOVEC	70
6.4.1	Začetki čezmejnega sodelovanja	70
6.4.1.1	<i>Ciljne skupine</i>	71
6.4.1.2	<i>Področja sodelovanja</i>	72
6.4.1.3	<i>Čezmejni partnerji in vrste sodelovanja</i>	73
6.4.2	Izvedeni čezmejni projekti Občine Bovec	74
6.4.2.1	<i>Prekomejne zimske kulturne prireditve</i>	74
6.4.2.2	<i>Čezmejne prireditve</i>	75
6.4.2.3	<i>Vivil Forte</i>	79
6.4.2.4	<i>Isonzo – Torre – Pobratenje z Občino Čenta (Tarento)</i>	79
6.4.2.5	<i>Terra Amicitiae (»Dežela prijateljstva«)</i>	80
6.4.2.6	<i>Palpis</i>	80
6.4.2.7	<i>Projekt F.R.A.N.E.</i>	81

6.4.3	Projekt »Avtodonski turizem« (Phare CBC Slovenija/Italija 2003)	81
6.4.3.1	<i>Kratek opis projekta</i>	82
6.4.3.2	<i>Rezultati projekta</i>	83
6.4.3.3	<i>Čezmejni vpliv</i>	83
6.4.4	Ovire pri prijavah ter ukrepi za izboljšanje stanja	84
7.	ZAKLJUČEK	87
8.	SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV	90
8.1	LITERATURA	90
8.2	ČLANKI	92
8.3	INTERNETNI VIRI	92
9.	PRILOGE	96
	PRILOGA A	96
	PRILOGA B	97
	PRILOGA C	98
	PRILOGA D	99
	PRILOGA E	100

KAZALO TABEL in SLIK

TABELA 1.1.1: GIBANJE ŠTEVILA PREBIVALCEV V POSOČJU PO POPISIH	12
TABELA 2.6.1: OBLIKE ČEZMEJNEGA SODELOVANJA.....	20
TABELA 3.2.1: CILJI KOHEZIJSKE POLITIKE GLEDE NA REGIONALNE RAZVOJNE CILJE V OBDOBJU 2000–2006	25
TABELA 3.4.1: POVZETEK OBSTOJEČIH PREDPRISTOPNIH INSTRUMENTOV IN PRIHODNIH SREDSTEV EU	30
TABELA 3.5.1.1: SREDSTVA KOHEZIJSKE POLITIKE V NOVI FINANČNI PERSPEKTIVI 2007–2013	32
TABELA 5.1.1: FINANCIRANJE PROGRAMOV ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJA – ITALIJA V PREDPRISTOPNEM OBDOBJU 1994–1999 PO SEKTORJIH	50
TABELA 5.2.3.1: PREJETI IN IZBRANI PROJEKTNI PREDLOGI PO REGIJAH	60
TABELA 5.2.3.2: PREJETI IN IZBRANI PROJEKTNI PREDLOGI PO VRSTAH PROJEKTOV.....	61
TABELA 5.2.3.3: SEZNAM IZBRANIH PROJEKTOV SKLADA ZA MALE PROJEKTE SLOVENIJA/ITALIJA 2003	62
SLIKA 4.2.1.: ORGANIGRAM SVLR	40
SLIKA 4.3.1: PREDLAGANE RAZVOJNE REGIJE IN KOHEZIJSKI REGIJI.....	42
SLIKA 4.4.1.1: SHEMA IZVAJANJA RRP V OBDOBJU 2007–2013.....	47
SLIKA 6.2.1: ŠTEVILO PREBIVALCEV PO KRAJEVNIH SKUPNOSTIH, JANUAR 2006	68

KRATICE

ARR – Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj

CCS – Caravaning Club Slovenije

DRP – Državni razvojni program

EPD – Enotni programski dokument

EK – Evropska komisija

EU – Evropska unija

€ – evro

ISPA – Instrument for Structural Policies for pre-Accession (=Instrument predpristopnih strukturnih politik)

PHARE – Poland and Hungary Action of Restructuring of the Economy (=Pomoč za gospodarsko prestrukturiranje v državah Srednje in Vzhodne Evrope)

PHARE CBC – PHARE Cross-Boarder Cooperation (=PHARE čezmejno sodelovanje)

PRC – Posoški razvojni center

RRA – Regionalna razvojna agencija

RRP – Regionalni razvojni program

RS – Republika Slovenija

SAPARD – Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development (=Posebni pristopni program za kmetijstvo in razvoj podeželja)

SIT – slovenski tolar

SVLR – Služba vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko

TD – Turistično društvo

ZLS – Zakon o lokalni samoupravi

ZSRR – Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja

1. UVOD

Tako v razvitem kot tudi v nerazvitem svetu skoraj ni države, ki bi imela svoj teritorij enakomerno razvit. Ponavadi so najbolj problematična obmejna območja, saj jih je obstoj meja zaviral v njihovem gospodarskem, kulturnem in družbenem razvoju. Obmejni položaj je ta območja izoliral od glavnih nacionalnih središč in središč vlaganja. Ta položaj se je začel odpravljati šele z razvojem novih odnosov v Evropski uniji (EU).

Obmejne regije so postavljene na rob države ne le fizično, ampak tudi razvojno, zato se povezujejo s podobnimi območji, ki so največkrat sosednja pa čeprav prekomejna¹. Tako se na eni strani navezujejo na matično državo, po drugi strani pa predstavljajo pravo prehodno cono. Obmejna območja poskušajo ohraniti različnost potencialov, ki z odpiranjem meje povzročajo nastanek področja menjave ekonomskih in kulturnih produktov, izkušenj in informacij (Delli Zotti 1983: 56–57).

EU pomaga takim območjem v okviru strukturnih skladov s finančnimi sredstvi, ki spodbujajo čezmejno sodelovanje. Čezmejno sodelovanje regij v Evropi je pomemben vidik razvoja, zato želi EU s finančnimi pomočmi zmanjšati učinek meja in podpreti gospodarsko in družbeno integracijo teh regij. Del finančnih sredstev je namenjen tudi pobudam Skupnosti (predvsem INTERREG), s katero želijo preprečiti, da bi nacionalne meje ovirale uravnovešen in skladen razvoj obmejnih regij, saj meje sekajo gospodarske, socialne in kulturne stike med bližnjimi občinami in regijami.

Spodbuda za pisanje diplomske naloge je bila v prvi vrsti ta, da živim na obmejnem območju, ki gospodarsko in družbeno ni najbolj razvit. To je v Posočju. Po eni strani je to posledica meje, ki je dolga leta omejevala sodelovanje z območji na drugi strani meje, po drugi strani pa preprosto dejstvo, da živimo daleč od centra države in zato velikokrat pozabljajo na nas. Poleg naštetega pa je ta del Slovenije v zadnjih devetih letih prizadelo kar nekaj naravnih katastrof: od potresa leta 1998, do plazu v Logu pod Mangartom leta 2000 in še enega potresa leta 2004. Slednje je še bolj zaviralo že tako počasen razvoj tega območja. Res pa je, da je Posočje eden najlepših delov ne le Slovenije, ampak tudi Evrope. A kljub temu se ljudje tukaj zavedajo, da le z naravnimi lepotami in danostmi ne morejo doseči gospodarskega, družbenega in kulturnega razvoja.

¹ Takšna praksa je značilna tudi za obmejne regije ob slovensko-italijanski meji, saj imajo te pogosto podobne probleme – na bovškem in tolminskem so to gore.

Posočje zajema skrajni severozahodni del Slovenije in leži na zgodovinskem stičišču velikih skupin narodov Slovanov, Germanov in Romanov. Geografsko je Posočje območje gornjega toka reke Soče s pritoki in obsega osrednji del Julijskih Alp ter predalpski svet. Razgiban relief se razteza od 116 m nadmorske višine pri Mostu na Soči do vrha Triglava (2864 m). Visoka stopnja ohranjenosti okolja in naravne danosti za določene oblike turizma so še velik neizkoriščen razvojni potencial območja. Posoške občine: občina Tolmin, občina Kobarid in občina Bovec mejijo na sosednjo Italijo oziroma Furlanijo – Julijsko krajino, prav tako pa je zelo blizu Avstrija s Koroško. Gospodarski, kulturni in tudi politični pomen te lege zanesljivo pomeni enega izmed razvojnih vzvodov nastajajoče Evrope regij (Internet 1).

1.1 IDENTIFIKACIJA PROBLEMA

Nerazvitost infrastrukture je eden izmed glavnih razlogov za današnje gospodarsko in družbeno stanje tega območja. Že cestna povezanost občin z drugimi območji Slovenije je zelo slaba:

- cestna povezava občin od Tolmina proti Ljubljani je počasna in varnostno neustrezna,
- neprimerna je cestna povezava z Novo Gorico ter cesta na odseku Kobarid – Bovec,
- povezanost z Gornjesavsko dolino preko prelaza Vršič je omejena le na poletne mesece,
- regionalna cesta Bovec – Predel pa je počasna, nevarna in neprimerno vzdrževana.

Demografski razvoj območja je zelo negativen in v razvojnem smislu zelo omejujoč. Negativni demografski učinki se kažejo v naslednjem (Internet 1):

- **nenehno padanje skupnega števila prebivalstva:** leta 1869 je na tem območju živel 33.072 prebivalcev, leta 1948 je skupno število prebivalstva znašalo 24.602. Popis prebivalstva leta 1991 je zabeležil 20.975 prebivalcev, živčih v Posočju, medtem ko je zadnji popis leta 2002 (Internet 3) zabeležil 19.808 prebivalcev. Skupno število prebivalstva občin Tolmin, Kobarid in Bovec se neprestano zmanjšuje – v enajstih letih se je število zmanjšalo za 1.167. Še bolj katastrofalni pa so podatki o zmanjševanju števila prebivalstva po posameznih gorskih dolinah oziroma višje ležečih naselij. Zadnji statistični podatki (Internet 3) za leto 2006 pa kažejo, da v Posočju trenutno živi 19.771 prebivalcev;
- **stalno izgubljanje vitalnosti prebivalstva:** negativni geografski trendi so povzročili dramatično starostno strukturo prebivalstva. Indeks staranja (to je razmerje med prebivalci starimi nad 65 let in prebivalci pod 14 let) je leta 2002 znašal (Internet 2) kar 133,33, medtem ko je indeks staranja za Slovenijo znašal 96,3. Podatki za leto

2006 (Internet 3) kažejo, da ima Slovenija trenutno indeks staranja 112,40, medtem ko znaša indeks staranja v občini Tolmin 143, občini Kobarid 165 in v občini Bovec 169,70. V vseh treh občinah je torej starostna struktura izrazito starejša od slovenskega povprečja. Povprečna starost prebivalstva v Sloveniji leta 2006 je bila 40,7 let, v Posočju pa 42,97, kar pomeni, da je še vedno med najvišjimi izmed vseh območij v Sloveniji;

- **slaba izobrazbena struktura:** po podatkih popisa prebivalstva leta 2002 (Internet 2) je bilo na območju občin Tolmin, Kobarid in Bovec 9,39% prebivalstva z višjo ali visoko izobrazbo, medtem ko je enak pokazatelj za Slovenijo znašal 12,93%. Spodbudno je dejstvo, da se je izobrazbena struktura v Posočju od leta 1991, ko je znašala 5,84% prebivalcev z višjo ali visoko izobrazbo, povišala na 9,39%. Na ravni Slovenije pa je ta-ista izobrazbena struktura narasla iz 8,84% na 12,93%;
- **odhajanje visokošolsko in univerzitetno izobraženih kadrov:** ti kadri na tem območju nimajo možnosti zaposlitve oziroma ne vidijo možnosti za svojo poslovno kariero in osebno kakovost življenja. To pa nenehno slabi kadrovske potencialne gospodarstva in družbenih dejavnosti.

TABELA 1.1.1: GIBANJE ŠTEVILA PREBIVALCEV V POSOČJU PO POPISIH

Leto	1896	1948	1991	2002	2006*
Skupno število prebivalstva	33.072	24.602	20.975	19.808	19.771
Indeks 1910 = 100	100	74,39	63,42	59,89	59,78

(Vir: Internet 1; Internet 3*)

Kazalci gospodarskega razvoja so neugodni. Brezposelnost je v Posočju sicer nižja od slovenskega povprečja, ampak še vedno višja od regijskega povprečja. Skromen je neto dobiček na zaposlenega, saj je ta le v občini Tolmin znašal (Internet 4) 786.000,00 SIT, kar je nad slovenskim povprečjem (678.000,00 SIT)², v občini Kobarid 544.000,00 SIT in v občini Bovec 368.000,00 SIT, kar pa je pod slovenskim povprečjem. Nižja od nacionalnega nivoja je tudi dodana vrednost na zaposlenega in plače. Spodbudnejši so podatki o deležu izvoza v celotnem prihodku podjetij. Zaskrbljujoča je zadolženost podjetij, ki je krepko večja od slovenskega povprečja.

Stopnja registrirane brezposelnosti (Internet 5) znaša 6,9 %. To pa pomeni najnižjo stopnjo brezposelnosti med vsemi regijami. Višji od slovenskega povprečja je le delež brezposelnih z

² Podatki so za leto 2003.

najvišjo izobrazbo, kar kaže na pomanjkanje zahtevnejših delovnih mest. To se kaže v visokih dnevniških migracijah in odlivu delovne sile, posebno izobraženega kadra, iz regije.

Naravne nesreče so zaradi svojih negativnih posledic zelo vplivale na gospodarski in družbeni razvoj Posočja. Potresa leta 1976 in 1998 ter plaz v Logu pod Mangartom leta 2000 so povzročili predvsem naslednje:

- smrtne žrtve (plaz),
- veliko materialno škodo na stanovanjskih in gospodarskih objektih in infrastrukturi,
- zastoj gospodarskih dejavnosti, predvsem turizma,
- ogroženost delovnih mest,
- zmanjšano kupno moč prebivalstva.

Vendar pa je Zgornje Posočje leta 2004 ponovno stresel potres, ki je povzročil novo škodo na objektih in v gospodarstvu. Država je podaljšala Zakon o popotresni obnovi objektov in spodbujanju razvoja v Posočju do leta 2013. Na podlagi tega zakona so se Posočju namenila posebna sredstva za vzpostavljanje razvojne infrastrukture (poslovne cone idr.), pospeševanje podjetniških vlaganj, odpiranje novih delovnih mest ter usposabljanje in razvoj kadrov.

Z razvojem EU so se povečale možnosti za čezmejno sodelovanje in tako so posoške občine dobile možnost za povezovanje z občinami na drugi strani meje in za sodelovanje na različnih področjih. Priložnost predstavlja porast povpraševanja razvitega industrijskega dela severne Italije, ki bo na slovenski strani iskal specializirane proizvode in storitve po ugodnejši ceni. Možnosti so v sodelovanju in prenosu znanj iz raziskovanih institucij v gospodarstvo (skupni projekti v okviru čezmejnega programa Teritorialno sodelovanje Slovenija – Italija). Z namenom pospeševanja čezmejnega sodelovanja je potrebno vzpostaviti večje sodelovanje slovenskih in italijanskih podjetnikov na sejnih, organizirati skupna panožna srečanja ter srečanja združenj gospodarskih, trgovinskih in obrtnih zbornic in organizacij z obeh strani meje ter spodbuditi izmenjavo strokovnjakov med podjetji z obeh strani meje (Internet 5).

1.2 STRUKTURA NALOGE

V diplomski nalogi se bom posvetila programom in instrumentom, ki omogočajo čezmejno sodelovanje, in raziskala njihov vpliv pri spodbujanju regionalnega razvoja v Posočju.

Naloga je razdeljena na teoretični in praktični – empirični del. V uvodu so podani glavni podatki o obravnavanem območju, to je Posočju in identifikacija problema, s katerim se ukvarjam skozi diplomsko delo. V drugem poglavju diplomskega dela so najprej opredeljeni

osnovni pojmi: lokalna skupnost, lokalna samouprava, občina, pokrajina, čezmejno sodelovanje in področja čezmejnega sodelovanja. V nadaljevanju je predstavljena kohezijska politika v EU: od strukturnih skladov, prednostnih ciljev in pobud Skupnosti do Enotnega programskega dokumenta in nove finančne perspektive 2007–2013. Četrto poglavje je namenjeno čezmejnemu sodelovanju v slovenski zakonodaji in institucionalni ureditvi Republike Slovenije (RS), kjer je predstavljena predpristopna pomoč, Služba vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko (SVLR), Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR) ter Regionalni razvojni program Severne Primorske (Goriške statistične regije) 2007–2013.

V empiričnem delu sem se najprej posvetila projektom čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Italijo v letih 2000–2006. Tu sta opisana Program PHARE CBC in pobuda Skupnosti INETRREG IIIA, ki se navezujeta na sodelovanje med Slovenijo in Italijo v letih 2000–2006. Podana je podrobna analiza čezmejnih projektov ter analiza učinkov teh projektov. V zadnjem delu pa sem se posvetila čezmejnemu sodelovanju Občine Bovec. V začetku je kratka predstavitev občine, prebivalstva na Bovškem in občinske uprave. V nadaljevanju sem raziskala začetke čezmejnega sodelovanja Občine Bovec ter najpomembnejše že izvedene projekte. Posebej sem se posvetila projektu »Avtodomski turizem«, ki ga je Občina Bovec prijavila in tudi uspešno izvedla v okviru programa PHARE CBC Slovenija/Italija 2003, na katerem sem, kot asistentka projektnemu vodju, sodelovala tudi sama. Na koncu pa sem predstavila administrativne in tehnične ovire pri prijavljanju na razpise ter poskusila podati nekaj ukrepov za izboljšanje stanja prijav lokalnih skupnosti na čezmejne projekte.

1.3 CILJI NALOGE

Z nalogo želim podrobno raziskati čezmejno sodelovanje Občine Bovec z obmejnimi občinami v Italiji, predvsem v pokrajini Furlaniji-Juljski krajini, in prikazati pomen tega sodelovanja za celotno Zgornje Posočje, ki je del Goriške statistične regije. Čezmejno sodelovanje namreč lahko okrepi v prvi vrsti gospodarstvo, ki je v tem delu Slovenije slabše razvito, pa tudi negospodarska področja, kot so kultura, šport, turizem... V nalogi nameravam obdelati področja sodelovanja, ciljne skupine, za katere je tovrstno sodelovanje pomembno, čezmejne partnerje, s katerimi Občina Bovec sodeluje, ter učinke tovrstnega sodelovanja. Predvidevam namreč, da čezmejnimi projekti, ki jih izvaja Občina Bovec, predstavljajo spodbudo, ki lahko pozitivno vpliva na regionalni razvoj tega območja. S predstavitvijo že izvedenih čezmejnih projektov želim pokazati primere dobrih praks na področju čezmejnega

sodelovanja. S predstavitvijo administrativnih in tehničnih ovir pri prijavljanju na čezmejne razpise pa želim opozoriti tudi na probleme, s katerimi se lokalne skupnosti pri tem srečujejo, in nakazati določene rešitve oziroma ukrepe za odpravo teh ovir.

1.4 HIPOTEZA NALOGE

Že v uvodu sem nakazala, da je Posočje zaradi svoje obmejne lege in naravnih nesreč, ki se tu kar vrstijo, prikrajšano za gospodarski, družbeni in kulturni razvoj. S programi čezmejnega sodelovanja pa se lahko to stanje popravi. V diplomski nalogi bom preverjala naslednjo hipotezo: *»Programi čezmejnega sodelovanja, ki jih izvaja Občina Bovec in obmejne občine v sosednji Italiji, predstavljajo spodbudo, ki pozitivno vpliva na hitrejši regionalni razvoj Zgornjega Posočja in ustvarja nove možnosti in priložnosti za razvoj tega obmejnega območja.«*

1.5 METODOLOGIJA NALOGE

Pri obravnavi izbrane teme bom uporabljala različno metodologijo, in sicer:

- zbiranje, analiza in interpretacija primarnih virov (analiza zakonodaje s področja čezmejnega sodelovanja),
- zbiranje, analiza in interpretacija sekundarnih virov (analiza izbrane literature – knjige, članki),
- analiza in interpretacija internetnih virov,
- študija primera: raziskava čezmejnega sodelovanja Občina Bovec s čezmejnimi italijanskimi občinami, regijami (predvsem Furlanija-Juljska krajina) ter institucijami,
- standardiziran intervju s Cecilijo Ostan, zaposleno na Občini Bovec – na Oddelku za gospodarstvo in gospodarske javne službe.

V diplomski nalogi bom črpala predvsem iz že objavljene literature na temo čezmejnega sodelovanja – uporabljala analizo sekundarnih in internetnih virov, ki bo primerna za predstavitev osnovnih pojmov in kohezijske politike EU. Analizo primarnih virov bom uporabila za predstavitev čezmejnega sodelovanja v institucionalni ureditvi in zakonodaji RS, kjer se bom posvetila predvsem Zakonu o skladnem regionalnem razvoju in Regionalnemu razvojnemu programu Severne Primorske (Goriške statistične regije) 2007–2013. Primarni viri bodo uporabljeni tudi pri analizi čezmejnega sodelovanja Slovenije in Italije v letih 2000–2006 ter pri študiji primera, kjer bo predstavljeno čezmejno sodelovanje Občine Bovec. Pri obravnavani temi bo šlo za deskriptivno, to je opisno-pojasnjevalno analizo.

2. OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV

2.1 LOKALNA SKUPNOST

Enotna opredelitev lokalne skupnosti ne obstaja, ampak je opredelitev toliko, kolikor je avtorjev, ki se s tem ukvarjajo.

Eno izmed opredelitev je podal Šmidovnik (1995: 17–18), in sicer, da je lokalna skupnost naravna teritorialna družbena skupnost, kjer se na lokalni ravni pojavljajo določene skupne potrebe prebivalcev, ki jih rešujejo skupaj. Lokalna skupnost obstaja ne glede na to ali ji država prizna pravni status ali ne, vendar je z vidika lokalne samouprave status lokalne skupnosti zelo pomemben. Lokalne skupnosti, kot temelj lokalne samouprave oziroma nosilke lokalne samouprave, sestavljajo ljudje, organizirani v občine, mesta ali širše lokalne skupnosti.

»Lokalne skupnosti predstavljajo posebno vrsto družbenih skupin (t.i. teritorialne skupine), ki so se izoblikovale v bolj ali manj zaključene enote zaradi skupnega življenja ljudi na določenem geografskem prostoru« (Grafenauer 2000: 14).

Različne velikosti lokalnih skupnosti porajajo različne potrebe. Vendar imajo tako manjše kot velike lokalne skupnosti skupne potrebe in dejavnosti splošnega značaja, med katere šteje Grafenauer (2000: 19) naslednja področja: šolstvo, zdravstvo, varnost, verske dejavnosti, komunalne storitve, preskrbe z nujnimi življenjskimi potrebščinami in podobno.

Samoupravna lokalna skupnost je posebej organizirana in pravno opredeljena skupnost ljudi na določenem teritoriju. Je torej lokalna skupnost, ki ima pravno določen položaj, s pravom določen krog pravic in obveznosti. Razlika med pojmom lokalne skupnosti in samoupravne lokalne skupnosti je v tem, da samoupravna lokalna skupnost predstavlja posebno organizacijsko tvorbo, v okviru katere delujejo posebni organi z izvoljenimi predstavniki prebivalcev v njih (Grafenauer 2000: 23).

2.2 LOKALNA SAMOUPRAVA

Lokalna samouprava pomeni pravico lokalnih skupnosti, da samostojno urejajo in opravljajo javne zadeve v svoji pristojnosti, ki se tičejo življenja in dela prebivalcev na njihovem območju (Žagar 2002: 7). Evropska listina o lokalni samoupravi v 3. členu lokalno samoupravo opredeljuje kot *»pravico in sposobnost lokalnih oblasti, da v mejah zakona urejajo in opravljajo bistveni del javnih zadev v lastni pristojnosti in v korist lokalnega prebivalstva.«* (Internet 6). To pravico uresničujejo lokalni organi in prebivalci na zborih državljanov, z referendumom ali drugimi neposrednimi oblikami odločanja.

Osnovna ideja lokalne samouprave je participacija prebivalcev pri reševanju lokalnih zadev, ki se uresničujejo preko izbiranja predstavnikov lokalnih oblasti od prebivalcev. Lokalna samouprava torej (Žagar 2002: 17):

- predstavlja način upravljanja javnih zadev,
- odvija se v lokalni skupnosti,
- prebivalci skupnosti volijo organe oziroma predstavnike,
- samoupravna lokalna skupnost ima pristojnosti, ki vplivajo na življenje in razvoj prebivalcev,
- ima z državnimi predpisi opredeljen status, kar vključuje status osebe javnega prava.

Naloga lokalne samouprave je služenje interesom lokalnega prebivalstva in skrb za zadeve, za katere država ne more dovolj intenzivno skrbeti.

Lokalna samouprava je normativna institucija. Njen položaj je določen z ustavo oziroma zakonodajo posamezne države. Vloga in položaj lokalne samouprave je torej odvisna od normativne ureditve v določeni državi. Pomembna je jasna razmejitev nalog med državo in lokalnimi skupnostmi. Skozi samostojno urejanje in reševanje določenih lokalnih zadev javnega pomena se kaže avtonomnost lokalne skupnosti. Funkcioniranje sistema lokalne samouprave zagotavlja obvladovanje problemov na določenem teritoriju, ustvarja splošne pogoje za življenje in delo ljudi in omogoča kvalitetno oskrbo občanov z dobrinami (ibid.). Lokalna samouprava »širi dejansko demokracijo, bogati medčloveške odnose, razvija solidarnost med občani oziroma krajani« (Struk 1995: 122).

2.3 OBČINA

Občina je temeljna lokalna samoupravna skupnost. Za občino so značilne tri sestavine, in sicer:

- je glavni oziroma najpomembnejši tip lokalne samouprave,
- oblikovana je v okviru naravne zgodovinsko nastale lokalne skupnosti (naselja) in
- ima položaj samoupravnosti – z vsebino, kakor ga določa sistemska zakonodaja o lokalni samoupravi v posamezni državi (Šmidovnik 1995: 63).

Večina drugih držav ima tudi širše samoupravne lokalne skupnosti – pokrajine. V Sloveniji pa le-teh zaenkrat še nimamo, vendar se stvari na tem področju premikajo in v kratkem lahko tudi v Sloveniji pričakujemo uvedbo pokrajin.

Občina opravlja dve vrsti nalog: izvirne in prenesene. V prvem primeru gre za naloge, ki jih občina sama določa v okviru svoje samouprave. Gre za lokalne zadeve, ki se tičejo samo prebivalcev občine in jih občina ureja samostojno. V ta sklop spadajo gospodarjenje z

občinskim premoženjem, komunalne storitve, skrb za javni red in mir, socialne zadeve, načrtovanje prostorskega razvoja in podobno. Država v tem primeru opravlja le nadzor nad zakonitostjo. Država pa lahko z zakonom prenese naloge v izvajanje občini. V tem primeru mora zagotoviti sredstva za njihovo izvajanje. V tem primeru opravlja tudi nadzor glede strokovnosti in primernosti odločitev občinskih organov (ibid.: 73–75).

Na določenem teritoriju občine prebivajo ljudje, ki jih povezujejo skupni lokalni interesi, ki čutijo pripadnost k tej skupnosti in kjer so pogoji za uspešno organiziranje dejavnosti za zadovoljevanje potreb v kraju prebivanja. Občanom morajo biti zagotovljeni osnovni pogoji za življenje, kot so: osnovna preskrba z življenjskimi potrebščinami, dostopnost primarne zdravniške in socialne preskrbe, osnovno šolanje, minimalna komunalna opremljenost, lokalne javne službe, kulturne in športne dejavnosti in podobno (Žagar 2002: 8).

Občina je v 139. členu slovenske Ustave opredeljena kot samoupravna skupnost. *»Območje občine obsega naselje ali več naselij, ki so povezani s skupnimi potrebami in interesi prebivalcev. Občina se ustanovi z zakonom po prej opravljenem referendumu, s katerim se ugotovi volja prebivalcev na določenem območju. Zakon tudi določi območje občine.«* (Internet 7).

Organe občine določa Zakon o lokalni samoupravi (ZLS)³ v četrtem poglavju, in sicer od 28. do 48. člena. Organi občine po ZLS so torej: občinski svet, župan in nadzorni odbor. Med samostojne občinske organe spada tudi občinska volilna komisija, ki po zakonu o lokalni volitvah vodi občinske volitve in jo zakon posebej ne določa. Občinska uprava na strokovni ravni izvaja odločitve občinskih organov in pripravlja strokovne podlage za njihove odločitve. Organizacijo in delovno področje občinske uprave določi občinski svet na predlog župana. Obenem pa določi tudi sistemizacijo delovnih mest v tej upravi. Praviloma jo neposredno vodi župan, lahko pa jo vodi tudi tajnik občine, ki ga imenuje občinski svet na županov predlog.

2.4 POKRAJINA

Zakon o lokalni samoupravi predvideva tudi drugo raven lokalne samouprave – praviloma pokrajino, lahko pa tudi zvezo ali skupnost dveh ali več občin. Dvonivojska lokalna samouprava je pravilo v državah z razvito lokalno samoupravo. Druga raven oziroma širša lokalna samoupravna skupnost opravlja naloge, ki presegajo zmogljivost manjših občin. Po drugi strani pa država nanjo prenaša del svojih nalog in s tem krepi policentrični kulturni,

³ Zakon o lokalni samoupravi (uradno prečiščeno besedilo), Uradni list RS št. 100/05.

gospodarski in drugi razvoj posameznih delov države. Po naši ustavi so pokrajine zastavljene kot prostovoljne skupnosti občin, v katere te prostovoljno vstopajo in izstopajo.⁴ Hkrati pa je jasno, da bi brez druge ravni lokalne samouprave precej narasel centralistični način urejanja lokalnih zadev javnega pomena (Vlaj 1998: 318).

Pokrajina se ustanovi na širšem geografsko zaokroženem območju, na katerem se odvija večji del družbenih, gospodarskih in kulturnih odnosov tam živečega prebivalstva. Na tem je potem mogoče načrtovati razvoj, ki bo pospeševal gospodarsko, kulturno in socialno ravnotežje v pokrajini in v republiki. V območje pokrajine morajo biti vključena celotna območja posameznih občin. S statutom pokrajine občine opredelijo lokalne zadeve širšega pomena, ki jih opravlja pokrajina. Za prenesene lokalne zadeve širšega pomena, za katere je tako določeno v statutu pokrajine, lahko občine dajejo soglasje pri urejanju teh zadev. Prenesene državne pristojnosti postanejo izvirne pristojnosti pokrajine (ibid.: 337).

Zakon o lokali samoupravi vsebuje še temeljna načela glede delitve organov pokrajine, in sicer so to (ibid.: 341):

- pokrajinski svet, ki je, podobno kot občinski svet v občini, najvišji organ odločanja v vseh zadevah v okviru pravic in dolžnosti pokrajine. V njem ima vsaka občina enako število predstavnikov, katere izvolijo sveti občin;
- predsednik pokrajine ima podobno funkcijo kot občinski župan. Predstavlja in zastopa pokrajino ter skrbi in odgovarja za izvajanje odločitev pokrajinskega sveta in pokrajinskih odborov. Izvoli ga pokrajinski svet izmed svojih članov, zato mu je predsednik tudi odgovoren za svoje delo;
- (po potrebi) pokrajinski odbori.

2.5 ČEZMEJNO SODELOVANJE

Čezmejno sodelovanje pomeni sodelovanje med območji različnih držav članic in z območji tretjih držav. Osnovno načelo čezmejnega sodelovanja je vzpostavljanje povezav in pogodbenih razmerij v obmejnih območjih z namenom iskanja skupnih rešitev za podobne probleme. Področja dejavnosti čezmejnega sodelovanja lahko razvrstimo v šest skupin, vendar pa je prav tako koristno tovrstne probleme obravnavati s širšega vidika (Klojčnik v Toplak 1999: 74–75).

Enotni Evropski sporazum (Single European Act) predvideva, da bodo meje dokončno izgubile svojo namembnost, če, na primer, *»predvideva, da naj bi obmejne formalnosti in*

⁴ 143. člen Ustave RS.

nadzor odpravili, bi lahko celo rekli, da predvideva odpravo meja kot takih. Ob razvoju medvladnega sodelovanja na področju policije in boja zoper terorizem, droge in trgovanje z orožjem, Evropska Komisija torej predvideva usklajevanje nacionalnih zakonodaj, uvajanje skupne politike viz, skupnega sistema izгона in boja proti ilegalnim priseljencem. Na žalost to pomeni tudi ureditev zunanjih meja Skupnosti.»⁵ (Toplak v Toplak 1999: 21)

Evropska okvirna konvencija o čezmejnem sodelovanju je bila podpisana v Madridu 21. maja 1980. Nastala je kot rezultat večletnih razmišljanj in preučevanj v okviru Sveta Evrope. Parlamentarna skupščina ji je namenila vlogo enega temeljnih kamnov izgradnje Evrope. To je proces, v katerem bi izredno vlogo igrale prav čezmejne regije. Okvirna konvencija sama po sebi ne vsebuje vseh vidikov čezmejnega sodelovanja, celo izrecno navaja, da naj njeni predpisi »ne bi preprečili državam pogodbenicam uporabe drugih oblik čezmejnega sodelovanja, kadar za to obstaja skupen interes.«⁶ (ibid.: 20).

2.6 PODROČJA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA

Vsebina in zaporedje skupin v občasni razvrstitvi, ki je značilna za vse oblike čezmejnega sodelovanja, je naslednja (ibid.: 27):

TABELA 2.6.1: OBLIKE ČEZMEJNEGA SODELOVANJA

Razvrstitev področij		Razvrstitev stopenj
- okolje in prostorsko načrtovanje	→	informiranje
- promet in zveze	→	posvetovanje
- gospodarstvo in zaposlovanje	→	sodelovanje
- turizem	→	usklajevanje
- izobraževanje in kultura	→	povezovanje/združevanje
- obmejno prebivalstvo		

(Vir: Toplak v Toplak 1999: 27)

2.6.1 Okolje, kmetijstvo in prostorsko načrtovanje

V okviru čezmejnega sodelovanja se na tem področju izvajajo naslednje dejavnosti (ibid.: 28):

- izdelava študij o onesnaževanju in/ali ravnanju z odpadki ter vzpostavitev mrež odlagališč odpadkov,
- razvoj programov za zaščito in upravljanje naravnega okolja,

⁵ Prof. Charles Ricq, Les cantos frontaliers et l'intégration européenne (obmejni kantoni in evropsko združevanje), Single European Act – 1992, Proceedings of the Symposium, 28. oktobra 1998, str. 17.

⁶ Člen 3 § 3 Okvirne konvencije.

- osveščanje o okoljskih problemih, izvajanje skupnih akcij na področjih, kot so: izgradnja daljnovodov, dostop do informacij o tveganjih in možnih tveganjih na površinah ob meji,
- oblikovanje programov medsebojne pomoči za odstranjevanje posledic neravnih nesreč s pomočjo zračnega prevoza,
- zbiranje informacij v skupnih bankah podatkov o regionalnem živalskem in rastlinskem življenju,
- organiziranje letnih dogodkov za mladino, z namenom okoljskega osveščanja,
- ustanavljanje čezmejnih naravnih parkov,
- čezmejna raba kmetijskih površin,
- uveljavljanje skupnih politik čezmejnega upravljanja površin in usklajevanje prostorskih načrtov na obeh straneh meje.

2.6.2 Promet, varnost in zveze

Našteta področja (ibid.: 29) so zaradi svoje funkcije ena najpomembnejših skupnih dejavnosti institucionaliziranih oblik čezmejnega sodelovanja. Na področju prometa so dejavnosti usmerjene na prevoz za čezmejno prebivalstvo in sodelovanje v zvezi s posameznimi cestami in železniškimi tiri ter preučevanje možnosti za potek železnic in javnega prometa brez raztovarjanja.

Področje varnosti je usmerjeno na varni in tekoči čezmejni pretok cestnega in železniškega prometa in na širitev načrtov civilne zaščite.

V okviru zvez in komunikacij se določajo prednostne cene telefonskih pogovorov in posebnih omrežnih števil za čezmejne regije in čezmejna izmenjava pošte mimo osrednjih nacionalnih razdelilnih poštnih centrov.

2.6.3 Gospodarstvo in zaposlovanje

Na tem področju čezmejnega sodelovanja ločimo (ibid.: 30):

- ekonomske agregate s čezmejnega vidika: proizvodnja in dobiček, potrošnja, vlaganja, prihranki, uvoz – izvoz,
- ekonomske tokove: svoboda gibanja blaga, storitev, kapitala in ljudi,
- dejavne elemente v javnem in zasebnem gospodarskem sektorju (mala in srednja podjetja).

Na področju gospodarstva in zaposlovanja so pobude za čezmejne dejavnosti usmerjene v zagotavljanje rednega usklajevanja in izmenjave informacij v zvezi z družbenoekonomskimi

statistikami, spremljanje čezmejnih finančnih transakcij med bankami, vzpostavitev čezmejnega trga za vlaganje in inovacije, sodelovanje na področju energije in izdelava čezmejnih poslovnih imenikov s seznamami vseh podjetij s sedežem v regiji.

Čezmejno sodelovanje usmerjeno v podjetništvo je namenjeno vzpostavitvi rednih čezmejnih stikov med podjetij, tehnološkimi centri, gospodarskimi zbornicami, sindikati, kmetijskimi in obrtnimi zbornicami.

2.6.4 Turizem

Turizem je najrazvitejše področje čezmejnega sodelovanja. Področja, ki ostajajo odprta, so boljša izraba skupnih turističnih priložnosti, kot so na primer: oblikovanje skupnih turističnih proizvodov, izdajanje skupnih turističnih vodičev, skupno predstavlanje na sejnih in razstavah, izdelava skupnih zemljevidov ... (ibid.: 31).

2.6.5 Izobraževanje, raziskave in kultura

Tukaj je sodelovanje daleč najbolj intenzivno na zelo raznolikih področjih, kot so (ibid.: 32):

- izobraževanje in usposabljanje (izmenjava učiteljev, organiziranje meduniverzitetnega sodelovanja, pomoč čezmejnimi izobraževalnim in raziskovalnim projektom, organiziranje začetnih in nadaljevalnih tečajev v jeziku, ki ga govori sosednje obmejno prebivalstvo...)
- družbeno – kulturna infrastruktura (izdelava čezmejnih organizacijskih preglednic izobraževalnih seznamov, izdajanje kulturnih vodičev s seznamami aktivnih organizacij, organiziranje kulturnih izmenjav, skupno organiziranje koncertov...)
- kultura (izvajanje muzikografskih ali etnografskih študij, pripravljanje razstav, izdajanje dvojezičnih kulturnih vodičev...)

2.6.6 Prebivalstvo

Sodelovanje prebivalcev na obeh straneh meje se lahko na socialnem področju izboljša s preučevanjem možnosti in pomoči pri zagotavljanju otroških dodatkov, spremljanju bolezni na čezmejni osnovi in zagotavljanjem medsebojne pomoči v boju proti drogam (ibid.: 33).

3. KOHEZIJSKA POLITIKA V EVROPSKI UNIJI

V povezavi s kohezijsko politiko Evropske unije se poleg izraza **kohezijska politika** pogosto uporabljata tudi izraza **strukturna politika** in regionalna politika. Kadar se uporabljajo v kontekstu skupnih evropskih politik, vsi trije izrazi govorijo o isti politiki, ki zasleduje iste cilje, a zanjo različni avtorji uporabljajo različna imena. Uporaba posameznega izraza se je skozi različna obdobja spreminjala. V zadnjem času pa so se večinoma poenotili v izrazu kohezijska politika EU. Ne glede na enakovrednost uporabe vseh treh izrazov na ravni skupnih evropskih politik obstajajo iz ekonomskega vidika med vsebino posameznih izrazov določene razlike. **Kohezijska politika** naj bi se nanašala na tiste ukrepe ekonomskih politik, katerih cilj je zmanjševanje ekonomskih in socialnih razlik med različnimi geografskimi območji. Za doseganje svojih ciljev kohezijska politika pogosto zahteva investicije v ključne dejavnike konkurenčnosti posameznih geografskih območij, ki na dolgi rok spremenijo gospodarsko in socialno strukturo teh območij. Z vidika ciljev in vrednot se zdi ta izraz najprimernejši za skupno politiko EU. **Strukturna politika** naj bi se nanašala na tiste ukrepe ekonomskih politik, katerih cilj je spreminjanje strukture gospodarstva z namenom doseganja mikro in makroekonomskih ciljev. Cilj strukturne politike je lahko ekonomska in socialna kohezija, ni pa to nujno, saj so možni tudi drugi cilji, kot so na primer: gospodarska rast, fleksibilnost trga delovne sile, inovativnost gospodarstva, itd. Čeprav tudi ostali cilji pogosto vodijo do ekonomske in socialne kohezije, je izraz strukturna politika vsebinsko gledano nekoliko širši od izraza kohezijska politika. **Regionalna politika** naj bi se nanašala na tiste ukrepe ekonomskih politik, ki se izvajajo na regionalni ravni. Ker se kohezijska politika Evropske unije danes izvaja pretežno na regionalni ravni, se je ta izraz uveljavil. Vsebinsko gledano se zdi izraz najmanj primeren od vseh treh, saj informacija o ravni izvajanja politike ne sporoča tudi ciljev in vrednot, ki jih ta politika zasleduje (Internet 8).

3.1 STRUKTURNI SKLADI

Strukturni skladi so finančni instrument regionalne politike EU. Podpirajo razvoj tistih evropskih regij, ki zaradi različnih vzrokov zaostajajo v razvoju. Njihov cilj je zmanjšati te razlike in ustvariti okolje za enakomeren in uravnotežen razvoj vseh držav in regij Evropske unije (Internet 9).

Pod skupnim imenom strukturni skladi obstajajo štirje skladi:

- **Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR):** prispeva k zmanjševanju razlik v gospodarski in socialni razvitosti evropskih regij. Podpira vlaganja v proizvodnjo in infrastrukturo, zdravstvo in izobraževanje;

- **Evropski socialni sklad (ESS):** je finančni instrument, ki je namenjen vlaganju v ljudi. Njegovo poslanstvo je zmanjševanje nezaposlenosti, spodbujanje zaposljivosti in razvijanje podjetniškega duha;
- **Finančni instrument za usmerjanje ribištva (FIUR):** podpira prizadevanja za ravnovesje med ribolovnimi viri in njihovim izkoriščanjem, pomaga ohranjati konkurenčnost ribištva in oživlja območja, odvisna od ribištva;
- **Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (EKUJS):** podpira gospodarsko prestrukturiranje kmetijstva in razvoj (Internet 9).

3.2 PREDNOSTNI CILJI

Večina finančnih sredstev štirih strukturnih skladov je usmerjena v tri prednostne cilje oziroma smernice, postavljene s strani Evropske unije, ki odražajo prioritete v regionalni politiki in služijo kot osnova za razdeljevanje sredstev strukturnih skladov. Ti prednosti cilji so sledeči (Mrak 2004: 49):

- **CILJ 1:** gre za spodbujanje razvoja in strukturnega prilagajanja regij, ki zaostajajo v razvoju. Ta cilj poleg najmanj razvitih regij pokriva tudi obrobna področja Evropske unije, ki so bodisi zelo oddaljena (prekomorska ozemlja) bodisi redko poseljena. V ta cilj so vključene regije na ravni NUTS 2⁷, ki imajo BDP na prebivalca v obdobju zadnjih treh let nižji od 75% povprečja v EU. Sredstva iz Cilja 1 obsegajo okrog 70% sredstev, namenjenih strukturnim skladom, financirajo pa se iz vseh štirih strukturnih skladov.
- **CILJ 2:** tu gre za gospodarsko in socialno preobrazbo regij, ki se soočajo s strukturnimi problemi, vendar niso upravičene do sredstev pod Ciljem 1. Cilj 2 pokriva območja, ki se nahajajo v procesu gospodarskih in socialnih sprememb, podeželska področja v upadu, odvisna od ribištva, in urbana območja v težavah. Temu cilju je namenjenih 11,5% sredstev. Osnovna teritorialna enota za dodeljevanje sredstev iz Cilja 2 so regije

⁷ NUTS klasifikacija je posebna klasifikacija evropskega ozemlja, ki jo je razvil Eurostat (Statistični urad EU) in predstavlja klasifikacijo teritorialnih enot za statistiko. Vzpostavljena je bila z namenom zagotavljanja celovite in dosledne členitve teritorialnih enot za potrebe zbiranja, razvoja in usklajevanja regionalnih politik v EU. NUTS klasifikacija se prvenstveno res uporablja za zbiranje statističnih podatkov, vendar igra pomembno vlogo tudi pri kohezijski politiki, saj se na njeni osnovi določajo prednostne regije in območja na ravni Skupnosti, ki bodo deležna pomoči EU. Raven NUTS 2 zajema večje temeljne upravne enote, kot so: okrožja, grofije, departmaji in province. Ostale ravni so naslednje: NUTS 0: predstavlja celotno ozemlje države v vseh državah članicah EU, ne glede na velikost posameznih držav; NUTS 1: večje pokrajine oziroma v primeru majhne države celotno ozemlje države; NUTS 3: manjše uprave enote, kot so okraji in distrikti; NUTS 4: tovrstno ozemeljsko členitev imajo le Grčija, Velika Britanija, Finska, Irska, Luksemburg, in Portugalska; NUTS 5: v vseh državah so to občine (Internet 10).

na ravni NUTS 3, financirata pa jih Evropski sklad za regionalni razvoj in Evropski socialni sklad.

- CILJ 3: gre za razvoj človeških virov v regijah, ki niso upravičene do sredstev pod Ciljem 1. Gre za spodbujanje prilagajanja in modernizacije izobraževanja, poklicnega usposabljanja in sistemov zaposlovanja. Zanje je namenjenih 12,3% sredstev strukturnih skladov, ki se financirajo iz Evropskega socialnega sklada.

TABELA 3.2.1: CILJI KOHEZIJSKE POLITIKE GLEDE NA REGIONALNE RAZVOJNE CILJE V OBDOBJU 2000–2006

	NAMEN PREDNOSTNEGA CILJA	STRUKTURNI SKLADI, zadolženi za njegovo izvajanje
CILJ 1	Spodbujanje razvoja in strukturnih prilagoditev najmanj razvitih regij	- ESRR, - ESS, - EKUJS, - FIUR
CILJ 2	Spodbujanje ekonomskih in socialnih sprememb na območjih s strukturnimi težavami	- ESSR, - ESS
CILJ 3	Spodbujanje prilaganja in modernizacije izobraževanja, poklicnega usposabljanja in sistemov zaposlovanja	- EES

(Vir: Mrak 2004: 53)

Iz strukturnih skladov se financirajo tudi pobude Skupnosti. Manjši del sredstev strukturnih skladov pa je namenjen še ribištvu v regijah, ki ne sodijo v Cilj 1 in inovativnim aktivnostim, katerih namen je promocija in eksperimentiranje z novimi idejami razvoja.

3.3 POBUDE SKUPNOSTI

EU je oblikovala štiri posebne programe oziroma pobude Skupnosti, namenjene reševanju specifičnih razvojnih problemov, ki se pojavljajo v določenem okolju. Te pobude so: INTERREG III, URBAN II, LEADER + in EQUAL in delujejo na področjih, ki zadevajo EU kot celoto ter niso omejeni na posamezno državo. Vsaka pobuda deluje v okviru enega od strukturnih skladov (Internet 11).

3.3.1 INTERREG III, URBAN II, LEADER +, EQUAL

Pobuda INTERREG III spodbuja čezmejno, transnacionalno in medregionalno sodelovanje. Njen namen je spodbujati partnerstvo in sodelovanje ljudi, ki živijo na obeh straneh meje, ter uravnotežen razvoj obmejnih območij. Poseben poudarek je namenjen povezovanju

oddaljenih regij ter sodelovanju obmejnih regij v državah članicah in državah pristopnicah. INTERREG III sredstva črpa iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.

URBAN II spodbuja trajnostni razvoj mest in urbanih naselij. Ukrepi so osredotočeni predvsem na podporo inovacijskim strategijam za obnovo propadajočih urbanih okolij. Tudi URBAN II je financiran iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.

LEADER + je pobuda skupnosti za trajnostni razvoj podeželja, ki podpira projekte, usmerjene k dolgoročnemu izkoriščanju potencialov v manj razvitih regijah. Financirana je v okviru Evropskega kmetijskega usmerjevalnega in jamstvenega sklada.

EQUAL je usmerjena k zmanjševanju diskriminacije in nepravičnosti na trgu delovne sile, posebej pa obravnava pravice za pridobitev azila. Financira se iz Evropskega socialnega sklada.

3.3.2 Pobuda skupnosti INTERREG III v obdobju 2000–2006

INTERREG⁸ III je namenjen spodbujanju čezmejnega, transnacionalnega in medregijskega sodelovanja, ki prispeva k skladnemu in uravnoteženemu razvoju evropskega ozemlja. Aktivnosti držav so usmerjene na obmejna območja držav članic EU in na obmejna območja držav kandidatk, ki sodelujejo z državo članico prek svojega programa za čezmejno sodelovanje (PHARE CBC). INTERREG III spodbuja različne dejavnosti, ki vodijo k večjemu sodelovanju med obmejnimi območji ter ustanavljanju različnih prekomejnih partnerstev za spodbujanje uravnoteženega razvoja teh območij.

Pobuda Skupnosti INTERREG III je sestavljena iz treh delov:

A) INTERREG IIIA: namen pobude, ki spodbuja čezmejno sodelovanje med lokalnimi oblastmi, je razvoj čezmejnih ekonomskih in socialnih centrov s skupnimi strategijami trajnostnega razvoja.

Spodbujanje čezmejnega sodelovanja v okviru INTERREG IIIA je upravičeno v naslednjih območjih (Internet 12):

- vsa območja vzdolž notranjih in zunanjih meja Skupnosti na ravni NUTS 3,
- določena pomorska območja na ravni NUTS 3.

V okviru INTERREG IIIA se spodbuja naslednja prednostna področja sodelovanja:

- pospeševanje razvoja mest, podeželja in obalnih območij,

⁸ Pobuda skupnosti INTERREG je bila prvič sprejeta leta 1990. Njen cilj je bil pripraviti obmejna območja na skupnost, kjer ne bo več notranjih meja. Pobudama INTERREG I (1991-93) in Regen (pobuda Skupnosti na področju energetskih omrežij) je sledila INTERREG II (1994–99). V iztekajoči se finančni perspektivi (2000–2006) pa obstaja pobuda Skupnosti INTERREG III, ki je razdeljena na tri dele: A, B in C.

- spodbujanje podjetništva in razvoja malih podjetij in lokalnih zaposlitvenih pobud,
- pospeševanje integracije trga delovne sile in socialne vključitve,
- delitev človeških virov in pripomočkov za raziskave, tehnološki razvoj, izobraževanje, kulturo, komunikacije in zdravje z namenom zvišanja produktivnosti in pomoči za ustvarjanje trajnih zaposlitev,
- spodbujanje zaščite okolja (lokalno, globalno) za zvišanje energetske učinkovitosti in podpiranje uporabe obnovljivih virov energije,
- izboljšanje transportnih, informacijskih in komunikacijskih omrežij in storitev ter vodnih in energetskih sistemov,
- razvoj sodelovanja in zakonodajnih in upravnih področij z namenom pospeševanja gospodarskega razvoja in socialne kohezije,
- povečanje človeškega in institucionalnega potenciala za čezmejno sodelovanje z namenom pospeševanja gospodarskega razvoja in socialne kohezije.

B) INTERREG IIIB: pobuda je usmerjena v transnacionalno sodelovanje med nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi oblastmi za razvoj višje stopnje prostorske integracije med velikimi skupinami evropskih regij, da bi dosegli trajnosten, skladen in uravnotežen razvoj Skupnosti ter boljšo prostorsko povezanost s kandidatkami in drugimi sosednjimi državami.

Do transnacionalnega sodelovanja v okviru INTERREG IIIB so upravičena vsa območja EU, v katerih spodbujajo naslednje ukrepe:

- sodelovanje med mesti ter mestnimi in podeželskimi območji z namenom spodbujanja policentričnega in trajnostnega razvoja,
- spodbujanje učinkovitega in trajnostnega transportnega sistema ter izboljšanje dostopa do informacijske družbe,
- varovanje okolja in spodbujanje dobrega upravljanja kulturne dediščine in naravnih virov, še posebno vodnih,
- spodbujanje integracije med pomorskimi regijami, med otoškimi regijami s primerno dodeljenimi finančnimi sredstvi,
- spodbujanje integriranega sodelovanja najbolj oddaljenih regij.

C) INTERREG IIIC: pobuda je usmerjena v medregionalno sodelovanje. Projekti v okviru pobude Skupnosti INTERREG IIIC so namenjeni izboljšanju učinkovitosti strukturne politike in instrumentov za regionalni razvoj s pomočjo medsebojne

izmenjave informacij, izkušenj in znanj. Območje, kjer se program izvaja, obsega države članice EU, kandidatke za vstop v EU, Norveško in Švico, države MEDA (to je poglavitni finančni instrument za izvajanje Evro-sredozemskega partnerstva) in druge zainteresirane države. Celotno programsko območje je razdeljeno na štiri cone: Sever, Jug, Vzhod in Zahod.

Program določa sledeče možne oblike sodelovanja (Internet 13):

- medregionalno sodelovanje pri projektih, podprtih s strani strukturnih skladov,
- medregionalno sodelovanje med javnimi in drugimi institucijami na področju izmenjave izkušenj, pridobljenih v programih INTERREG IIIA in IIIB,
- medregionalno sodelovanje na področju urbanega razvoja,
- medregionalno sodelovanje v inovativnih akcijah na področju znanja, tehnoloških inovacij, informacijske družbe, regionalne identitete in trajnostnega razvoja,
- medregionalne izmenjave na drugih področjih medregionalnega sodelovanja, kot so prostorsko planiranje, sodelovanje pri iskanju rešitev za odpravo naravnih katastrof, morsko in obalno sodelovanje, zmanjševanje negativnih gospodarskih posledic,
- koordinacija vseh štirih con INTERREG IIIC,
- povezovanje obmejnih območij EU z državami kandidatkami.

Tako INTERREG IIIC podpira prizadevanja, ki se nanašajo na raziskave, tehnološki razvoj ter mala in srednje velika podjetja, informacijsko družbo, turizem, kulturo in zaposlovanje, podjetništvo in okolje.

3.3.3 Financiranje pobude INTERREG III

Pobuda Skupnosti INTERREG III prejema finančna sredstva od Evropskega sklada za regionalni razvoj. V obdobju 2000–2006 znaša skupni finančni prispevek tega sklada za pobudo INTERREG III 4.875 milijonov € (izraženo v cenah 1999). Od tega znaša skupni prispevek za nove članice v obdobju 2004–2006 425 milijonov €. Komisija EU je predlagala tudi določitev okvirnih finančnih sredstev, ki se dodeljujejo vsaki posamezni državi članici. Za Slovenijo⁹ je za obdobje 2004–2006 predlagala 21 milijonov € (Mrak 2004: 53).

Pri razdeljevanju tega zneska bodo države članice zagotovile, da bo vsaj 50% teh finančnih sredstev dodeljenih za INTERREG IIIA – čezmejno sodelovanje, vsaj 14% okvirnih finančnih sredstev za INTERREG IIIB – transnacionalno sodelovanje in vsaj 6% za INTERREG IIIC –

⁹ V Sloveniji je do finančnih sredstev v okviru programa INTERREG IIIA upravičenih 12 statističnih regij na ravni NUTS 3 (SKTE 3). Do finančnih sredstev v okviru INTERREG IIIB in INTERREG IIIC je upravičeno celotno ozemlje Slovenije, ki spada v t.i. Vzhodno cono (Internet 14).

medregionalno sodelovanje. Nadaljnja razdelitev med deleži je odvisna od odločitve držav članic, vendar morajo Komisija in države članice zagotavljati, da so vse meje obravnavane na nepristranski način (Internet 14).

3.4 ENOTNI PROGRAMSKI DOKUMENT

Enotni programski dokument Republike Slovenije (EPD) (Internet 15) za programsko obdobje 2004–2006 je ključni dokument RS, ki ga je odobrila EK in v skladu z Uredbo Sveta 1260/1999 predstavlja osnovo za črpanje kohezijskih sredstev EU v naši državi iz enega ali več Strukturnih skladov, enega ali več drugih obstoječih finančnih instrumentov in Evropske investicijske banke v obdobju do izteka tekoče finančne perspektive. Zastavljene vsebinske cilje EPD na področju varovanja okolja in transportne infrastrukture poleg omenjenih finančnih virov dopolnjujejo sredstva Kohezijskega sklada.

V obdobju 2004–2006 je celotna Slovenija opredeljena kot ena regija Cilja 1, kar ji omogoča, da svoje strateške odločitve neposredno vključi v EPD in Programsko dopolnilo. EPD vsebuje socialno-ekonomsko analizo in strategijo razvoja Slovenije, na podlagi katere so podrobno opredeljene prednostne naloge, ukrepi in finančni viri za doseganje zastavljenih strateških ciljev ter organizacijska struktura izvajanja kohezijske politike EU v Sloveniji. Da bi Slovenija dosegla zastavljene cilje, naj bi na podlagi EPD usmerjala sredstva kohezijske politike v tiste aktivnosti, ki izkoriščajo prednosti in razvojne priložnosti države na eni strani ter odpravljajo pomanjkljivosti in nevarnosti, ki lahko zavrejo socialno-ekonomski razvoj, na drugi strani. Na ta način želi Slovenija z uporabo razpoložljivih sredstev Strukturnih skladov, Kohezijskega sklada, drugih finančnih instrumentov in lastne finančne sodelujočbe doseči kar največje učinke v razvoju.

EPD temelji na **Strategiji gospodarskega razvoja Slovenije**, potrjeni julija 2001, katere glavni cilj je trajnostna rast blaginje ljudi, ki živijo v Sloveniji in **Državnem razvojnem programu** (DRP), potrjenem decembra 2002, v katerem je Slovenija svoje strateške cilje preoblikovala v konkretne programe, ukrepe in projekte, vključno z opredelitvijo potrebnih finančnih virov. DRP je torej predstavljal ogrodje za izbiro dejavnosti, ki naj bi jih Slovenija podpirala preko evropskih programov kohezijske politike. Na ta način je zagotovljena komplementarnost z drugimi nacionalnimi politikami.

Pravni status EPD je opredeljen v Zakonu o javnih financah, ki ga opredeljuje kot »dokument države članice, ki določa razvojno strategijo države in pomeni podlago za izvajanje dolgoročne razvojne politike in dolgoročno proračunsko načrtovanje« (Rojec, 2004). Na strani EU so vloga EPD in pravila delovanja strukturnih skladov opredeljeni v Uredbi Sveta

št. 1260/1999 z dne 21. junija 1999, ki predpisuje splošna določila za Strukturne sklade. Pri načrtovanju EPD so bili v celoti upoštevana določila omenjene uredbe, programske smernice Evropske komisije za obdobje 2000–2006, Smernice o strukturnih skladih in njihove koordinacije s kohezijskim skladom pri programih v obdobju 2000–2006, prav tako pa nadaljnje okvirne smernice za države kandidatke, izdane marca 2003.

TABELA 3.4.1: POVZETEK OBSTOJEČIH PREDPRISTOPNIH INSTRUMENTOV IN PRIHODNIH SREDSTEV EU

Pred vstopom v EU	Po vstopu v EU
PHARE – izgradnja institucij in uveljavljenega pravnega reda EU	➤ ESRR
PHARE – ekonomska in socialna kohezija, program čezmejnega sodelovanja	➤ ESS
	➤ Pobuda Skupnosti glede mejnih območij (INTERREG)
SAPARD – razvoj podeželja	➤ EKUJS
ISPA – promet in okolje	➤ Kohezijski sklad

(Vir: Mrak 2004:136)

3.5 NOVA FINANČNA PERSPEKTIVA 2007–2013

Nova finančna perspektiva je srednjeročni strateški javnofinančni načrt EU, v katerem se EK, Evropski parlament in države članice v okviru Evropskega sveta dogovorijo o vsebinskih prednostnih nalogah ter okvirnih finančnih sredstvih za posamezno nalogo v sedemletnem obdobju 2007–2013. Za omenjeno obdobje bo nova finančna perspektiva narekovala obseg in strukturo letnih proračunskih izdatkov EU. Nova finančna perspektiva bo četrta finančna perspektiva od uvedbe tega instrumenta leta 1988 in bo nasledila tekočo finančno perspektivo, t.i. Agendo 2000, ki se izteče konec leta 2006.

Pravočasen časovni načrt sprejemanja nove finančne perspektive je ključnega pomena za neprekinjeno financiranje programov v okviru skupnih politik, saj se z iztekom predhodne

finančne perspektive izteče tudi pravna osnova za nekatere od teh programov. Zaradi tega se postopek iskanja medinstitucionalnega dogovora začne že približno 3 leta pred iztekom tekoče finančne perspektive (Internet 8).

3.5.1 Cilji kohezijske politike v novi finančni perspektivi

- cilj KONVERGENCA:

Skupno 81,54% vseh kohezijskih sredstev oziroma 251,163 milijard € je namenjenih:

- najmanj razvitim regijam: kjer bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca v obdobju 2000–2002 ne presega 75% povprečja EU25 ⇒ 70,51% sredstev iz cilja Konvergenca oziroma 177,083 milijard €;
- kohezijskim državam: kjer države članice ne dosegajo 90% bruto nacionalnega dohodka (BND) EU v obdobju 2001–2003 ⇒ 23,22% oziroma 58,308 milijard €.

Prehodno pa tudi:

- statistično prizadetim regijam: kjer te regije presegajo povprečje 75% razvitosti EU25, bi pa bile pod to mejo v primeru EU15 ⇒ 4,99% oziroma 12,521 milijard €;
- dosedanje kohezijske države, ki presegajo 90% BND EU25, bi pa bile pod to mejo v primeru EU15 ⇒ 1,29% oziroma 3,25 milijard €.

- cilj REGIONALNA KONKURENČNOST in ZAPOSLOVANJE:

Skupno 15,95% vseh kohezijskih sredstev oziroma 49,128 milijard € je namenjenih:

- regijam, ki presegajo 75% BDP/prebivalca EU25 v obdobju 2000–2002 in niso statistično prizadete regije ⇒ 78,86% sredstev iz cilja Regionalna konkurenčnost in zaposlovanje oziroma 38,742 milijard €.

Prehodno pa tudi:

- regijam sedanjega Cilja 1, ki so zaradi svoje gospodarske rasti presegle mejo 75% povprečne razvitosti EU15 (merjeno v BDP/prebivalca v letih 2000-2002);
- Cipru ⇒ obema kategorijama skupaj 21,14% oziroma 10,385 milijard €.

- cilj EVROPSKO TERITORIALNO SODELOVANJE

Skupno 2,52% vseh kohezijskih sredstev oziroma 7,75 milijard € je namenjenih:

- čezmejnemu sodelovanju regij na ravni NUTS III ob notranjih in nekaterih zunanjih mejah EU ⇒ 73,86% sredstev iz cilja Evropsko teritorialno sodelovanje oziroma 5,576 milijard €;

- transnacionalnemu sodelovanju (seznam teh območij bo sprejela Evropska komisija)
⇒ 20,95% oziroma 1,582 milijard €;
- medregionalnemu sodelovanju (predvsem mrežnemu povezovanju in izmenjavi izkušenj) celotnega območja EU ⇒ 5,19% oziroma 392 milijonov € (Internet 16).

TABELA 3.5.1.1: SREDSTVA KOHEZIJSKE POLITIKE V NOVI FINANČNI PERSPEKTIVI 2007–2013

KONVERGENCA:	81,54% vseh kohezijskih sredstev			251,163 mrd€
	a) najmanj razvite regije	70,51%		177,083 mrd €
	b) kohezijske države	23,22%		58,308 mrd €
	c) statistično prizadete regije	4,99%		12,521 mrd €
	d) države s prehodno pomočjo iz Kohezijskega sklada	1,29%		3,25 mrd €
REGIONALNA KONKURENČNOST IN ZAPOSLOVANJE:	15,95% vseh kohezijskih sredstev			49,128 mrd €
	a) regije nad 75% BDP/prebivalca EU25	78,86%		38,742 mrd €
	b) regijam sedanjega cilja 1, ki so zaradi svoje rasti presegle mejo 75% povprečne razvitosti EU15	b) in c) skupaj		10,385 mrd
	c) Ciper	21,14%		
EVROPSKO TERITORIALNO SODELOVANJE:	2,52% vseh kohezijskih sredstev			7,75 mrd €
	a) čezmejno sodelovanje	73,86%		5,576 mrd €
	b) transnacionalno sodelovanje	20,95%		1,582 mrd €
	c) medregionalno sodelovanje	5,19%		392 mio €

(Vir: Internet 17)

3.5.2 Posledice sprejetega dogovora za Slovenijo

Slovenska delegacija je na zaključku pogajanj o naslednji finančni perspektivi 2007–2013 delovala v okviru mandata, podeljenega s strani Državnega zbora RS, ki je zahteval, da Slovenija na zasedanju Evropskega sveta doseže vsaj dvakrat višji neto finančni položaj do proračuna EU, kot ga je imela v obdobju 2004–2006. Doseženi dogovor Evropskega sveta omenjeni mandat v celoti izpolnjuje. Ob upoštevanju dogovora na področju kohezijske politike, ki Sloveniji pripisuje do približno 3,7 milijarde € odobrenih sredstev v obdobju 2007–2013, smernic, ki jih je odobril Evropski svet glede dokončne dodelitve sredstev, Razvoja podeželja ter ocen na področjih, kjer ni predvidenih nacionalnih ovojnic, se ocenjuje, da bi lahko Slovenija na podlagi takšnega dogovora o naslednjem finančnem obdobju prejela do približno 4,5 milijarde € sredstev iz proračuna EU oziroma 2 milijardi več, kot naj jih bi

prispevala. Takšen neto položaj nadgrajuje to, kar je bilo izpogajano v času pristopnih pogajanj in pomeni več kot dvakrat boljši položaj od tistega, ki smo ga imeli v letih 2004–2006. Sprememba pravil črpanja, predvsem podaljšanje obdobja črpanja in manjša stopnja sofinanciranja, sta z vidika proračuna RS in priprave primernih projektov ter zagotovitve drugih pogojev za črpanje sredstev iz proračuna EU dobrodošli dodatni spodbudi k temu, da Slovenija dogovor učinkovito realizira (Internet 18).

4. ČEZMEJNO SODELOVANJE V ZAKONODAJI in INSTITUCIONALNI UREDITVI REPUBLIKE SLOVENIJE

4.1 PREDPRISTOPNA POMOČ EVROPSKE UNIJE

Sredstva iz strukturnih skladov in iz Kohezijskega sklada je Slovenija lahko začela koristiti z vstopom v EU, a se je za aktivno sodelovanje v teh skladih pripravljala že v okviru programov predpristopne pomoči. Tu so obstajali trije različni finančni instrumenti: PHARE, ISPA (okoljska in prometna infrastruktura) in SAPARD (razvoj kmetijstva in podeželja) (Mrak 2004: 114–115).

4.1.1 Programa ISPA in SAPARD

Sklad ISPA (Instrument for Structural Policies for pre-Accession – Instrument predpristopnih strukturnih politik) je namenjen financiranju okoljske in prometne infrastrukture in je usmerjen prilagajanju teh dveh področij standardom, ki veljajo v EU. **Sklad SAPARD** (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development – Posebni pristopni program za kmetijstvo in razvoj podeželja) pa je namenjen modernizaciji kmetijstva in spodbujanju razvoja podeželja (ibid.: 126–127).

4.1.2 Program PHARE

Program PHARE (Poland and Hungary Action for Restructuring of the Economy – Pomoč za gospodarsko prestrukturiranje v državah Srednje in Vzhodne Evrope) je bil ustanovljen leta 1989 in je bil sprva namenjen za pomoč poljskemu in madžarskemu gospodarstvu. Kasneje se je njegov domet razširil na podporo nekdanjim komunističnim državam Srednje in Vzhodne Evrope ter njihovim naporom za vzpostavitev demokracije in tržnega gospodarstva. Program PHARE je na ta način postal osrednji program predpristopne pomoči, katerega osnovni namen je posodobitev administrativne usposobljenosti držav članic za učinkovito izvajanje evropske zakonodaje in podpora najbolj potrebnim investicijam na področju ekonomske in socialne kohezije. Program PHARE je za države kandidatke predstavljal nekakšno uvajanje v koriščenje sredstev iz strukturnih skladov (ibid.: 118).

Slovenija prejema pomoč Evropske unije v okviru programa PHARE že od leta 1992. Do leta 2004 je za projekte s področij reforme javne uprave, privatizacije, reforme finančnega sektorja, regionalnega razvoja (vključno s čezmejnimi sodelovanjem) ter razvoja človeških virov prejela v povprečju okoli 33,9 milijona evrov finančne pomoči letno (Klasinc v Benko 2002: 37).

Glavni kriteriji, po katerih Evropska komisija deli pomoč po posameznih državah, so:

- velikost države,
- število prebivalcev,
- stopnja razvitosti in
- absorpcijska sposobnost porabe sredstev.

Pomoč programa PHARE v Sloveniji delimo v tri faze:

- v letih 1992–1995 je bila pomoč namenjena tranzicijskim procesom. Sredstva programa so bila usmerjena v področja privatizacije in prestrukturiranje gospodarstva, javnih financ in bančništva, okolja, energetike in kmetijstva ter v področja izobraževanja, znanosti in tehnologije;
- v obdobju 1996–1999 je šlo za predpristopno pomoč, ki je temeljila predvsem na izvajanju predpristopne strategije, katere glavne komponente so: priprave na prevzemanje pravnega reda EU ter obveznosti bodočega članstva v EU, razvoj medevropskih povezav ter gospodarske in družbene reforme, katerih cilj je povečati konkurenčno sposobnost gospodarstva v tržnem sistemu;
- od leta 2000 do polnopravnega članstva v Evropski uniji pa je šlo za predstrukturno pomoč, ki je usmerjena v izvajanje pristopnega procesa (ibid.: 34–38).

Slovenija je v okviru programa PHARE izvajal Nacionalni program PHARE in PHARE programe nacionalnega sodelovanja.

4.1.2.1 Nacionalni program PHARE

Leta 1998 so se v okviru PHARE začeli izvajati nacionalni programi¹⁰ PHARE. Prvi tak program je bil sprejet leta 1998, zadnji pa za leto 2003 in se je izvajal do leta 2006. Sredstva

¹⁰ Nacionalni program PHARE 2000 je podprl naslednje projekte (Internet 19):

- Mrežni inkubator Pomurje (v občinah Murska Sobota, Lendava, Ljutomer in Odranci so se razvili poslovni inkubatorji s krovnim inkubatorjem v Murski Soboti. Sredstva PHARE so znašala 2 milijona €, nacionalno sofinanciranje pa 1,7 milijona €).
- Aktiviranje zaposlitvenih iniciativ na lokalnem nivoju (namen projekta je bila promocija pristopa pri reševanju težav brezposelnosti preko razvoja inovacij, podjetništva, malih in srednje velikih podjetij in človeških virov prek izobraževanja brezposelnih v Savinjski regiji. Sredstva PHARE so znašala 2 milijona €, nacionalno sofinanciranje pa 1,81 milijona €).
- Gospodarsko prestrukturiranje Zasavske regije (namen je bil razvoj podjetniške infrastrukture in izboljšanje pogojev za ustvarjanje novih delovnih mest preko krepiteve že obstoječega garancijskega sklada. Sredstva PHARE so znašala 1 milijon €, nacionalno sofinanciranje pa 0,6 milijona €).

Nacionalni program PHARE 2001 se je usmeril v reševanje nekaterih problemov s človeškimi viri in infrastrukturo na območjih s posebnimi razvojnimi problemi v Sloveniji. To bi ustvarilo osnovo za zaposlovanje s spodbujanjem razvoja poslovnih zmogljivosti na teh področjih.

nacionalnega programa PHARE so v 30% namenjena izgradnji institucij, preostalih 70% pa za investicije v skladu s pravnim redom Evropske unije ter ekonomsko in socialno kohezijo (Internet 19).

4.1.2.2 Program PHARE CBC

Program PHARE CBC (PHARE Cross-Boarder Cooperation – PHARE čezmejno sodelovanje) je namenjen odpravi razvojnih ovir, ki nastajajo zaradi bližine državne meje, in izkoriščanju prednosti, ki jih čezmejno sodelovanje prinaša. To je pobuda EU, s katero želi ta pozitivno vplivati na gospodarski razvoj obmejnih regij, obenem pa pripraviti nove članice na članstvo v njej (Internet 20).

Sredstva programa čezmejnega sodelovanja so namenjena krepitvi medsebojnega sodelovanja na področjih razvoja gospodarstva, prometne infrastrukture in varovanja okolja, pa tudi programom izobraževanja in usposabljanja, spodbujanju neposrednih stikov, razvoja kulture in turizma. Obenem so namenjena tudi izmenjavi neposrednih stikov na poslovnem področju, spodbujanju skupnih športnih, kulturnih in družabnih dejavnosti na različnih mejnih območjih (Internet 20).

Program PHARE CBC se je z Italijo začel razvijati leta 1994, leta 1995 pa se je razširil še na Avstrijo in Madžarsko. Leta 1995 so nastali trije večletni programski dokumenti (Multi-Annual Indicative Programmes) za programa z Avstrijo, Madžarsko in Italijo za obdobje 1995–1999, saj lahko večji del Slovenije uvrstimo v območje čezmejnih vplivov. To Sloveniji narekuje večjo usmerjenost v čezmejno sodelovanje med obmejnimi regijami in omogoča učinkovitejše odpravljanje razvojnih ovir, ki so posledica mej, in izkoriščanje prednosti, ki jih takšno sodelovanje prinaša.

Za obdobje 2000–2006 je Slovenija s partnerji z druge strani meje pripravila Skupne programske dokumente (Joint Programing Documents) za program CBC za vsako izmed meja. V teh dokumentih so opredeljene prednostne naloge in ukrepi, ki se v sklopu projektov izvajajo do leta 2006. V ta namen je Sloveniji z vstopom v EU od leta 2004 do 2006

Nacionalni program PHARE 2002 se je usmeril v vzpostavitev institucionalne mreže s potrebno upravno zmogljivostjo, ki bo sposobna učinkovito usklajevati in izvajati pomoč iz strukturnih skladov (Internet 20).

Nacionalni program PHARE 2003: namen je z vzpostavitvijo poslovnih con pospešiti nacionalni, regionalni in lokalni ekonomsko-socialni razvoj. Sredstva PHARE so znašala 2,67 milijona €, nacionalno sofinanciranje pa 0,67 milijona € (Internet 20).

zagotovljenih 30 milijonov € iz pobud Skupnosti INTERREG in EQUAL, od tega je za INTERREG IIIA (čezmejno sodelovanje) namenjenih 25,23 milijona €¹¹ (Rener 2004: 14–15).

4.2 SLUŽBA VLADE RS ZA LOKALNO SAMOUPRAVO IN REGIONALNO POLITIKO (AGENCIJA RS ZA REGIONALNI RAZVOJ)

Agencija RS za regionalni razvoj (ARR) je bila ustanovljena januarja 2000 kot organ v sestavi Ministrstva, odgovornega za razvoj. Naloge so bile usklajevanje prizadevanj partnerjev iz javnega in zasebnega sektorja na lokalnem, regionalnem, nacionalnem in mednarodnem nivoju, da bi dosegli uravnotežen in trajnosten razvoj vseh regij v Sloveniji. To naj bi omogočilo Sloveniji, da postane najboljši prostor v Evropi za bivanje, delo, investiranje in obisk. Spodbujala je medregijsko, čezmejno in medsektorsko sodelovanje. Agencija je bila s spremembo Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja, 1. 7. 2003, preoblikovana v javno agencijo v skladu z zakonom o javnih agencijah. Vlada je imenovala svet javne agencije, ki je bil sestavljen iz predstavnikov petih ministrstev, gospodarstva in regionalne ravni. Vlogo ustanovitelja Vlade RS je izvrševal organ, pristojen za regionalno politiko, Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko (SVLR) (Internet 21).

ARR oziroma javna agencija RS za regionalni razvoj je »v skladu s 77. členom Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR) prenehala obstajati kot pravni subjekt. Kot določa zakon se njene naloge izvajajo v okviru notranje organizacijske enote Službe Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, ki je s 1. 1. 2006 prevzela vse zaposlene ter materialna in finančna sredstva, vključno z obstoječimi pravicami in obveznostmi Javne agencije Republike Slovenije za regionalni razvoj« (Internet 22).

SVLR opravlja naslednje naloge na področjih (Internet 23):

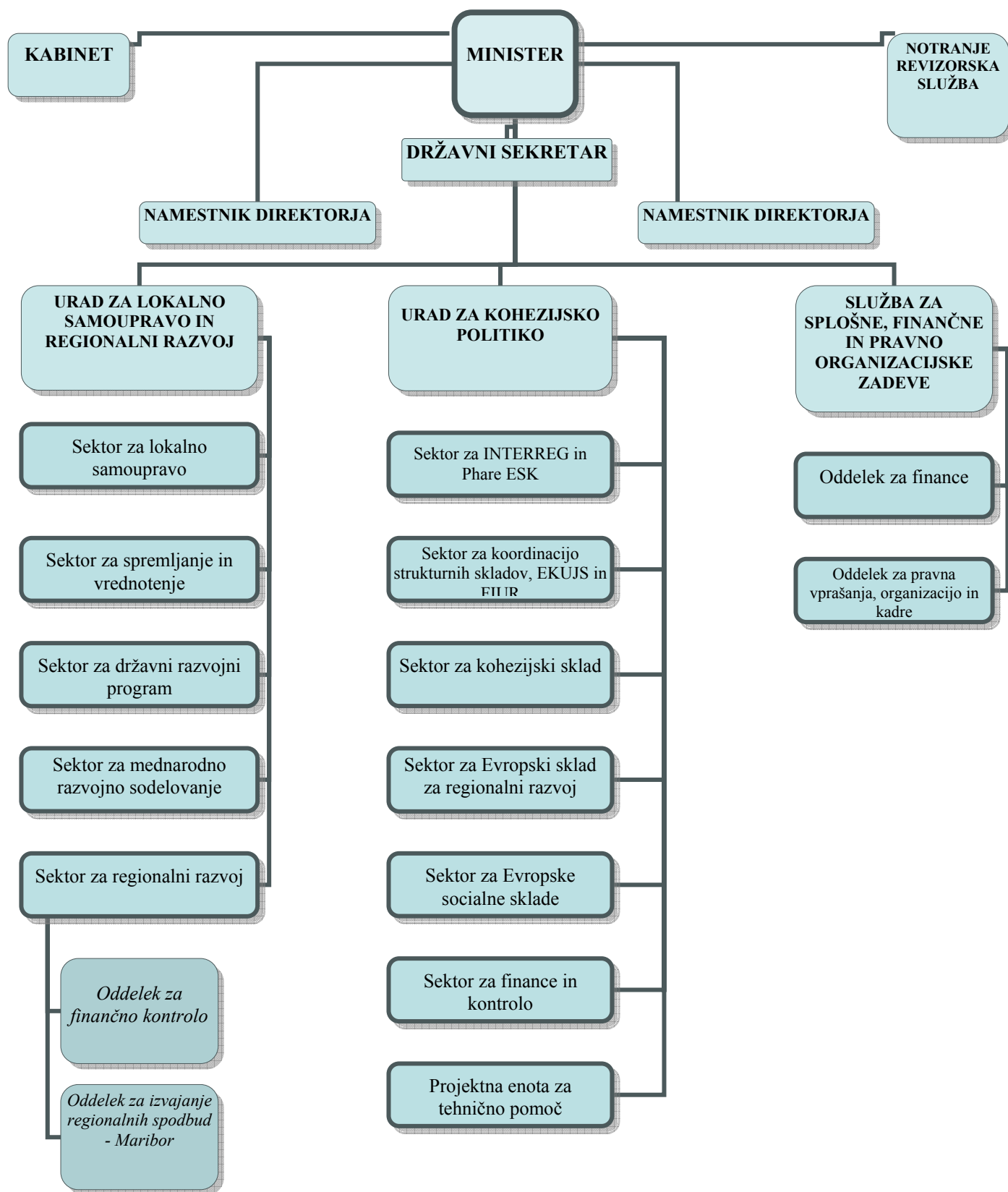
- področje lokalne samouprave, ki opravlja naslednje naloge:
 - pripravlja sistemske predpise s področja organizacije, delovanja ter financiranja lokalnih skupnosti;
 - usklajuje delo z ministrstvi in drugimi pristojnimi državnimi organi pri pripravi sistemskih rešitev in področne zakonodaje v zadevah organizacije, delovanja ter financiranja lokalnih skupnosti;

¹¹ Od tega za Slovenija – Italija 6,31 milijona evrov, Slovenija – Avstrija 6,31 milijona evrov in Slovenija – Madžarska 12,61 milijona evrov (Rener, 2004: 14-15).

- zagotavlja izvajanje Evropske listine lokalne samouprave in zakonodaje s področja organizacije, delovanja in financiranja lokalnih skupnosti;
- usmerja in svetuje občinskim organom pri zagotavljanju zakonitosti njihovega dela s področja systemske zakonodaje o lokalni samoupravi;
- pripravlja systemske analize lokalne samouprave;
- daje strokovno pomoč lokalnim skupnostim in sodeluje z združenji samoupravnih lokalnih skupnosti;
- sodeluje v Vodilnem odboru za lokalno in regionalno demokracijo (CDLR) pri Svetu Evrope, z delegacijo Kongresa lokalnih in regionalnih oblasti pri Svetu Evrope (CLRAE) in z delegacijo Odbora regij pri EU (COR) ter sodeluje tudi z organizacijami, ustanovami in drugimi institucijami v tujih državah s področja organizacije lokalne samouprave in njenega uresničevanja;
- vzpostavlja baze podatkov za spremljanje delovanja organov lokalnih skupnosti in baze podatkov za potrebe lokalnih skupnosti in
- opravlja druge naloge s področja lokalne samouprave.
- Področje regionalnega razvoja, ki opravlja naslednje naloge:
 - usklajuje aktivnosti za izvajanje Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja in politike regionalnega razvoja ter opravlja naloge splošnega upravljanja neposrednih regionalnih spodbud in državnega razvojnega programa;
 - usmerja politiko in spremlja izvajanje programa dela Javne agencije RS za regionalni razvoj in Javnega sklada RS za regionalni razvoj in ohranjanje poseljenosti slovenskega podeželja;
 - zagotavlja strokovno podporo delovanju Sveta za strukturno politiko, Sveta za trajnostni razvoj in Razvojno poslovnega sveta za Slovence iz sveta;
 - izvaja naloge na področju medregionalnega in meddržavnega razvojnega sodelovanja, še posebej čezmejnega razvojnega povezovanja, oblikovanja evroregij ter poslovnega in znanstveno raziskovalnega sodelovanja s Slovenci iz sveta.
- Področje evropske kohezijske politike, ki opravlja naslednje naloge:
 - vodi priprave in usklajevanje strateških dokumentov z EU, na podlagi katerih lahko RS prejema strukturna sredstva iz evropskega proračuna;
 - opravlja naloge splošnega upravljanja za potrebe evropskih strukturnih skladov in kohezijskega sklada, ki izhajajo iz veljavnega pravnega reda EU s področja kohezijske politike;

- usklajuje, določa, spremlja in vrednoti delovanje ministrstev, vladnih služb ter drugih organov in služb, vključenih v izvajanje evropske kohezijske politike, ter o tem poroča vladi in opravlja druge naloge s področja evropske kohezijske politike.

SLIKA 4.2.1.: ORGANIGRAM SVLR

(Vir: Internet 23)

4.3 ZAKON O SPODBUJANJU SKLADNEGA REGIONALNEGA RAZVOJA

Spodbujanje skladnega regionalnega razvoja v Sloveniji ima že dolgo tradicijo. Začetki segajo v leto 1971, ko je bil sprejet prvi pravni akt, ki je določal naloge s področja regionalne politike. Proces planiranja zahteva nenehno spremljanje stanja in prilagajanje novim izzivom, zato je bil sistem regionalne politike večkrat dopolnjen ali spremenjen. Zadnja večja sprememba se je zgodila leta 1999, ko je spodbujanje razvoja demografsko ogroženih območij zamenjal Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list RS, št. 60/99 in 56/03). Ta je bil močno kritiziran, predvsem glede njegovega določila o organizaciji in izvajanju regionalne strukture politike ter neustrezna določitev prednostnih območij delovanja regionalne politike. V praksi so se pojavljale številne operativne in konceptualne težave, zato je bil ob sklepanju prvega programskega obdobja in pred začetkom naslednjega, ki bo trajal od leta 2007 do leta 2013, pripravljen nov zakon. Njegov namen je učinkovitejše odpravljanje regionalnih razvojnih razlik ter dopolnitev sistemskih podlag za doseganje skladnejšega regionalnega razvoja. Vlada RS je 23. junija 2005 nov Predlog zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja posredovala v sprejem Državnemu zboru, ki ga je obravnaval na izredni seji v drugi polovici meseca julija 2005, sprejet pa je bil 4. oktobra 2005 (Internet 24).

Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR) določa cilje, načela in organiziranost za spodbujanje skladnega regionalnega razvoja kot temeljne sestavine razvojne politike v RS in EU na državni, regionalni in lokalni ravni, dodeljevanje razvojnih spodbud ter postopek izvedbe projektnega financiranja, pri katerem se javna in zasebna sredstva povezujejo za spodbujanje razvoja (Internet 25).

V splošnih določbah so navedeni cilji in načela spodbujanja skladnega regionalnega razvoja ter opredeljene razvojne regije in kohezijski regiji. V nadaljevanju so opredeljeni temeljni programski dokumenti (Strategija regionalnega razvoja Slovenije, Državni razvojni program, programski dokumenti za EU, regionalni razvojni program, območni razvojni program), nosilci regionalne politike, državne spodbude za skladni regionalni razvoj, postopek za izvajanje projektnega financiranja ter prehodne in končne določbe.

Cilji zakona so razširjeni. Sedaj se nanašajo na širšo opredelitev termina policentričnosti. Dodan je cilj ustvarjanja gospodarske osnove za razvoj obeh avtohtonih narodnih manjšin in romske skupnosti v Sloveniji ter spodbujanja gospodarskega sodelovanja z zamejskimi Slovenci in Slovenci po svetu. Zakon ohranja načela regionalne politike iz prejšnjega zakona

in dodaja nekatera nova. Načelo celovitosti izvajanja regionalne politike dopolnjuje tako, da je politika spodbujanja skladnega regionalnega razvoja obveznost nosilcev odločanja na vseh ravneh odločanja. To načelo je dopolnjeno z načelom čezmejnega delovanja regionalne politike. Spremenjen je tudi prostorski okvir izvajanja regionalne politike. Vpeljane so razvojne regije, ki so prostorsko identične statističnim regijam na SKTE 2 (NUTS 2) ravni. V njih se bodo pripravljali regionalni razvojni programi, ki bodo sestavljeni iz strateškega in programskega dela. Slednji bo vseboval časovno in finančno ovrednotene razvojne programe. Regionalni razvojni programi bodo vsebovali območne razvojne programe, ki jih bodo pripravile občine vključene v območno razvojno partnerstvo. Območni razvojni program se lahko pripravi tudi za zavarovano območje in območja v prestrukturiranju. Lahko pa zajema tudi občine iz dveh ali več razvojnih regij. Novost sta kohezijski regiji. Vzhodna in južna ter Zahodna in severna Slovenija naj bi služili izvajanju kohezijske politike Evropske unije v Sloveniji. Za razvojne regije se sedaj obvezno pripravi regionalna zasnova prostorskega razvoja (Internet 24).

SLIKA 4.3.1: PREDLAGANE RAZVOJNE REGIJE IN KOHEZIJSKI REGIJI

(Vir: Internet 24)

Največjih sprememb je bila deležna organizacija spodbujanja skladnega regionalnega razvoja oziroma njeni nosilci. V vsaki razvojni regiji se bo ustanovila zveza občin. Njene naloge bodo sprejem regionalnega razvojnega programa ter potrjevanje izvedbenega načrta regionalnega razvojnega programa. Organ odločanja zveze je svet regije. Zveza občin ustanovi regionalni razvojni svet, ki bo imel naslednje naloge:

- sprejemanje sklepov o pripravi regionalnega razvojnega programa ter drugih odločitev v postopku njegove priprave,
- priprava predloga izvedbenega načrta regionalnega razvojnega programa,
- spremljanje in vrednotenje regionalnega razvojnega programa,
- imenovanje predstavnikov v razvojni svet kohezijske regije,
- sodelovanje v programskih svetih za pripravo regionalnih zasnov prostorskega razvoja na območju razvojne regije,
- imenovanje vodij odborov sveta,
- obravnaval pa bo tudi druge zadeve regionalnega pomena.

Regionalne razvojne agencije bodo še naprej zadolžene za pripravo regionalnega razvojnega programa, pripravo izvedbenega načrta regionalnega razvojnega programa in za pomoč pri pripravi regionalnih projektov. Regionalne razvojne agencije bodo služile tudi kot tehnična, strokovna in administrativna podpora delovanju zveze in sveta. Regionalne spodbude se bodo dodeljevale vsem razvojnim regijam. Kot prednostna območja so opredeljena »prednostna območja«, ki bodo natančneje določena v Strategiji regionalnega razvoja Slovenije. Z njimi so mišljena območja znotraj razvojnih regij, ki najbolj zaostajajo v razvoju oziroma se soočajo z velikimi strukturnimi problemi. V njih se bodo izvajali posebni ukrepi regionalne politike, pri prednostnem dodeljevanju spodbud pa jih bodo morali upoštevati vsi proračunski uporabniki. V Zakonu je obsežno poglavje namenjeno postopku za izvajanje projektnega financiranja (Internet 24). Projektno financiranje je način povezovanja javnih in zasebnih sredstev, s katerim je mogoče izbrati, financirati in voditi razvojne projekte in izgradnjo razvojne infrastrukture na ravni države, razvojnih regij ali občin (Internet 25).

4.4 REGIONALNI RAZVOJNI PROGRAM SEVERNE PRIMORSKE (GORIŠKE STATISTIČNE REGIJE) 2007-2013

Regionalni razvojni program (RRP) je opredeljen v Zakonu o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja v 5. členu kot *»temeljni programski dokument na regionalni ravni, ki opredeljuje razvojne prednosti razvojne regije, določi razvojne prioritete regije in vsebuje finančno ovrednotene programe spodbujanja razvoja v razvojni regiji«* ter v 12. členu, ki

pravi, da se »z regionalnim razvojnim programom uskladijo razvojni cilji na področju gospodarskega, socialnega, izobraževalnega, javno-zdravstvenega, prostorskega in okoljskega ter kulturnega razvoja v razvojni regiji ter določijo instrumenti in viri za njihovo uresničevanje.« (Internet 25). Sprejme ga svet regije najmanj leto in pol pred iztekom prejšnjega programskega obdobja. Sestavljen je iz:

- strateškega dela, ki se lahko pripravi za več razvojnih regij skupaj. Njegove sestavine so: analiza stanja in problemov razvoja, razvojna predvidevanja sektorskih razvojnih programov, skupna regionalna vizija, cilji in usmeritve ter razvojne prioritete regije;
- programskega dela, katerega sestavine so: razvojni programi regionalnega pomena s časovnim in finančnim ovrednotenjem ter navedbo predvidenih virov financiranja, sistemi spremljanja in vrednotenja, organiziranost za izvajanje regionalnega razvojnega programa in ocena vplivov na zdravje, okolje in enake možnosti.

RRP obmejnih razvojnih regij vključujejo tudi programe čezmejnega sodelovanja in programe razvoja slovenske manjšine v zamejstvu. RRP regij, v katerih živijo avtohtoni narodni skupnosti in romska skupnost, pa vključujejo programe razvoja območij, na katerih živijo te skupnosti.

RRP predstavlja dogovor med zvezami občin ali občinami in vlado o razvoju regije v programskem obdobju. Vlada, na predlog ministrice oziroma ministra, pristojnega za regionalni razvoj, predpiše minimalno obvezno strukturo in metodologijo priprave in izvedbe regionalnega razvojnega programa ter določi načine spremljanja in vrednotenja učinkov RRP, v skladu z metodološkimi navodili in načeli kohezijske politike EU (Internet 25).

4.4.1 Povzetek program

RRP Severne Primorske so od aprila do septembra 2006 pripravljali Posoški razvojni center (PRC) in Regionalni razvojni svet (RRS) Severne Primorske (Goriške statistične regije) v sodelovanju z Razvojno agencijo ROD Ajdovščina, ICRA d.o.o. Idrija in Regijsko razvojno agencijo severne Primorske d.o.o. Nova Gorica. Ključne razvojne usmeritve in strateški cilji so zajeti v razvojni viziji, ki se glasi: *»Prebivalci Severne primorske (Goriške statistične regije) bomo spodbujali inovativnost, razvijali svoje kompetence in sodelovanje na vseh področjih življenja in dela. Okrepili bomo konkurenčnost gospodarstva, zagotovili trajnostni razvoj, varovanje in rabo naravnih danosti, ohranili poseljenost podeželja ter visoko kakovost življenja na ravni razvitih evropskih regij.«* (Internet 5).

Sprejeto razvojno vizijo bo regija uresničevala z izvajanjem naslednjih strategij oziroma razvojnih prioritet, spremljala pa s predstavljenimi kvantificiranimi cilji:

1. Regionalna podporna mreža za razvoj:

- 90% izkoriščenih sredstev regionalnih razvojnih spodbud, namenjenih regiji,
- pridobljenih 7–10% sredstev Kohezijske politike v Sloveniji.

2. Strategija znanja za razvoj in podjetnost:

- dvig deleža delovno aktivnega prebivalstva z najmanj visoko izobrazbo na približno 23–25% v letu 2013,
- dvig deleža delovno aktivnega prebivalstva s srednjo izobrazbo na 35% v letu 2013.

3. Strategija inovativnosti v gospodarstvu:

- dvig bruto družbenega produkta regije na 5% na letni ravni po letu 2010,
- dvig stopnje zaposlenosti na 59,5% v letu 2013.

4. Strategija odličnosti v turizmu:

- dvig prihodka iz poslovanja gospodarskih družb v turizmu za 8% na leto.

5. Strategija razvoja podeželja:

- povečanje števila prebivalcev na podeželju za 2 % do leta 2013.

6. Strategija trajnostnega okoljskega in prostorskega razvoja in infrastrukturne opremljenosti:

- vzpostavljen regionalni nivo prostorskega načrtovanja
- povečanja investicij v infrastrukturno opremljenost regije za 10%.

Odbori za človeške vire, gospodarstvo, turizem, razvoj podeželja ter okolje, prostor in infrastrukturo so oblikovali 17 programov in 49 ukrepov za izvajanje strategij. Znotraj vsakega ukrepa pa so opredelili prednostne regijske projekte ali aktivnosti.

Vsi projekti, ki bodo pripravljeni v okviru RRP, bodo morali podpirati principe trajnostnega razvoja. Regija ocenjuje, da je ohranjeno naravno okolje njena razvojna prednost in priložnost. Razvoj podeželja, turizma in malih podjetij bo zato gradila na ohranjanju okolja, spodbujanju podjetnosti ter inovativni rabi lastnih (endogenih) potencialov. Spodbujala bo okolju prijazno in ekološko kmetovanje, dvig kakovosti, povečanje količin in skupno trženje tipičnih produktov kmetijstva in podeželja ter primerno rabo naravne in kulturne dediščine in zavarovanih območij.

V gospodarstvu bo gradila na povezovanju razvojno-raziskovalne in izobraževalne sfere s podjetji, na razvoju inovativnih produktov z visoko dodano vrednostjo v okviru obstoječih in novih podjetij ter podpirala njihovo usmerjenost na globalne trge.

Velike investicije načrtujejo posamezni nosilci na področju turizma. Izstopajo projekti smučarskih centrov, termalnega turizma in igralništva.

Za učinkovito odpravljanje razvojnih razlik znotraj regije in celovit razvoj Zgornjega Posočja je pomembno izvajanje Programa Soča 2013. Vse bolj ključno postaja hitrejša prometna odpiranje Posočja in Idrijsko-Cerkljanskega tako na Gorenjsko stran in proti Vipavski dolini kot proti Ljubljani in Italiji. Za dnevne delovne migracije pa sta pomembna predvsem odseka Bovško–Nova Gorica in Robič–Logatec. V interesu regije je tudi revitalizacija Soškega (železniškega) koridorja ter izboljšanje infrastrukture in ponudbe malih letališč.

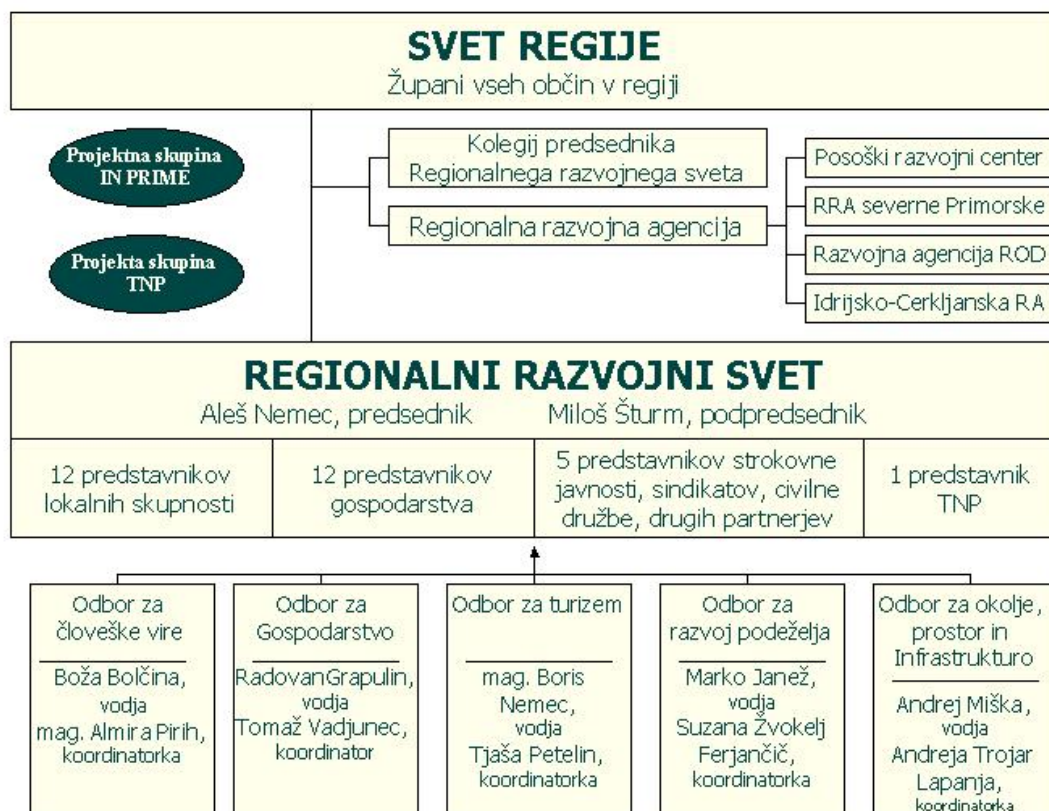
Finančna vrednost izraženih razvojnih potreb regije je približno 1.400 milijonov €, pri čemer niso upoštevane investicije v državno cestno omrežje in turistično-igralniški center. Pri oceni realnih finančnih možnosti regije za izvajanje RRP pa so izhajali iz predpostavke, da bi zagotovili iz EU in državnih sredstev 360 milijonov €, iz lokalno-regionalnih virov pa približno 330 milijonov € (občine 110 milijonov €, gospodarstvo in posamezniki 220 milijonov €). S sredstvi kohezijske politike se bo prednostno sofinanciralo infrastrukturo, objekte in programe javnega značaja (znanje, razvoj in raziskave, razvoj podeželja, prometna in okoljevarstvena infrastruktura ipd.).

RRP se pripravlja za obdobje Državnega razvojnega programa (DRP) 2007–2013, ki sovpada z novim programskim obdobjem kohezijske politike EU. Zakonska podlaga za pripravo RRP sta Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja ter Uredba o Regionalnih razvojnih programih. DRP je izvedbeni dokument Strategije razvoja Slovenije in opredeljuje ključne investicijsko-razvojne prioritete Slovenije v naslednjem programskem obdobju. Z njimi se bo zasledovalo naslednje ključne cilje:

- konkurenčno gospodarstvo in hitrejša rast,
- učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok ter uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta,
- učinkovita in cenejša država,
- moderna socialna država in večja zaposlenost ter
- povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja (Internet 5).

Cilj izdelave RRP je, da se z vključevanjem strokovnih, razvojnih in upravnih institucij, predstavnikov gospodarstva, sindikatov in civilne družbe oblikujejo in uskladijo razvojni cilji na področju gospodarskega, socialnega, izobraževalnega, prostorskega, okoljskega, infrastrukturnega in kulturnega razvoja v regiji, določajo aktivnosti (programi, ukrepi in projekti), viri (finančni in kadrovski) in načini organiziranosti za njihovo uresničevanje.

SLIKA 4.4.1.1: SHEMA IZVAJANJA RRP V OBDOBJU 2007–2013

(Vir: Internet 26.)

4.4.2 Čezmejno sodelovanje

4.4.2.1 Izkušnje iz programov PHARE CBC in INTERREG IIIA

V programskem delu RRP Severne Primorske (Goriške statistične regije) 2007–2013 je posebno poglavje, namenjeno čezmejnemu sodelovanju in mednarodnim povezavam. Razvojne agencije in druge institucije Severne Primorske (Goriške statistične regije) so v obdobju od leta 1995 do leta 2005 aktivno sodelovale z Regionalno pisarno za čezmejno sodelovanje v Štanjelu in se prijavljale na razpise sklada PHARE CBC Slovenija/Italija, od leta 2004 naprej pa na razpise INTERREG IIIA. V tem času so se sofinancirali predvsem projekti usposabljanja in vzpostavljanja regionalnih razvojnih struktur, priprava strategij in ukrepov za vzpostavitev podpornega okolja in spodbujanje razvoja malih in srednje velikih podjetij na območju celotne Primorske, investicije v vodooskrbo in čiščenje odpadnih voda (čistilne naprave in komunalna infrastruktura), projekti razvoja kmetijstva in lokalno tipičnih produktov podeželja, investicije v sanacijo maloobmejnih prehodov, partnerstvo med Novo Gorico in Gorico idr.

Sodelovanje s partnerji čez mejo je bilo v teh projektih bolj simbolične narave. Prispevali pa so k spoznavanju načinov delovanja in struktur na italijanski strani. Po ocenah je bil največji učinek projektov čezmejnega sodelovanja dosežen s projekti iz Sklada malih projektov. Preko njih so se vzpostavili – resda pretežno na lokalnem nivoju – resnično sodelovanje in skupne aktivnosti med partnerji na obeh straneh meje. Vsebine projektov so bile zelo različne: kulturno sodelovanje, skupno usposabljanje za male turistične ponudnike, vsebinsko raznoliko sodelovanje med strokovnimi institucijami in nevladnimi organizacijami, urejale so se tematske poti, učni in promocijski centri, pripravljalo se je skupne prireditve itd. Prav v te projekte se je slovenska manjšina v Videmski in Goriški pokrajini aktivno in uspešno vključevala. Večina teh projektov je krepila kulturno sodelovanje Slovencev na obeh straneh meje ter sodelovanje pri urejanju in skupni promociji tematskih poti. V prihodnje obstaja želja nadgraditi to vrsto projektov s sodelovanjem pri razvoju podjetništva, celostnem razvoju podeželja, primerni rabi obnovljivih virov energije, turistični ponudbi, ohranjanju kulturne dediščine ter seveda tudi s kulturnim sodelovanjem (Internet 26).

4.4.2.2 Vsebine čezmejnega sodelovanja v obdobju 2007–2013

V DRP 2007–2013 je opredeljeno, da naj bi teritorialno sodelovanje omogočilo zmanjševanje razlik v razvitosti med slovenskimi in drugimi evropskimi regijami. Podpora bo usmerjena v:

- spodbujanje razvoja obmejnih regij in zmanjševanje razvojnih razlik,
- krepitev mednarodne konkurenčnosti gospodarstva,
- spodbujanje znanstveno-raziskovalnega sodelovanja ter čezmejno povezovanje univerz, podjetniških inkubatorjev in raziskovalnih institucij,
- oblikovanje skupnih čezmejnih turističnih destinacij in integralnih čezmejnih turističnih produktov,
- spodbujanje sodelovanja na področju okoljskih tehnologij,
- izboljšanje dostopnosti in mobilnosti prebivalstva med mesti in podeželjem,
- spodbujanje harmonizacije prostorskega načrtovanja in skupnih rešitev na področju zaščite naravne in kulturne dediščine, transportnih in logističnih rešitev,
- spodbujanje sodelovanja na področju izobraževanja,
- sodelovanje na področju upravljanja voda in ravnanja z odpadki (Internet 26).

4.4.2.3 Strateški projekti čezmejnega sodelovanja z Italijo

V fazah programiranja čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Italijo 2007–2013 predlaga Slovenija italijanskim partnerjem tri ključne projekte, ki so hkrati nacionalnega pomena in

bodo prispevali k uveljavitvi slovenskih primerjalnih prednosti v širšem čezmejnem prostoru. To so Čezmejni Kras, Povezovanje univerz in Integralno upravljanje povodja Soče. Ti projekti morajo biti potrjeni še s strani italijanskih partnerjev.

Projektni predlog Integralno upravljanje povodja Soče pripravlja PRC, ki naj bi nastopal kot vodilni partner. 60% projekta bomo izvajali v Goriški statistični regiji in 40% na območju porečja Soče v Italiji. PRC je za projekt pridobil soglasje in strokovno podporo Ministrstva za okolje in prostor in Inštituta za vode RS ter podporo lokalnih skupnosti in nekaterih institucij v regiji (Internet 26).

5. EMPIRIČNI DEL – PROJEKTI ČEZMEJNEGA SODELOVANJA MED ITALIJO IN SLOVENIJO 2000–2006

5.1 OD PROGRAMA PHARE CBC (1994–1999) MED ITALIJO IN SLOVENIJO DO PROGRAMA POBUDE SKUPNOSTI INTERREG IIIA SLOVENIJA – ITALIJA

Od nastanka pobude INTERREG je bil njen splošni cilj preprečiti, da bi nacionalne meje predstavljale ovire za uravnotežen razvoj in integracijo evropskega ozemlja. Osamitev obmejnih območij je posledica dveh razlogov: na eni strani meja razmeji obmejne skupnosti drugo od druge na ekonomskem, socialnem in kulturnem področju, na drugi strani pa so bila njihova gospodarstva nagnjena k temu, da postanejo obrobna znotraj nacionalnih meja (Internet 12).

Leta 1995 so dopolnili pobudo INTERREG s programom PHARE CBC, s čimer je bilo državam nečlanicam omogočeno izvajanje zrcalnih programov. Italija in Slovenija sta v obdobju med 1995 in 1999 sodelovali v programih PHARE CBC in INTERREG IIA, ki so prispevali k izboljšanju in okrepitvi čezmejnega sodelovanja v skupnih obmejnih regijah. V obdobju 1994–1999 se je Slovenija vključila najprej v čezmejno sodelovanje z Italijo, z deželama Furlanijo-Julijsko krajino in Venetom, ter začela ustvarjati osnovo za intenzivnejše sodelovanje območij ob meji. V predpristopnem obdobju 1994–1999 je bilo tako investiranih 18 milijonov evrov evropskih sredstev iz programa PHARE CBC Slovenija – Italija, največji delež pa je bil porabljen za projekte na področju izboljšanja infrastrukture in okolja (INTERREG notizie, 1999).

TABELA 5.1.1: FINANCIRANJE PROGRAMOV ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJA – ITALIJA V
PREDPRISTOPNEM OBDOBJU 1994–1999 PO SEKTORJIH

1. OKOLJE	47,4%
2. TRANSPORT in MEJNI PREHODI	20,2%
3. GOSPODARSKO SODELOVANJE	10%
4. TEHNIČNA POMOČ	8,9%
5. KULTURNO SODELOVANJE	3%
6. ČLOVEŠKI VIRI in POVEZOVANJE	10,5%
SKUPAJ 1994-1999	100%

(Vir: Internet 27)

Zgrajene ali posodobljene so bile nekatere cestne povezave ali obmejna infrastruktura, še posebej v odročnih obmejnih območjih, kar sedaj omogoča hitrejše in boljše povezovanje. Velik delež sredstev je bil namenjen izboljšanju infrastrukture okolja. To prispeva k izboljšanju čistosti voda in boljši kakovosti pitne vode. Vzpostavljene so bile tudi gospodarske povezave, ki omogočajo obmejno sodelovanje na področju malega gospodarstva in prispevajo k odpiranju novih delovnih mest. Na področju kmetijstva so bila vzpostavljena številna sodelovanja pri oblikovanju vinskih in sadnih poti ter izobraževanju kmetov, pa tudi številna sodelovanja na področju turizma in kulture (Renner 2004: 10).

Veliko aktivnosti poteka tudi na podlagi razpisov Sklada za male projekte, kjer je poudarek na povezovanju lokalnih čezmejnih iniciativ. Največ jih je s področja ohranjanja in razvijanja skupnega prostora (jamarstvo, športne aktivnosti, turistične dejavnosti, kulturne dejavnosti, povezovanje šol z obeh strani meje...) ter spodbujanja razvoja malih in srednjih podjetij.

5.1.1 Skupni programski dokument PHARE CBC Slovenija/Italija 2000–2006

Italija in Slovenija sta leta 2001 za nadaljnjo krepitev čezmejnega sodelovanja v slovensko-italijanskem obmejnem območju pripravili Skupni programski dokument PHARE CBC Slovenija/Italija 2000–2006¹², ki določa skupno strategijo za razvoj slovensko-italijanskega

¹² Glavni mejniki čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Italijo so:

- oktober 1992: sklenjen sporazum glede sredstev PHARE med RS in EK;
- marec 1993: začetek delovanja Delegacije EK v Ljubljani z nalogo zagotavljati dosledno izvajanje sporazumov, sklenjenih med EK in RS, ter nuditi pomoč pri procesu vključevanja v EU;
- 13. 7. 1994: podpisan prvi finančni sporazum za program PHARE CBC Slovenija/Italija 1994–1999 med RS in EK;
- 15. 6. 1995: Ministrstvo za znanost in tehnologijo kot nacionalni koordinator pomoči vzpostavi Enoto za vodenje programov (PMU – Project Management Unit);
- december 1996: Ministrstvo za ekonomske odnose in razvoj vzpostavi Enoto za izvajanje programov PHARE (PIU – Project Implementation Unit);
- februar 1997: Ministrstvo za finance ustanovi samostojno organizacijsko enoto Centralno in pogodbeno enoto (CFCU - Central Finance and Contract Unit), odgovorno za računovodske, finančne in pogodbene funkcije po postopkih decentraliziranega sistema izvajanja programov PHARE;
- december 1997: ustanovljena Služba vlade RS za evropske zadeve z glasno nalogo vodenja in usklajevanja priprav Slovenije na vstop v EU;
- april 1998: Enoti za izvajanje programov PHARE se pridruži dislocirana pisarna v Štanjelu;
- januar 2000: Ministrstvo za ekonomske odnose in razvoj ustanovi Agencijo RS za regionalni razvoj, znotraj katere se izvajajo tudi programi PHARE čezmejnega sodelovanja;
- 28. 4. 2000: EK oblikuje pobudo Skupnosti INTERREG III;
- december 2001: EK potrdi Skupni programski dokument PHARE CBC Slovenija/Italija 2000–2006;
- februar 2002: ustanovljen Skupni nadzorni odbor INTERREG IIIA/PHARE CBC Slovenija/Italija 2000–2006;
- marec 2002: ustanovljen Skupni upravni odbor INTERREG IIIA/PHARE CBC Slovenija/Italija 2000–2006;
- 1. 7. 2003: Ustanovljena Agencija RS za regionalni razvoj, ki na podlagi sklepa Vlade postane osrednja institucija za upravljanje in izvajanje programov Pobude Skupnosti INTERREG IIIA in IIIC;

čezmejnega območja, čeprav so njegovi upravni in izvedbeni predpisi in postopki še vedno temeljili na dveh uredbah (INTERREG in PHARE). Po vstopu Slovenije v EU leta 2004 pa sta obe sodelujoči državi začeli delovati v okviru programa INTERREG IIIA (čezmejno sodelovanje), prejšnji PHARE pa je bil opuščen. V ta namen sta državi partnerici revidirali Skupni programski dokument PHARE CBC Slovenija/Italija 2000–2006 in ga preoblikovali v Program pobude skupnosti INTERREG IIIA Slovenija/Italija 2000–2006 (ibid.: 9).

V projektih, ki so nastali iz tega programa, se je razvilo več lokalnih in regionalnih partnerstev. Izvajanje programa je okrepilo gospodarstvo regije ob hkratnem varstvu okolja, kar je pomembni temelj za čezmejno sodelovanje. Že pri pripravi Skupnega programskega dokumenta je bil uporabljen postopen pristop, katerega cilj je bil podpreti prihodnje sodelovanje Slovenije po načelih programa INTERREG. Slovenija je v procesu pridruževanja EU preoblikovala strukture za izvajanje skupnih programskih dokumentov v okviru INTERREG IIIA tako, da je nadgradila prejšnje postopke in izvedbene strukture PHARE po temeljnih smernicah INTERREG, italijanske strukture pa so ostale iste.

Med pripravi Skupnega programskega dokumenta PHARE CBC Slovenija/Italija 2000–2006, pa tudi kasneje med revizijo Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija/Italija 2000–2006 se je med srečanji z gospodarskimi in socialnimi partnerji izvajal postopek »od spodaj navzgor«, z namenom zbiranja zamisli in možnega načrtovanja na osnovi strateških smernic, ki so jih podali predstavniki italijanskih dežel in ARR.

Kot pravi Rado Genorio (državni sekretar v Službi vlade za evropske zadeve) (v ibid.: 10) je *»v/ zadnjem desetletju finančni instrument EU za čezmejno sodelovanje v Sloveniji izpolnil svoje poslanstvo. Slovenskemu obmejnemu območju je bilo dodeljenih 26,6 milijona € pomoči EU, oplemenitenih s sredstvi s slovenske strani, kar je vodilo v uspešno izvedene številne projekte, vzpostavljeni so bili skupni bilateralni organi in zavedanje o pomembnosti sodelovanja brez meja. Predvsem pa je bila to odlična šola za koriščenje sredstev evropskih strukturnih skladov in kohezijskega sklada.«*

-
- 24. 2. 2004: Nadzorni odbor potrdi revidirani programski dokument Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija/Italija 2000–2006;
 - 1. 5. 2004: Slovenija postane polnopravna članica EU in PHARE CBC se spremeni v INTERREG IIIA;
 - junij 2004: Nadzorni odbor potrdi revidirano Programsko dopolnilo INTERREG IIIA Slovenija/Italija 2000–2006, ki določa vsebine in pravila za sodelovanje v programu na operativni ravni (Renar 2004: 8).

5.1.2 Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Italija/Slovenija 2000–2006

Z vključitvijo Slovenije v EU se je program PHARE CBC preoblikoval v pobudo INTERREG IIIA. Sodelujoči državi sta uspešno nadgradili Skupni programski dokument PHARE CBC v Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija/Italija 2000–2006, ki določa prioritete in pogoje za sodelovanje v obdobju 2004–2006 (ibid.: 16).

Struktura Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija/Italija 2000–2006, ostaja podobna Skupnemu programskemu dokumentu PHARE CBC Slovenija/Italija 2000–2006. V že obstoječa poglavja pa je bilo vnesenih nekaj pomembnih dopolnil za izvajanje programa v okviru strukture in postopkov sodelovanja INTERREG (Internet 34).

5.1.2.1 Cilji in strategija programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija/Italija 2000–2006

Skladno z začrtanimi strateškimi smernicami in skupno usmeritvijo je splošni cilj tega programa, za katerega si je potrebno prizadevati, krepitev gospodarskega, družbenega in okoljskega trajnostnega razvoja in povezovalnih procesov v čezmejni regiji, da bi premagal obrobno, ki je značilna za obmejna območja.

Program je organiziran v okviru petih prednostnih nalog in ukrepov (Internet 28):

- Prednostna naloga 1 – **trajnostni razvoj čezmejnega območja**: cilj te naloge je varstvo okolja skupaj z razvojem in krepitvijo čezmejnih organizacij in infrastruktur. Specifična cilja sta varstvo, ohranjanje in razvoj okolja in prostora ter razvoj in krepitev čezmejnih oblik organiziranosti, infrastrukture.
- Prednostna naloga 2 – **gospodarsko sodelovanje**: cilj je gospodarski razvoj in ustvarjanje ugodnih pogojev, ki bi podjetjem omogočili kakovostne inovacije, s katerimi bi lahko oživel programsko območje. Hkrati pa bi odprli tudi nove možnosti zaposlovanja. Sledi se naslednjim ciljem: izboljšanje konkurenčnosti in sodelovanja, čezmejno sodelovanje na področju turizma in čezmejno sodelovanje v primarnem sektorju.
- Prednostna naloga 3 – **človeški viri, sodelovanje in uskladitev sistemov**: cilj tretje naloge je kar najboljše uporabiti človeške vire in si medsebojno deliti strukture na področju raziskovanja, tehnološkega razvoja, izobraževanja, kulture in zdravstva, da bi izboljšali učinkovitost teh območij in prispevali k ustvarjanju trajnih delovnih mest. Cilj je razvoj človeških virov, kar je temeljni element za razvoj čezmejnih odnosov. Ta naloga se uresničuje preko dveh ciljev, in sicer: poklicno izobraževanje in

usposabljanje človeških virov in inovativne pobude na trgu delovne sile ter sodelovanje na področju kulture, komunikacij in raziskovanja med institucijami v smislu harmonizacije.

- Prednostna naloga 4 – **posebna podpora regijam, ki mejijo na države kandidatke**: cilj te naloge je spodbujati dejavnosti na področju čezmejnega prometa in medkulturnega sodelovanja, da bi pripravili obmejne regije na pristop Slovenije v EU ter na ukinitev meja in združenega trga, ki mu bosta sledili. Ta prednostna naloga se uresničuje z dvema ciljema: okrepitev čezmejnega okolju prijaznega transportnega sistema ter medkulturno sodelovanje.
- Prednostna naloga 5 – **podpora sodelovanju**: cilj te naloge je zagotoviti smotrnost in učinkovitost ukrepov, ki jih spodbuja program. To prednostno nalogo se uresničuje z naslednjima specifičnima ciljema: tehnična pomoč skupnim strukturam ter vrednotenje, obveščanje, oglaševanje in sodelovanje.

5.1.2.2 Upravljalvska struktura programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija/Italija 2000–2006

Komisija EU je v okviru programskega obdobja strukturnih skladov 2000–2006 zagotovila vzpostavitev novih skupnih organov za izdelavo programov, izbirnih postopkov in zagotavljanje upravljanja programa. Prejšnje strukture sodelovanja pri pripravi Skupnega programskega dokumenta se nadaljujejo tudi pri Programu pobude Skupnosti (organ upravljanja, plačilni organi, nadzorni in upravi odbor INTERREG IIIA Slovenija/Italija ter posredniška telesa). Odgovornost za celovito upravljanje slovensko-italijanskega čezmejnega programa je v Italiji, pri deželni upravi dežele Furlanija-Juljske krajine v Trstu. Slovenija sodeluje kot država partnerica. Posredniško telo je ARR, regionalna pisarna Štanjel, ki je osrednja slovenska institucija za izvajanje programa INTERREG IIIA Slovenija/Italija 2000–2006 (Rener 2004: 4).

5.1.3 Upravičeno območje izvajanja čezmejnih programov med Slovenijo in Italijo

Čezmejno sodelovanje v programih PHARE CBC in INTERREG IIIA med Slovenijo in Italijo se izvaja v obmejnem območju ob celinski in pomorski državni meji in zadeva regije na ravni NUTS 3 (SKTE 3), in sicer na slovenski strani v Obalno-kraški in Goriški statistični regiji ter občini Kranjska Gora v statistični regiji Gorenjska, na italijanski strani pa v tržaški, goriški in videmski pokrajini ter pokrajini Pordenone v deželi Furlaniji-Juljski krajini ter pokrajini Benetke in Rovigno (območje ob izlivu reke Pad) v deželi Veneto.

5.2 PROJEKTI ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJE IN ITALIJE V PROGRAMU PHARE CBC V OBDOBJU 2000–2003 in ANALIZA UČINKOV TEH PROJEKTOV

V tem delu bom povzela projekte čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Italijo v letih od 2000–2004. Tu sem bom oprla na analizo, ki jo je pripravila Vanja Hazl v sodelovanju z ARR, naročnik pa je bila Služba vlade za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, z naslovom »Pregled projektov čezmejnega sodelovanja Slovenije v obdobju 2000–2004 ter analiza učinkov projektov na razvoj v regiji«.

5.2.1 Program čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Italijo v letu 2000 in 2001

V programskem letu 2001 so se v okviru čezmejnega sodelovanja med Italijo in Slovenijo izvajale naslednje aktivnosti (Internet 27):

- **Projekt: Eco Adria – Ekološko izboljšanje Primorske (SI0801.01.01)**

Program je obsegal izgradnjo malih čistilnih naprav in pripadajočega kanalizacijskega omrežja v občinah (za potrebe diplomske naloge bom povzela le projekte, ki so se odvijali v Goriški statistični regiji, izpustila pa bom Obalno-kraško regijo) Miren-Kostanjevica, Tolmin, Vipava, Idrija. V okviru projekta so bile v obdobju od oktobra 2002 do septembra 2004 izvedene aktivnosti v skupni vrednosti 5.368.186,00 €, od tega so PHARE sredstva predstavljala 2.820.332,00 € ali 52,50% vseh potrebnih sredstev za izvedbo aktivnosti¹³.

- **Projekt: Sklad za male projekte (SI010.02.02)**

Osnovni namen programa PHARE CBC Slovenija/Italija 2001 Sklada za male projekte je bil finančna podpora povezovanju ljudi na krajevni ravni ter razvojnim dejavnostim manjšega obsega in čezmejnega pomena.

Razpis je bil objavljen v Uradnem listu RS, dne 5. 5. 2003. Ocenjevalni odbor je na podlagi večstopenjskega ocenjevanja sprejel dokončne odločitve o podelitvi dotacij dvaindvajsetim prijaviteljem v skupni vrednosti 354.618,90 € (projekti v Goriški statistični regiji). Projekti so se izvajali v obdobju med 21. avgustom 2003 in 21. avgustom 2004¹⁴.

¹³ Seznam projektov Eco Adria (SI0801.01.01) se nahaja v Prilogi A.

¹⁴ Seznam projektov Sklada za male projekte (SI010.02.02) se nahaja v Prilogi B.

5.2.2 Program čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Italijo za leto 2002

V okviru čezmejnega sodelovanja med Italijo in Slovenijo v letu 2002 sta se izvajala dva projekta (Internet 27):

- **Projekt PRIM-e (Primorsko podjetništvo) – Krepitev konkurenčnosti malih in srednjih podjetij na Primorskem (SI.2002/000-312-01)**

Osnovni namen je bil spodbuditev mrežnega povezovanja mikro, malih in srednjih podjetij ter razvoj lokalnih podjetniških povezav (to je grozdov) s pomočjo razvoja človeških virov, razvoja podporne infrastrukture, raziskav, inovacij in dvigom kvalitete storitev ter spodbujanjem prekomejnega sodelovanja lokalnih podjetniških povezav. Vrednost projekta je znašala 2.800.000,00 €, od tega sredstva PHARE 2.000.000,00 € in nacionalna sredstva 800.000,00 €.

Projekt je bil razdeljen na dva dela, in sicer:

- prvi del – tehnična pomoč: iniciiranje mrežnih povezav mikro, malih in srednjih podjetij, nudenje pomoči lokalnim ekspertov iniciiranim lokalnim podjetniškim povezavam;
- drugi del – donacijska shema: podpora skupnim podjetniškim projektom.

Ključne aktivnosti v okviru projekta:

- izvajanje tehnične pomoči,
- iniciiranje lokalnih podjetniških povezav,
- identificiranje in razvoj skupnih razvojnih projektov lokalnih podjetniških povezav za prijavo na razpis Donacijske sheme,
- izvajanje in spremljanje skupnih razvojnih projektov lokalnih podjetniških povezav financiranih iz naslova Donacijske sheme.

Namen Donacijske sheme, v kateri so bila združena sredstva programa PHARE in proračuna RS (Ministrstvo za gospodarstvo/Pospeševalni center za malo gospodarstvo), je bil sofinanciranje skupnih podjetniških projektov in produktov lokalnih podjetniških povezav, katerih namen je dvig konkurenčnosti mikro, malih in srednjih podjetij iz Goriške in Obalno-kraške regije ter občine Kranjska Gora. Na tak način bi prispevati k trajnostnemu in uravnoteženemu razvoju slovensko-italijanskega območja kot celote, izboljšanju pogojev za generiranje dodane vrednosti produktov mikro, malih in srednjih podjetij ter izoblikovanju novih zaposlitvenih možnosti.

Pospeševalni center za malo gospodarstvo je 23. aprila 2004 v Uradnem listu RS št. 39–42 objavil poziv za predložitev projektnih predlogov za sofinanciranje v okviru projekta PHARE, programa čezmejnega sodelovanja Slovenija/Italija 2002 z naslovom »PRIME« (Primorsko podjetništvo) – Krepitev konkurenčnosti malih in srednjih podjetij na Primorskem/Donacijska shema.

Razpisana so bila sredstva v višini 1.900.000,00 € (PHARE sredstva – 1.300.000,00 €, nacionalna sredstva – 600.000,00 €). Poziv je bil namenjen predložitvi projektnih predlogov za sofinanciranje aktivnosti, ki so povezane z razvojem lokalnih podjetniških povezav, razvojem skupnih produktov lokalnih podjetniških povezav in izvedbo skupnih marketinških aktivnosti za potrebe razvoja skupnih produktov.

Do roka za oddajo projektnih predlogov je na Pospeševalni center za malo gospodarstvo prispelo 37 prijav, od katerih se jih je 27 uvrstilo v nadaljnji postopek evalvacije, v okviru katerega je evalvacijska komisija izbrala 11 projektnih predlogov. Pogodbe z izbranimi izvajalci so bile podpisane 18. oktobra 2004¹⁵.

- **Projekt: Sklad za male projekte (SI.2002/000-312-02)**

Poziv je bil objavljen 30. aprila 2004 v uradnem listu RS št. 44–47. Devet izbranih prijaviteljev iz Goriške statistične regije je podpisalo pogodbo o donaciji v skupni vrednosti 387.877,00 € iz sredstev PHARE 4. 10. 2004. Rezultati izbora so bili objavljeni v UL RS dne 12. 11. 2004. Programi so se končali do konca meseca avgusta 2005¹⁶.

5.2.3 Program čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Italijo za leto 2003

V okviru čezmejnega sodelovanja v programskem letu 2003 so se na meji z Italijo izvajali naslednji projekti (Internet 27):

- **Projekt: Primorski tehnološki poli (SI.2003/004-940-01)**

Program Primorski tehnološki poli je s preoblikovanjem oziroma izgradnjo infrastrukture za Primorski tehnološki park na Vrtojbi in Poslovno-inovacijski center v Sežani prispeval k preoblikovanju gospodarskih aktivnosti na mejnih prehodih in ustvaril osnovno infrastrukturo za inovacijsko podporo podjetjem. Aktivnosti v okviru programa so se izvajale v obdobju med septembrom 2003 in novembrom 2006. PHARE sredstva znašajo 2.000.000,00 €.

- **Projekt: Sklad za male projekte (SI.2003/004-940-02)**

¹⁵ Seznam izbranih projektov v okviru Donacijske sheme se nahaja v Prilogi C.

¹⁶ Seznam izbranih projektov v okviru Sklada za male projekte (SI.2002/00-312-02) se nahaja v Prilogi D.

V sklopu projekta Sklad za male projekte je bil prijavljen in izbran tudi projekt »Avtodomski turizem«, katerega nosilec je bila Občina Bovec in na katerem sem aktivno delala tudi sama, zato se bom temu poglavju posvetila bolj podrobno.

Osnovni namen Sklada za male projekte (Golja, Bačar, Sodnik 2006: 4–17) je bil nuditi podporo projektom manjšega obsega, povezovanju ljudi na lokalni ravni in »mehkim« razvojnim dejavnostim čezmejnega značaja. Takojšnji cilj je bil preseči nekatere zgodovinske, politične in kulturne razlike v čezmejni regiji in na ta način pripraviti obe strani ob meji na vstop Slovenije v EU. Končni cilj programa pa je bil povečati spodobnost lokalnih in regionalnih oblasti za razvoj in izvedbo skupnih projektov v obmejni regiji.

V tem skladu je bila namenjena posebna pozornost projektom, ki:

- se lotevajo skupnih problemov obmejnih regij, ki nudijo inovativne rešitve in nove dimenzije prekomejnega sodelovanja ter skupnim izdelkom in dejavnostim;
- spodbujajo zagonske dejavnosti čezmejnega značaja, s poudarkom na večletnih in večfaznih projektih, ki v skladu z obstoječimi razvojnimi strategijami in Skupnim programskim dokumentom Slovenija/Italija 2001–2006 vključujejo elemente lokalne »najboljše prakse« in »vzornih modelov«;
- povečujejo prepoznavnost programov PHARE CBC/INTERREG IIIA, spodbujajo širjenje tovrstnih projektnih informacij širši javnosti z namenom, da se med partnerji pospešuje sodelovanje, prenos izkušenj in znanja na nove ciljne skupine in nova področja delovanja.

Prijavitelji so morali delovati z najmanj eno partnersko organizacijo na drugi strani meje. Partnerji prijavitelja so morali zadostiti istim pogojem kakor prijavitelj. Sodelovanje s partnerji je potekalo v eni ali v več naslednjih projektnih fazah: planiranje, priprava, izvedba, financiranje in uporaba po dokončanju.

Koristniki, ki so bili upravičeni do sredstev iz programa PHARE čezmejnega sodelovanja, so prihajali:

- v **Sloveniji** iz občin: Ajdovščina, **Bovec**, Brda, Cerklje, Divača, Hrpelje-Kozina, Idrija, Izola, Kanal, Kobarid, Komen, Koper, Kranjska Gora, Miren-Kostanjevica, Nova Gorica, Piran, Sežana, Šempeter pri Gorici, Tolmin in Vipava.;
- v **Italiji** iz ene od naslednjih upravičenih pokrajin programa INTERREG IIIA: iz Tržaške, Goriške, Videmske in Pordenonske pokrajine v deželi Furlanija-Juljska krajina ter iz pokrajine Benetke ali Rovigo v deželi Veneto.

Do finančne pomoči so bili upravičeni projekti, ki so imeli čezmejni vpliv. Sklad je zagotovil sofinanciranje iz sredstev PHARE za projekte, namenjene povezovanju ljudi iz naslednjih področij čezmejnega sodelovanja:

- **prostorsko planiranje in razvoj:** Sklad za male projekte je lahko namenil podporo projektom, ki so zagotovili osnove za načrtovanje v obmejni regiji (skupne smernice za prostorsko planiranje ali dejavnosti v zvezi z varstvom okolja in narave);
- **zaščita okolja, vključno s spremljanjem in nadzorom voda in morja:** aktivnosti kot na primer: sistem izboljšanja nadzora nad preiskavami kvalitete voda ali izmenjava najboljših praks med partnerji glede pridobivanja kazalnikov za določitev predhodnega in naknadnega stanja okolja;
- **lokalni gospodarski razvoj, vključno s turizmom:** manjši projekti, povezani z gospodarskim razvojem, ki krepijo gospodarsko bazo v obmejni regiji in ki spodbujajo razvoj malega gospodarstva v zvezi s tržnimi pobudami, sejmi ali promocijskimi dejavnostmi. Tudi turizem je bil lahko področje za sodelovanje, ki je vseboval informiranje, marketing in promocijo, pripravo kažipotov, razvoj turističnih znamenitosti in tudi kmečkega turizma;
- **širjenje čezmejnega sodelovanja na področju zdravstva, s poudarkom na skupni rabi virov in opreme:** projekti so morali prispevati k izmenjavi izkušenj in znanja s ciljem uskladiti različne podporne preventivne sisteme v zdravstvu z vključevanjem različnih ciljnih skupin, predvsem marginalnih skupin, mladih, žensk;
- **razvoj ali izgradnja objektov in virov za izboljšanje pretoka informacij in komunikacij med obmejnimi regijami:** podpora radiu, televiziji, časopisom in drugim medijem ter podpora skupnim strukturam programov PHARE CBC/INTERREG. Finančne podpora je bila namenjena za nabavo opreme za čezmejna srečanja na vseh upravičenih področjih sodelovanja;
- **lokalno zaposlovanje, vzgoja in izobraževanje:** projekti, ki so se nanašali na človeške vire in usposabljanje, so se lahko usmerili na vrsto skupin udeležencev. Projekti so lahko vsebovali tudi formalna usposabljanja, kratke tečaje in prireditve ter uporabo gradiv dopisnega šolanja. To je lahko vsebovalo tudi jezikovna usposabljanja in tečaje, ki lajšajo čezmejni razvoj in sodelovanje;
- **kulturne izmenjave:** stopnja obstoječih kulturnih dejavnosti med obmejnimi regijami je zelo različna. V določenih primernih že obstaja močna delujoča osnova, medtem ko so stiki drugod zaradi političnih in zgodovinskih konfliktov zelo omejeni. Sklad je lahko podprl kulturne izmenjave med krajevnimi skupinami in ukrepe za zaščito

dediščine v obmejnih regijah v obeh primerih. Dejavnosti so lahko vsebovale srečanja in izmenjave mladih, umetnostne in športne dejavnosti, folklorne in podobne prireditve. Poudarek je moral biti na vzpostavitvi osnove za dolgoročno in trajno sodelovanje, namesto enkratnih *ad-hoc* prireditev.

Donacije so bile omejene z minimalnim 13.333,33 € in maksimalnim zneskom 66.666,66 €. Maksimalna vrednost donacije je bila omejena na 90% celotnih upravičenih stroškov projekta. Razliko je moral kriti prijavitelj ali njegov partner iz lastnih sredstev ali iz drugih sredstev, ki pa niso smela izvirati iz proračuna EU ali iz virov državne pomoči v Sloveniji ali Italiji. Prijavljeni projekti so prispeli iz treh regij, in sicer Goriške, Obalno-kraške in Gorenjske.

TABELA 5.2.3.1: PREJETI IN IZBRANI PROJEKTNI PREDLOGI PO REGIJAH

Statistična regija	Število vlog	%vlog	Izbrani predlogi	% izbranih predlogov
Goriška regija	35	53,85	9	64,29
Obalno-kraška regija	29	44,62	5	35,71
Gorenjska regija – Občina Kranjska Gora	1	1,54	0	0,00
Skupaj	65	100,00	14	100,00

(Vir: Golja, Bačar, Sodnik 2006: 14)

Iz tabele je tako razvidno, da je bilo v Goriški regiji pripravljenih največ (35) projektnih predlogov in tudi največ izbranih (9). Sledi ji Obalno-kraška regija z devetindvajsetimi prijavljenimi projekti in petimi izbranimi, medtem ko je Gorenjska regija oziroma Občina Kranjska Gora pripravila en projektni predlog, ki pa ni bil izbran.

Po vrstah projektov (prostorsko planiranje, zaščita okolja, vključno s spremljanjem voda in morja, lokalni gospodarski razvoj, vključno s turizmom, širjenje sodelovanja pri zdravstvu, pretok informacij in komunikacij, lokalno zaposlovanje, spodbude izobraževanja in usposabljanja, kulturne izmenjave) so bili izbrani naslednji projekti:

TABELA 5.2.3.2: PREJETI IN IZBRANI PROJEKTNI PREDLOGI PO VRSTAH PROJEKTOV

Vrsta projekta	Število vlog	%vlog	Izbrani predlogi	%izbranih predlogov
1. Prostorsko planiranje in razvoj	0	0,00	0	0,00
2. Zaščita okolja, vključno s spremljanjem voda in morja	5	7,81	1	7,14
3. Lokalni gospodarski razvoj, vključno s turizmom	23	35,94	2	14,29
4. Širjenje sodelovanja pri zdravstvu	5	7,81	0	0,00
5. Pretok informacij in komunikacij	0	0,00	0	0,00
6. Lokalno zaposlovanje, spodbude izobraževanja in usposabljanja	13	20,31	4	28,57
7. Kulturne izmenjave	18	28,13	7	50,00
Skupaj	64	100,00	14	100,00

(Vir: Golja, Bačar, Sodnik 2006: 16)

Za področje prostorsko planiranje in razvoj ni prispela nobena vloga. Za zaščito okolja je prispelo 5 vlog, izbrana je bila 1. Za lokalni gospodarski razvoj je prispelo največ, to je 23 prijav, izbrani sta bili 2, ena izmed njiju je bila prijava za projekt »Avtodonski turizem« Občine Bovec. Za širjenje sodelovanja pri zdravstvu je bilo prejetih 5 predlogov, izbran pa ni bil noben. Za pretok informacij in komunikacij ni prispel noben predlog. Za lokalno zaposlovanje, spodbude izobraževanja in usposabljanja je prispelo 13 vlog, izbrane so bile 4. Za kulturne izmenjave pa je prispelo 18 predlogov, izbranih jih je bilo največ, to je 7 prijav. 20. maja 2005 (Internet 27) je bil v Uradnem listu objavljen javni razpis v okviru čezmejnega programa PHARE Slovenija/Italija 2003, Sklada za male projekte. Rok za oddajo projektnih predlogov je bil 5. julij 2005. Evalvacijska komisija je odobrila 14 projektov, vrednost sofinanciranja je znašala 630.000,00 € (465.000,00 € sredstev PHARE in 165.000,00 € nacionalnih sredstev). Dodatno pa so prijavitelji prispevali 85.293,00 € za svoje projekte, ki so jih skupaj z italijanskimi partnerji izvajali do konca avgusta 2006. Izbrani izvajalci so pogodbe podpisali 2. septembra 2005 v Šempetru pri Gorici.

Izbrani projekti so bili sledeči:

TABELA 5.2.3.3: SEZNAM IZBRANIH PROJEKTOV SKLADA ZA MALE PROJEKTE SLOVENIJA/ITALIJA
2003

Koristnik	Italijanski partner	Naziv projekta	Lokacija projekta (regija)	Znesek donacije (EUR)	Odstotek celotnih upravičenih stroškov projekta (%)
Zavod za ohranjanje pomorske dediščine Portorož	Kulturno društvo Ribiški muzej tržaškega primorja Trst-Križ	<u>Morje povezuje - muzej podvodnih dejavnosti</u>	Obalno – kraška; Furlanija Julijska Krajina	54.137,00	84,28
ŠENT – slovensko združenje za duševno zdravje	Cooperativa sociale »La piazzetta« a.r.l. ONLUS; Confini impresa sociale Soc. Coop. A.r.l. ONLUS	<u>Opolnomočenje - rezultat lastnega prizadevanja</u>	Goriška; Furlanija Julijska Krajina	66.666,66	86,25
Javni zavod kulturni dom Nova Gorica	Kulturni dom Gorica; Università' degli Studi di Udine	<u>Mednarodni festival digitalne umetnosti: PIXXEL POINT</u>	Goriška; Furlanija Julijska Krajina	45.905,60	90,00
Društvo pripadnikov italijanske narodne skupnosti - Italijanska unija	Kulturni dom Gorica; Zveza slovenskih kulturnih društev	<u>Pesniki dveh manjšin</u>	Obalno – kraška; Furlanija Julijska Krajina	50.000,00	87,72
Društvo plezalcev Koper	Slovensko planinko društvo Trst; Zveza slovenskih športnih društev v Italiji; A.S. Olympic rock	<u>Čezmejni primorski plezalni projekt II</u>	Obalno – kraška; Furlanija Julijska Krajina	50.000,00	85,47
UP Fakulteta za humanistične študije	Università' di Trieste; SLORI;	<u>Mladi v medkulturnem položaju</u>	Obalno – kraška; Furlanija Julijska Krajina	33.440,00	80,00
Občina Bovec	Comune di Tarcento;	<u>Avtodomski turizem</u>	Goriška; Furlanija Julijska Krajina	63.576,00	89,87
Ustanova Fundacija poti miru v Posočju	Pro loco »Nediške doline – Valli del Natisone«; Občina Srednje	<u>Digitalni popis padlih na Soški fronti</u>	Goriška; Furlanija Julijska Krajina	24.944,00	86,18
Osnovna šola dr. Aleš Bebler – Primož	Didaktično ravnateljstvo pri Sv. Ivanu, Trst	<u>Razglednica brez meja</u>	Obalno – kraška; Furlanija Julijska Krajina	22.000,00	89,96
Občina Ajdovščina	Provincia di Gorizia	<u>Spremljanje kvalitete voda v čezmejnem območju II</u>	Goriška; Furlanija Julijska Krajina	39.298,16	87,61
LTO Bovec	Ente parco Preali Giulie	<u>GORSKO KOLESARSTVO - razvoj novega turističnega produkta</u>	Goriška; Furlanija Julijska Krajina	55.688,50	88,44
Kulturno umetniško društvo OPOKA	Kinoatelje Gorica	<u>Medana Art II</u>	Goriška; Furlanija Julijska Krajina	46.699,50	89,37

Planinsko društvo Tolmin	CAI sezione Monte Lussari di Tarvisio	<u>Učni center gornišтва Tolmin</u>	Goriška; Furlanija Julijska Krajina	32.418,00	90,00
Zavod Kinoatelje Šempas	Kinoatelje Gorica; SLORI; Kulturno društvo »Ivan Trinko«, Čedad; Slovensko kulturno središče Planika Kanalska dolina	<u>Videosešivalnica obmejnega spomina</u>	Goriška; Furlanija Julijska Krajina	45.226,58	81,10

(Vir: Internet 29)

5.2.4 Ocena učinkovitosti programa PHARE čezmejnega sodelovanja v obdobju 2000-2003

Programa PHARE čezmejnega sodelovanja (Internet 27) v obdobju 2000–2003 predstavljajo logično nadaljevanje predhodne pomoči iz obdobja 1994–1999. Projekti so bolj izrazito povezani z regionalno politiko in ekonomsko in politično kohezijo v Sloveniji. Donacijske sheme in Sklad za male projekte pomembno prispevajo k uresničevanju slovenskih strateških dokumentov. Vsi projekti v okviru programov čezmejnega sodelovanja so ustrezni tudi z vidika doseganja učinkov čezmejnega vpliva in zagotavljanja čezmejnega sodelovanja. V izvajanje projektov je vključena široka paleta različnih akterjev: lokalne skupnosti, regionalne razvojne agencije, lokalni podjetniški centri, lokalne turistične organizacije, nevladni sektor, podjetja ...

Programi čezmejnega sodelovanja pomembno prispevajo k odpravi družbeno-kulturnih razlik čezmejnih regij, prispevajo k enakomernejšemu razvoju regij in pomembno krepijo prenos znanja in izkušenj čezmejnih regij.

Sredstva, ki so bila namenjena za program PHARE CBC Slovenija/Italija 2000–2003 so bila takole razporejena:

- Sklad za male projekte: 2.069.250,00 €
- Donacijske sheme: 7.531.104,63 €
- **Skupaj: 9.600.354,63 €.**

5.3 ČEZMEJNO SODELOVANJE SLOVENIJE IN ITALIJE V OKVIRU PROGRAMA INTERREG IIIA V OBDOBJU 2004-2005 in ANALIZA UČINKOV PROGRAMA

INTERREG III (Internet 27) je največja pobuda Skupnosti EU v obdobju 2000–2006, ki se financira iz Evropskega strukturnega sklada za regionalni razvoj. Cilj pobude Skupnosti INTERREG III je povečati ekonomsko in socialno kohezijo s spodbujanjem čezmejnega, transnacionalnega in medregionalnega sodelovanja in tako doseči uravnotežen razvoj na območju celotne Skupnosti. V okviru vseh treh programov je v Sloveniji za izvedbo projektov v obdobju 2004–2006 na voljo 5,5 milijard SIT (23 milijonov €).

Skupni cilj Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija/Italija 2000–2006 je odpravljanje obstoječih socialno-kulturnih ovir in obrobne položaj obmejnih regij ter spodbujanje trajnostnega razvoja in integracije čezmejne regije z namenom, da se zagotovi trajna rast območja. Temeljna programska dokumenta za izvajanje aktivnosti sta Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA in Programsko dopolnilo, ki podaja podrobnejše informacije glede posameznih ukrepov v okviru programa.

5.3.1 Rezultati prvega razpisa

Upravni odbor INTRREG IIIA Slovenija/Italija 2000–2006 (Internet 27) je 28. februarja 2005 obravnaval in potrdil prednostne naloge projektov, ki so prispeli na javne razpise, zaključene novembra 2004. V Sloveniji je bilo razpisanih 60% vseh sredstev za obdobje 2004–2006 oziroma 824.436.000,00 SIT (3.440.310,00 €). Izbranih je bilo 19 prijaviteljev. V okviru izbranih projektov je bilo kar 15 skupnih projektov. To pomeni, da se isti projekti izvajajo tako na slovenskem kot na italijanskem delu čezmejnega območja.

Pri *Ukrepu 1.1. Varstvo, ohranjanje ter razvoj okolja in prostora* je bilo odobrenih 9 projektov v vrednosti 447.774.784,00 SIT (1.868.531,00 €), od tega prijavitelji zagotovijo 15% lastnih sredstev. Občina Bovec je kot partner na slovenski strani skupaj z Občino Kobarid sodelovala na projektu »Čezmejno sodelovanje in čezmejni načrti upravljanja na naravovarstveno pomembnih območjih v južnih Julijskih Alpah«. Nosilec projekta pa je bil Triglavski narodni park. Pri *Ukrepu 2.2. Čezmejno sodelovanje na področju turizma* je bilo odobrenih 5 projektov v vrednosti 262.606.070,00 SIT (1.095.835,00 €), od tega prijavitelji prispevajo 15% lastnih sredstev. Za *Ukrep 2.3. Čezmejno sodelovanje v primarnem sektorju* pa je odobrenih projektov pet, v skupni vrednosti 230.802.486,00 SIT (963.121,00 €). Prijavitelji sami prispevajo 4% lastnih sredstev.

Drugi javni razpis v okviru Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija/Italija 2000–2006, s katerim je ARR razpisala preostala sredstva programa, to je 40% oziroma 549.624.000,00 SIT (2.293.540,00 €), je bil objavljen 15. aprila 2005, zaključil pa se je 15. junija 2005. Septembra 2005 je Upravni odbor potrdil 10 projektov na italijanski in 8 na slovenski strani. (Internet 30).

5.3.2 Ocena učinkovitosti programa INTERREG IIIA v obdobju 2004–2005

Cilj programa je nadaljnja krepitev čezmejnega sodelovanja med vključenimi institucijami pri načrtovanju in izvajanju ukrepov, s katerimi bi odpravili še obstoječe družbeno-kulturne ovire in spodbujali trajnostno sonaraven razvoj.

Opazne so nekatere karakteristike (Internet 27):

- večji poudarek na čezmejnem sodelovanju – čezmejno sodelovanje prijaviteljev je v okviru programa INTERREG IIIA poudarjeno še močneje,
- instrument je skupen, programski dokument skupen, vzpostavljene skupne strukture, izvajanje programov poteka ločeno po nacionalnih pravilih,
- različna višina sofinanciranja – slovenski partnerji zagotavljajo manjši delež lastnega sofinanciranja kot partnerji na drugi strani meje,
- prednostne naloge in področja delovanja so skoncentrirana,
- široka paleta prijaviteljev, vendar na slovenski strani le neprofitne osebe javnega ali zasebnega prava, ki delujejo v javnem ali splošno koristnem interesu. Med prijavitelji še vedno prevladujejo lokalne skupnosti, regionalne razvojne agencije, lokalni podjetniški centri in druge razvojne institucije; premajhna je vključenost raziskovalne in izobraževalne sfere,
- razdrobljenost prijav; premalo povezovanja partnerjev na slovenski strani.

Priporočila za področja sodelovanja pa so naslednja (Internet 27):

- programi čezmejnega sodelovanja so v preteklem obdobju pomembno prispevali tako h krepitvi čezmejnega sodelovanja kot k izgradnji in postavitvi regionalne in poslovne infrastrukture in k uveljavljanju ali krepitvi inovativnih pristopov, ki so pomembno prispevali k uresničevanju ciljev različnih sektorskih politik in strateških nacionalnih in evropskih dokumentov. Po izteku projektov so bili doseženi rezultati premalo upoštevani pri nadaljnjem posodabljanju sektorskih politik in trajnost je bila prepuščena posameznim nosilcem projektov. Zato je potrebno zagotoviti večjo povezanost programov čezmejnega sodelovanja z nacionalnimi politikami. Nujno je

skupno programiranje državnega razvojnega programa za naslednjo finančno perspektivo. Opredelitev prioritet in pomena čezmejnega sodelovanja mora biti v njem jasneje vidna;

- v okviru čezmejnega sodelovanja je potrebno ustvariti pogoje za strateške projekte z namenom zagotavljanja večjih učinkov ter boljše izkoriščenosti naravnih in človeških virov ter boljše pogajalske pozicije napram čezmejnim partnerjem;
- Sklad za male projekte se je v preteklosti izkazal kot pomemben instrument, ki krepi čezmejno sodelovanje partnerjev pri uresničevanju specifičnih potreb in kot pomemben dejavnik zmanjševanja kulturnih razlik. Pripomogel je k razvoju vrste inovativnih proizvodov in storitev, k dvigu usposobljenosti različnih izvajalskih institucij – predvsem nevladnega sektorja, zato bi bilo smiselno instrument ohraniti tudi v bodoče. Za Sklad bi bilo smiselno poenostaviti postopke prijave in zmanjšati birokratizacijo;
- področje čezmejnega sodelovanja je potrebno razširiti iz klasičnih oblik programov aktivne politike zaposlovanja in usmerjenost predvsem na brezposelne, na čezmejno sodelovanje na področju razvoja človeških virov in krepitvi socialnega kapitala nasploh. Potrebno je vključiti še aktivnosti promocije podjetništva in ustvarjanje podjetniške kulture, razvoj in izvajanje programov usposabljanja za podjetnike začetnike in rastoča podjetja ter programe podpore za posebne ciljne skupine podjetnikov.

6. ČEZMEJNO SODELOVANJE OBČINE BOVEC

Zadnje poglavje diplomske naloge je posvečeno čezmejnemu sodelovanju Občine Bovec. V tem poglavju se bom posvetila predvsem že izvedenim čezmejnim projektom, ki jih je izvedla Občina Bovec v okviru programov Skupnosti PHARE CBC Slovenija/Italija in INTERREG IIA in IIIA. Osredotočila se bom predvsem na čezmejno sodelovanje z zamejskimi Slovenci in njihovimi organizacijami. Najti bom poskusila izhodišča za čezmejno sodelovanje ter dobre prakse na tem področju. Predstavila bom, katere so kadrovske in administrativne ovire, s katerimi se Občina sooča pri prijavah na razpise evropskih skladov ter poskusila bom podati nekaj ukrepov za izboljšanje stanja prijav lokalnih skupnosti na čezmejne razpise.

V pomoč pri pisanju poglavja mi je bil tudi intervju z gospo Cecilijo Ostan, ki je na Občini Bovec zaposlena na oddelku za gospodarstvo in gospodarske javne službe ter interni dokumenti Občine Bovec. Celoten intervju je objavljen v Prilogi E.

6.1 PREDSTAVITEV OBČINE BOVEC

Občina Bovec se je poleg občine Kobarid oblikovala z uvedbo lokalne samouprave leta 1994. Pred tem sta bili obe občini del večje občine s sedežem v Tolminu, ki je bila nekoč po površini druga največja občina v takratni Jugoslaviji (Likar v Ostan 2003: 33).

Občina Bovec meji na italijanske občine Tarvisio (Trbiž), Chiusaforte (Kluže) in Resia (Rezija) ter slovenski občini Kobarid in Kranjska Gora. Prek gorskih prelazov Predel (1156 m), Vršič (1611 m) in Učja (650 m) ali prek krajev od juga skozi Tolmin in Kobarid proti izviru Soče se pripeljete na Bovško. Središče Bovške, Bovec, leži na nadmorski višini 483 m. Poletja v dolini so prijetno topla, zime pa mile. Velik del Bovške leži v Triglavskem narodnem parku. Bovško je deželica, polna skrivnosti in zanimivosti. Relief pokrajine je bil ponekod izrazito ledeniško preoblikovan, od tod raznovrstnost njegovih oblik. Dolgotrajno kemično in fizikalno delovanje na geološko podlago je s sodelovanjem tektonskih sil dalo značilno podobo tej gorski pokrajini.

Bovško je gorata pokrajina v Julijskih Alpah. Vijugasti in ozki dolini Soče (iz katere izhajajo še stranske doline Lepena, Vrsnik, Zadnjica in Zadnja Trenta) in Koritnice z Bavšico, Možnico in Loško Koritnico se ob sotočju Soče in Koritnice udobno razlezeta v bovško kotlino, ki pa se potem spet stisne in preide v srpeniško-žagarsko kotanjo z dolino reke Učje. Bovška kotlina je v svojem dnu pokrita z dokaj obsežnimi in ravnimi obdelovalnimi površinami.

Veliko je bilo napisano o lepotah doline Soče. Bovško je področje, kjer je okolje dokaj nedotaknjeno, industrija skromna, vode še čiste, zato se lahko narava pokaže v vsem svojem bogastvu. Številne raziskave potrjujejo domneve, da je tudi zemljepisno odmaknjeno okolje v preteklosti živelo pestro in razgibano, bilo udeleženo v pomembnih dogodkih in nanje velikokrat tudi odločilno vplivalo (LTO Bovec, 2005: 2–10).

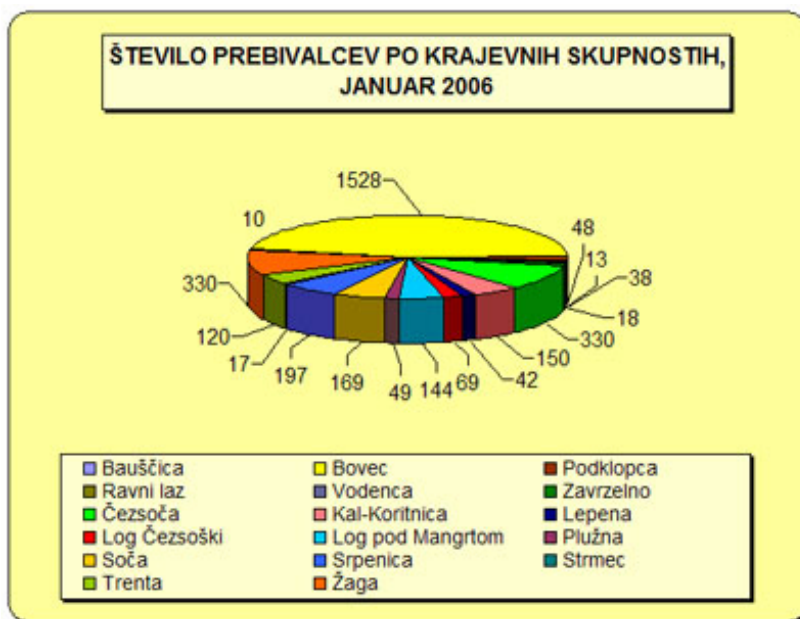
Bovško je področje, kjer je okolje dokaj nedotaknjeno, industrija skromna, vode še čiste, zato se lahko narava pokaže v vsem svojem bogastvu. Bovec je kot osrednji kraj v dolini skozi stoletja zrasel v veliko in močno naselje. Ta dolina je seveda odvisna od dogajanja in odločitev na ravni države Slovenije, po drugi strani pa se nahaja na križišču romanskega, germanskega in slovanskega kulturnega prostora, na samem robu Evropske skupnosti (Internet 31).

6.2 PREBIVALSTVO NA BOVŠKEM

Nekoč je na širšem območju Bovškega živelo 6188 ljudi. Po rezultatih popisa leta 2002, ki jih na svoji spletni strani objavlja Statistični urad Republike Slovenije (Statistični urad RS, 2002), je danes v občini Bovec 3138 prebivalcev, povprečna starost je 40,7 let.

Na območju Občina Bovec so ustanovljene krajevne skupnosti kot ožji deli občine. V vseh sedmih krajevnih skupnostih (Bovec, Čezsoča, Soča-Trenta, Kal-Koritnica, Log pod Mangartom, Srpenica, Žaga) živi skupno 3272 prebivalcev (podatki se nanašajo na stanje januarja 2006).

SLIKA 6.2.1: ŠTEVILO PREBIVALCEV PO KRAJEVNIH SKUPNOSTIH, JANUAR 2006

(Vir: Internet 31)

Krajevne skupnosti so pravne osebe. Naloge, organizacija in delovanje ter pravni status ožjih delov Občine Bovec so določeni s statutom in odlokom občine. Premoženje, s katerim upravljajo, je last občine, razen premoženja, ki ga je pridobila s sredstvi krajanov (donacije, darila, samoprispevki) (Internet 31).

6.3 OBČINA IN NJENI ZAPOSELNI

6.3.1 Organizacija občinske uprave

Sedež občine je v Bovcu, Trg golobarskih žrtev 8. Predstojnik občinske uprave je župan, ki predstavlja in zastopa občinsko upravo in nadzoruje ter daje navodila za vodenje občinske uprave. Trenutno je župan Občine Bovec že drugi mandat Danijel Krivec, ki je hkrati tudi poslanec v Državnem zboru RS. Občinska uprava kot občinski organ v skladu z zakonom, statutom in splošnimi akti občine izvaja upravne naloge iz občinske pristojnosti, odloča o upravnih stvareh na prvi stopnji, opravlja inšpekcijske naloge in naloge občinskega redarstva oziroma drugih služb nadzora ter strokovna, organizacijska in administrativna opravila za občinske organe. Občinsko upravo neposredno vodi tajnik občine. Tajnik občine je za svoje delo odgovoren županu.

Občinsko upravo lahko sestavljajo notranje organizacijske enote, ki jih ustanovi občinski svet z odlokom. Predstojniki organov občinske uprave so za svoje delo in za delo organa občinske uprave, ki ga vodijo, odgovorni županu in tajniku uprave.

Vodje notranjih organizacijskih enot so za svoje delo in za delo notranje organizacijske enote, ki jo vodijo, odgovorni vodji višje notranje organizacijske enote. Vodja vsake notranje organizacijske enote je odgovoren tudi županu in tajniku občinske uprave.

Delo občinske uprave je javno in se uresničuje z uradnimi sporočili in dajanjem informacij sredstvom javnega obveščanja, z udeležbo na konferencah, okroglih mizah in drugih oblikah sodelovanja s predstavniki javnega obveščanja ter na druge načine, ki omogočajo javnosti, da se seznani z delom občinske uprave.

O delu občinske uprave obveščajo javnost župan, tajnik občinske uprave in uslužbenec zadolžen za stike z javnostjo, po pooblastilu župana ali tajnika pa tudi predstojniki organov občinske uprave ali drugi javni uslužbenci.

Občinska uprava v svetovnem spletu objavlja katalog informacij javnega značaja in posreduje informacije o svojem delu (Internet 32).

6.3.2 Zaposleni v občinski upravi

V občinski upravi je trenutno poleg župana, podžupana in tajnika zaposleno 11 oseb (Internet 33):

- Urad župana z glavno pisarno: 2 delavca;
- Služba za splošne in premoženjske pravne zadeve: 1 delavec;
- Služba za družbene dejavnosti: 2 delavca;
- Služba za gospodarstvo in gospodarske javne službe: 2 delavca;
- Služba za okolje in prostor z občinsko inšpekcijo in redarstvom: 2 delavca;
- Služba za proračun in finance: 2 delavca.

Župan in podžupan opravljata svojo funkcijo neprofesionalno.

6.4 ČEZMEJNO SODELOVANJE OBČINE BOVEC

Občina Bovec leži v zahodnem slovenskem obmejnem pasu. Prvi čezmejni sosedi so prebivalci kanalske in terske doline ter Rezije. Zgodovina prometnih povezav tega območja kaže, da je tod že od rimskih časov potekala strateška povezava med severom in jugom. Bovško je bilo tesno povezano s sosednjimi dolinami pa tudi s Koroško in Benečijo. Trgovske poti so vodile dalje do Gorice in Trsta, kamor so ljudje iz teh krajev v slabih časih hodili »s trebuhom za kruhom«. Že glede na zgodovinske danosti je torej Bovško stičišče treh kultur – slovanske, romanske in germanske, kar pa daje območju, kljub dokajšnji zaprtosti terena, območju daje možnosti za ustvarjanje vsebinsko bogatih čezmejnih programov.

Župan Občine Bovec, Danijel Krivec, je za prilogo Primorskih novic Naša Primorska povedal, da: *»Brez podpore okolja, podobno mislečih in brez dialoga, ne bi ustvarili razvojnih možnosti. Uspeli smo vzpostaviti dobro sodelovanje s sosednjimi občinami in občinami v zamejstvu, saj vsako razvojno razmišljanje presega meje in omejitve.«*

6.4.1 Začetki čezmejnega sodelovanja

Organizirani projekti čezmejnega sodelovanja v Zgornjem Posočju segajo v najzgodnejše obdobje slovenske državnosti, v leto 1991, ko se je bivši župan skupne občine Tolmin dr. Viktor Klanjšček z izjemno samoiniciativnostjo lotil meddržavnih projektov iz programov čezmejnega sodelovanja in tako med prvimi v Sloveniji pristopil k pridobivanju finančnih sredstev iz evropskih skladov. Na Bovškem sta bila v tem obdobju urejena mejna prehoda Učja in Predel ter posodobljena cesta iz Žage do Učje.

1. januarja 1995 so iz nekdanje velike tolminske občine nastale občine Bovec, Kobarid in Tolmin. Hkrati pa je nastala tudi Upravna enota Tolmin, ki ima državne pristojnosti na

ozemlju vseh treh občin. Tudi v teh zadnjih letih se je nadaljevalo uresničevanje programov čezmejnega sodelovanja. Zgrajene so bile čistilne naprave, nastale so povezovalne poti na Bovškem in v Breginjskem kotu. Ustanova »Fundacija poti miru v Posočju« izvaja obsežna dela za ohranjanje in predstavljanje kulturne in zgodovinske dediščine prve svetovne vojne tudi ob meji. Ob meji so v zadnjih desetletjih organizirali več odmevnih prireditve. Mednje spadajo ponovoletna srečanja Slovencev iz Posočja in obmejnega območja Videmske pokrajine, tradicionalni pohodi prijateljstva iz Čenebole v Podbelo, pohodi iz Livka v Topolovo in obratno, planinci iz obeh strani meje že skoraj 50 let organizirajo skupna srečanja na Matajurju, prireditve, maše... Danes so stiki postali povsem nekaj samoumevnega in nimajo več pridiha uradnosti, tako kot nekoč, ko so bili pred uradnimi srečanji čedadske in tolminske delegacije potrebni celo pripravljalni in usklajevalni sestanki (Likar v Ostan 2003: 39–41).

Od ustanovitve samostojne Občine Bovec v letu 1995 občinska uprava pod vodstvom menjajočih se županov prav tako skrbi za nepretrgan tok čezmejnih projektov, saj se pristojni zavedajo njihove pomembnosti za ohranjanje poseljenosti podeželja ter pospešen razvoj območja.

6.4.1.1 Ciljne skupine

Neposredni uporabniki, ki se jih čezmejno sodelovanje dotika, so (Ostan v Ostan 2003: 16–18):

- neprofitni sektor na obeh straneh meje – čezmejne izmenjave s slovenskimi zamejci na področju kulture in športa;
- turistično gospodarstvo oziroma ponudniki s projekti, nastalimi v sodelovanju z zamejci; v projektih so infrastrukturni objekti na Bovškem vključeni v čezmejno turistično ponudbo;
- podjetniki in obrtniki na obeh straneh meje (raziskava ponudbe in povpraševanja na obeh straneh meje: med Slovenci na Bovškem in v deželi Furlaniji-Juljski krajini ter ugotavljanje zanimanja za dolgoročno sodelovanje).

Z obnavljanjem gospodarskih in negospodarskih povezav, ki so bile včasih med Bovškim in Furlanijo-Juljsko krajino zelo navzoče, so se začele odpravljati nastajajoče težave v razvoju obeh strani. S sooblikovanjem in povezovanjem ponudbe in povpraševanja na obeh straneh meje lahko projekti čezmejnega sodelovanja pomembno prispevajo k medsebojni gospodarski in družbeni krepitvi.

Ciljne skupine, za katere so projekti čezmejnega sodelovanja pomembni in s katerimi se jim odpirajo možnosti za razvoj, so naslednje:

- neprofitni sektor med Slovenci na Bovškem in v italijanskem zamejstvu;
- turistična infrastruktura kot eden od prvih pogojev za razvijanje dejavnosti; poleg tega so razdelane možnosti za povezovanje in razvoj skupnih ali povezanih turističnih proizvodov in ponudbe;
- malo gospodarstvo na Bovškem, in sicer s preučitvijo uspešnih izkušenj in gospodarskimi povezavami s slovenskimi združenji in podjetji z območja dežele Furlanije-Juljske krajine, kjer je to področje izredno razvito.

6.4.1.2 Področja sodelovanja

Glavna področja sodelovanja so naslednja:

- **negospodarstvo – kultura, šport:** slovenski zamejci so na kulturnem in športnem področju zelo aktivni. Povezujejo se tako v gledališke, godbene, folklorne, rock, pop, jazz skupine, zборе, športna združenja in podobno. Ob povabilu k udeležbi na čezmejnih prireditvah v letih 2001 in 2002 so se izkazali z izredno kvaliteto ter smislom za čezmejno sodelovanje ter spodbudili naša domača društva k večji dejavnosti. Izmenjave v kulturi in športu spodbujajo krepitev slovenske narodne zavesti na obeh straneh meje (ibid.: 17–18). Sodelovanje v kulturi in športu je bilo kljub razmeram, ki so vladale v preteklosti, prisotno. Sodelovanje se je izkazovalo na ravni izmenjave nastopov različnih izvajalcev. Prednosti sodelovanja na teh področjih so posebna lega in velike zmogljivosti prostora na tromeji, možnosti za pridobivanje finančnih sredstev za skupne projekte, načelna pripravljenost in zanimanje za sodelovanje ter izkušnje, pridobljene v preteklih letih. Ovire pa predstavljajo predvsem neustrezna organiziranost in neuspešen prehod od načelnih dogovorov k izvedbi projektov, različno stanje in okoliščine na lokalni ravni v sosednjih državah, nezadostno medsebojno poznavanje in odsotnost stalne komunikacije, stalna nezadostnost finančnih sredstev, še posebej v fazi priprave in oblikovanja projektov (Germovšek v Ostan 2003: 49–51);
- **turizem:** številčnejše povezave med državama kot posledica povezane infrastrukture ter sodelovanja in nastopanja vseh ponudnikov turističnih proizvodov na obeh straneh blažijo učinek državne meje, čeprav ta poteka po zelo zahtevnih in velikokrat neprehodnih območjih. Čezmejni vpliv se bo ob realizaciji zastavljenih ciljev izdelanih delovnih načrtov kazal v združevanju turistične ponudbe celotnega območja (tudi italijanskega dela Julijskih Alp), v razvijanju skupnih turističnih proizvodov, povečanju

razpoznavnosti obmejnega območja v očeh obiskovalcev ter v razvijanju povezane turistične infrastrukture na obeh straneh meje (Ostan v Ostan 2003: 18). Poglavitni je razvoj dodatne turistične ponudbe na Bovškem v povezavi z zamejstvom. Aktivnosti, ki bi jih bilo potrebno opraviti, so predvsem naslednje: ureditev pešpoti in povezava s potmi na italijanski strani, postavitve informacijskih tabel na pomembnejših točkah ob meji, izdelava zgibank in zemljevida, izdelava skupne internetne strani, oprema vseh Turistično informacijskih centrov, priprava programov za obiskovalce in prebivalce obeh strani ter ureditev naravoslovne učne poti na Kaninu (Pretner v Ostan 2003: 72–74);

- **malo gospodarstvo:** Občina Bovec vabi zamejske Slovence k sodelovanju in vlaganju v gospodarstvo. Tesnejše povezave pomenijo več stikov med prebivalci na obeh straneh meje, večji pretok ter boljše razvojne priložnosti. To dolgoročno lahko pomeni ustvarjanje novih možnosti za zaposlovanje ter gospodarski razvoj območja, hkrati pa postopno odpravljanje zavesti o »meji« (Ostan v Ostan 2003: 18). Možnosti za čezmejno sodelovanje pri pospeševanju malega gospodarstva z gospodarskimi organizacijami Slovencev v Italiji so predvsem v izmenjavi dobrih izkušenj ter v spodbujanju neposrednega vlaganja na območju občine Bovec. Različni koraki, ki bi lahko pripeljali do rednega sodelovanja, so naslednji: sodelovanje in utrditev slovenskega gospodarstva na meji, izmenjava izkušenj in znanja v čezmejnem sodelovanju, reševanje aktualne problematike na čezmejnem področju, povezovanje podpornih institucij za mala in srednja podjetja, čezmejna ekonomska promocija, sodelovanje in mreženje (Švab v Ostan 2003: 109–112).

6.4.1.3 Čezmejni partnerji in vrste sodelovanja

Čezmejni partnerji, s katerimi Občina Bovec sodeluje:

- z občinami Čenta (Tarcento), Rezija (Resia), Bardo (Lusevera), Kluže (Chiusaforte), Trbiž (Tarvisio), Naborjet (Malborghetto), Sedegliano, Budoia, Benetke (Venezia), Mereto di Tobma,
- z naravnim parkom Julijsko Predgorje (Parco naturale Prealpi Giulie),
- z združenji (Omrežje občin – Povezanost v Alpah),
- z gorskimi skupnostmi (nadiških, terskih, kanalskih dolin),
- z razvojnimi centri (Open Leader, Torre Leaer, Natisone Gal),
- z domačimi in čezmejnimi univerzami (Ljubljana, Koper, Celovec, Videm, Ferrara),
- z društvi s področja kulture in športa (npr. Dama klub Tolmezzo...),

- s profesionalnimi kulturnimi združenji (Ente regionale teatrale del Friuli – Venezia Giulia),
- s podjetji (rudnik Rajbelj – Nuova Raibl...)
- s slovenskimi zamejci v Italiji in Avstriji ter njihovimi združenji s področja gospodarstva ter kulture: s Slovenskim deželnim gospodarskim združenjem s sedeži v Trstu, Gorici in Vidmu; s krščansko kulturno zvezo v Celovcu; z Zvezo slovenskih kulturnih društev v Trstu, Gorici, Solbici v Reziji; s Slovenskim kulturnim društvom Planika v Ukvah v Kanalski dolini; s posameznimi kulturnimi delavci v zamejstvu, zamejskimi politiki in gospodarstveniki.

S čezmejnimi subjekti Občina Bovec sodeluje neposredno, pa tudi posredno prek društev, sekcij, krajevnih skupnosti, narodnega parka, lokalne turistične organizacije. K čezmejnemu sodelovanju pa spodbuja tudi podjetja, zlasti turistično gospodarstvo.

Vrste neposrednega čezmejnega sodelovanja:

- prireditveno sodelovanje,
- sodelovanje uprav,
- sodelovanje društev s področja kulture in športa,
- sodelovanje pri promociji turizma,
- vzpostavljanje stikov med subjekti malega gospodarstva in turizma,
- projekti pobratenj...

Projekti, ki jih prijavlja Občina Bovec, so kombinirani in so večinoma sestavljeni iz »mehkega« (srečanja, prireditve, izobraževanja, izdelava študij) in »trdega« dela (nakup opreme, gradbena dela).

6.4.2 Izvedeni čezmejni projekti Občine Bovec

V preteklih letih je Občina Bovec sodelovala v številnih čezmejnih projektih bodisi kot nosilec ali kot partner projekta. Ker je teh projektov res veliko, bom v diplomski nalogi izpostavila in opisala le večje in pomembnejše projekte.

6.4.2.1 Prekomejne zimske kulturne prireditve

Novembra leta **2000** je bila sklenjena pogodba za projekt **Prekomejne zimske kulturne prireditve** SL-9802.04.01.23, ki se je izvajal v okviru programa PHARE CBC Slovenija/Italija 1998. V okviru projekta je bilo organiziranih niz prekomejnih prireditev: projekcije filmov, lutkovne predstave in nastopi glasbenih šol iz različnih obmejnih krajev

Slovenije, Italije in Avstrije. Ob izteku projekta je bila kupljena oprema za informacijsko pisarno v Logu pod Mangartom. Prijavitelj je bila Občina Bovec, znesek prejetih sredstev pa je znašal **15.000 €**.

6.4.2.2 Čezmejne prireditve

Decembra leta 2001 je bila sklenjena pogodba za projekt Čezmejne prireditve SL-9911.02.02.11, ki je bil prav tako financiran iz programa PHARE CBC Slovenija/Italija 1999. V okviru projekta so bile v sodelovanju z avstrijskimi in italijanskimi partnerji izvedene naslednje aktivnosti:

- čezmejne kulturne in športne prireditve ,
- čezmejne izmenjave osnovnih šol,
- izvedba ekskurzij za udeležence Poletne univerze v Bovcu, ki jo organizira Univerza iz Celovca,
- izdaja zbornika Soški pogovori,
- izdelava 1. faze Zgodovinsko-naravoslovne učne poti Bovec – Predel – Rabelj od bronaste dobe do bovških rudarjev,
- simpozij o Mihaelu Štruklju,
- mednarodna urbanistično-arhitekturna delavnica Log pod Mangartom,
- čezmejno sodelovaje folklorne skupine Bovec,
- čezmejno srečanje planincev na Kaninu,
- izvedba Dama festivala,
- izgradnja informacijskega sistema za vodenje projektov in prireditev ISSP,
- obnova, oprema in predstavitvena zloženka trdnjave Kluže.

Prijavitelj je bila Občina Bovec, znesek prejetih sredstev je bil **75.298,00 €**, celotna vrednost projekta pa je znašala **153.315,51 €**. V projektu so svoj delež prispevala tudi domača društva v višini **14.296,59 €**.

Program je vseboval 12 podprogramov:

- **Podprogram 1:** Čezmejne kulturne in športne prireditve (vodja Cecilija Ostan, Občina Bovec): obsegal je izvedbo čezmejnih kulturnih prireditev, in sicer so to bile po praksi iz leta 2001 lutkovne, gledališke predstave, nastopi pevskih zborov in folklornih skupin, rock skupin, postavitve razstav, predstavitve knjig in podobno. Prireditve so namenjene tako prebivalcem Bovške, Zgornjega Posočja, čezmejnega območja (Benečije, Tera, Rezije, Kanalske doline, Roža, Podjune in Zilje) kot tudi turistom in prehodnim gostom.

V prvi polovici projekta so izmenjave potekale večinoma z avstrijske strani, v drugem delu pa je bilo več italijanskih gostovanj.

- **Podprogram 2:** čezmejne izmenjave osnovnih šol. Vodja je bil Vasja Knez, trener atletskega krožka na Osnovni šoli Bovec. Izveden je bil kros, v sodelovanju z Osnovno šolo iz Bekštanja (Finkensteina).
- **Podprogram 3:** Izvedba ekskurzij za udeležence Poletne univerze. Vodja je bila Cecilija Ostan iz Občine Bovec. Univerza v Celovcu se prek projekta Poletne univerze v Bovcu že vrsto let trudi povezati območje tromeje Slovenija/Italija/Avstrija v enotnih nadnacionalnih dogodkih. Spremljanje aktivnosti, medsebojno bogatenje ter spoznavanje organizatorjev in udeležencev poletnih univerzitetnih seminarjev s prebivalci je ključnega pomena pri ustvarjanju povezanih projektov, ki bi krepili idejo vzpostavljanja evroregije. Občina Bovec je zato udeležencem, organizatorjem in izvajalcem Poletne univerze ponudila ob dveh prostih popoldnevih ekskurziji, in sicer je bil prvi na vrsti ogled trdnjave Kluže pri Bovcu, gornje trdnjave Fort Herman ter ogled delovišč s predstavitev programa Poti miru (Zdravko Likar, načelnik UE Tolmin in vodja programa Poti miru v Posočju). Predstavljeni sta bili delovišči v Ravelniku in nad Koritnico – spomeniki iz 1. svetovne vojne, drugi izlet pa je bil izlet v Benečijo in predstavitev migracij, obisk urada za Slovence po svetu v Čedadu, ogled Čedada s predstavitev, obisk Landrske jame. Vse to je potekalo v soorganizaciji z Gorsko skupnostjo Nadiških dolin iz Špetra (San Pietro al Natisone).
- **Podprogram 4:** Izdaja zbornika Soški pogovori. Vodja in urednik je bil dr. Jurij Kunaver iz Zgodovinske sekcije Bovec. Vsebina zbornika je domoznanska. Razdeljena je na uvodni del s tremi prispevki, ki so v celoti prevedeni v angleščino zato, da lahko neslovenski bralec iz njih razbere, kakšna je vsebina zbornika. Sledi dvajset prispevkov iz naravoslovja in družboslovja, na koncu pa so dodani trije prispevki In memoriam.
- **Podprogram 5:** izdelava 1. faze zgodovinsko-naravoslovne učne poti Bovec – Predel – Rabelj – od bronaste dobe do bovških rudarjev. Vodja je bil dr. Jurij Kunaver iz Zgodovinske sekcije Bovec. Podprogram je predvideval predstavitev rezultatov 1. faze dela projektne skupine ter oddajo elaborata podprograma. Tekst je razdeljen na splošni in posebni del. Tako splošni del, ki obsega krajše opise geografskih in zgodovinskih značilnosti Bovškega ter posameznih krajev ob učni poti (Bovec, Log pod Mangartom), kot posebni del, ki je namenjen konkretnemu spoznavanju opazovalnih točk ob poti, sta zasnova bodočega vodnika učne poti. Elaborat je opremljen z dvema kartama, 36-imi fotografijami in dvema strokovnima mnenjema.

- **Podprogram 6:** Simpozij o Mihaelu Štruklju, ki ga je izvedla Zgodovinska sekcija Bovec. Vodja je bil Vlado Uršič. Namen simpozija je bil osvetlitev lika Mihaela Štruklja, prvega slovenskega univerzitetnega profesorja gradbene stroke, ki izhaja iz Loga pod Mangartom. Ob 150-letnici njegovega rojstva bi ga predstavili slovenski javnosti ter mu dali častno mesto med slovenskimi izobraženci. Simpozij je potekal 16. in 17. maja 2002. Program je zajemal predavanja s pogledom na Štrukljeva mladostna leta (dr. Branko Marušič), pregledom celotnega opusa (Gorazd Humar, univ. dipl. inž. grad.), oceno strokovnega dela (dr. Mirko Pregelj). O pomenu Mihaela Štruklja za razvoj Tehnične univerze v Helsinkih je govoril prof. Arne Jutila iz Finske, o družbenem delovanju Vladimir Mušič, uni. dipl. inž. arh., zaključili pa so z okroglo mizo o pomenu Mihaela Štruklja za Slovence.
- **Podprogram 7:** Mednarodna urbanistično-arhitekturna delavnica Log pod Mangrtom – Rabelj. Vodja je bil Robert Mašera iz Ustanove Maks Fabiani, sodelovali pa so tudi Nuova Raibl in Fakulteti za arhitekturo v Ljubljani in v Ferrari. Udeleženci delavnice, arhitekti in študenti arhitekture iz Slovenije in Italije so pri svojem delu analizirali današnje stanje v obdelovanih dolinah, preučili specifične probleme, nastale zaradi plazov v dolini Koritnice ter zaprtja rudnika v Rajblju (Cave di Predil) v dolini Jezernice. Udeleženci, organizirani v skupine, so predvideli ukrepe ter pripravili splošne strategije ter konkretne projekte za sanacijo območij, povečanje ponudbe obeh krajev ter izpostavili povezovalni moment ob meji ter prednosti, ki jih le ta prinaša. Ob tej priložnosti je izšel tudi časopis "BREZMEJNIK", zbornik člankov in projektov delavnice. Sama delavnica je bila priložnost za srečanje strokovnjakov ter za izmenjavo mnenj z obeh strani meje. Pripravljeni projekti so obravnavali potencialne lokacije za skupen razvoj obeh območij.
- **Podprogram 8:** Čezmejno sodelovanje Folklorne skupine Bovec. Vodja je bil Edo Gabršček, ki je bil hkrati vodja Folklorne skupine Bovec in predsednik Turističnega društva Bovec. Folklorna skupina Bovec se je udeležila dveh čezmejnih srečanj, in sicer predstavitev novonastale bovške folklorne skupine z domačimi plesi in navezava stikov s folklorno skupino iz Režije v Kulturnem domu Bovec ter sodelovanje s plesi na čezmejnem srečanju planincev na Kaninu pred planinsko kočo Petra Skalarja.
- **Podprogram 9:** Čezmejno srečanje planincev na Kaninu. Vodja je bil Gregor Rupnik iz Planinskega društva Bovec. Planinsko društvo Bovec vsako leto organizira čezmejno srečanje planincev, eno leto na Kaninu, drugo leto na Mangartu. Udeležujejo se ga Slovenci, Italijani in Furlani.

- **Podprogram 10:** Izvedba Dama festivala, skrb za podmladek ter nabava prenosnega računalnika. Vodja je bil Dario Berginc iz Dama kluba Bovec. Dama klub Bovec se je odzval povabilu po vključitvi v program Čezmejnih prireditev, in sicer s pripravo, organizacijo in izvedbo Dama festivala oziroma turnirja. Pri tem je prijavil tudi svoje potrebe po nabavi prenosnega računalnika za opravljanje klubske dejavnosti. Poskrbel je za promocijo v okolju, pri tem pa organiziral poseben krožek za osnovnošolske otroke, ki se že udeležujejo čezmejnih turnirjev.
- **Podprogram 11:** Izgradnja računalniškega informacijskega sistema za vodenje projektov in prireditev (ISSP). Vodja je bil dr. Bojan Grošelj. Računalniški informacijski sistem za vodenje projektov in prireditev (ISPP) je namenjen vsem, ki se ukvarjajo s prijavo projektov, vodenjem in organizacijo prireditev. Omogoča koncentriranje informacij o projektih (prireditvah) na enem mestu, evidenco nalog, terminsko planiranje in vodenje stroškov.
- **Podprogram 12:** Trdnjava Kluže. Vodja je bil Fedja Klavora. V trdnjavi Kluže so bile z izvajanjem opisanih aktivnosti po programu doseženi naslednji zastavljeni cilji: gradbena dela na objektu (gradbeno in obrtniško je bil urejen ter z instalacijami opremljen večnamenski prostor, odbiti so bili stari propadli ometi ter izvedeni novi, montirana so bila nova jelova vrata in hrastova okna ter zastekljene strelne line. V ometih in tlaku je bila izvedena vsa kanalizacija in instalacije za elektroinstalacije, montirana so bila potrebna svetila za splošno razsvetljavo), dokončanje gradbeno-obrtniških del v prostorih za stalno razstavo v pritličju (dokončan je bil kamniti tlak v hodniku, zastekljene so bile stenske strelne line, dokončana je bila splošna in varnostna razsvetljava v delu prostorov), dokončna ureditev dvorišča, oprema večnamenskega in pomožnih prostorov v nadstropju (nakupljena je bila oprema: šolske mize, delovni pulti, stoli, nekaj omar in polic, stenske obloge, projekcijsko platno), razstavna oprema v pritličju (razstavni panoji za stalno zgodovinsko predstavitev Kluž, izvedena je bila montaža panojev ter montaža razstavne halogenske razsvetljave), oprema dvorišča (za ustrezno izvajanje kulturnih in zabavnih prireditev na dvorišču je bil nabavljen montažni oder, ki je deponiran v trdnjavi), zloženka s predstavitvijo trdnjave in Kluž, idejna zasnova za postavitev stalne razstave narave in zgodovine Kluž in alpskega prehoda čez Predel.

V osnovni prireditveni dejavnosti je Občina Bovec z logistično podporo vzpostavila večje možnosti za delovanje društev ter njihovo čezmejno povezovanje in organiziranost. Delno je sanirala trdnjavo Kluže z ureditvijo in opremo prireditvenega prostora: dvorišča trdnjave, razstavnega dela ter večnamenskega prostora. Preverila je možnosti za razvoj nekaterih večjih

čezmejnih projektov. Usposobila je kader za organizacijo in vodenje prireditvev ter poskrbela za promocijo programa. Šlo je za razvoj infrastrukturnih in izvedbenih elementov pri kreiranju prireditvenih dejavnosti, najsi bodo to lastni občinski, društveni ali pa partnerski in povezani. Ciljne skupine, ki so bile in bodo v prihodnosti deležne rezultatov in učinkov programa, so prebivalci občine Bovec ter vsi turisti, obiskovalci teh krajev; širše tudi vsi prebivalci Zgornjega Posočja ter bližnji čezmejni prebivalci. Program je ciljnim skupinam predstavljal možnost druženja in obiska prireditvev, društvom možnost razvoja, občini pa povezovanje partnerjev v gospodarskih in negospodarskih panogah.

6.4.2.3 *Vivil Forte*

Leta 2003 je Občina Bovec kot partner sodelovala na projektu Vivil Forte, ki je bil financiran s strani programa INTERREG III A PHARE CBC Italija/Slovenija, projekt AAVEN 551087. Prijavitelj je bila Občina Benetke, kot partnerja pa sta sodelovala še Občina Chiogga in Nacionalno turistično združenje. Pri projektu je šlo za ohranjanje trdnjavskih kompleksov. Cilj projekta je bil vzpostavitev kooperativne mreže med javnimi in zasebnimi subjekti, ki so sposobna poglobljenega recipročnega poznavanja skupne zgodovinske in kulturne lastnine. Znesek prejetih sredstev je bil **80.000 €**.

6.4.2.4 *Isonzo – Torre – Pobratenje z Občino Čenta (Tarcento)*

Prav tako je leta 2003 Občina Bovec sodelovala na projektu Isonzo – Torre. Projekt je bil financiran iz programa INTERREG IIIA PHARE CBC Italija – Slovenija. Prijavitelj je bila Občina Čenta (Tarcento). Občina Bovec pa je sodelovala kot partner. Projekt je bil uspešno zaključen 18. junija 2005 s slovesnim podpisom pobratenja. Župana sta se v pobratenju zavezala, da bosta:

- spodbujala odnose med upravnimi ustanovami,
- med šolami in mladinskimi družbami,
- med kulturnimi in športnimi društvi
- ter med društvi prostovoljnega dela,
- podpirala izmenjavo izkušenj v vseh območjih življenja obeh skupnosti, tako da bosta podarila bolj močni impulz in priznanje s primernimi pobudami za boljšo razvijanje in utrjevanje medsebojnega spoznanja in sodelovanja.

Aktivnosti, ki so se tekom projekta izvajale, so bile naslednje:

- tečaj slovenskega jezika v Italiji in italijanskega jezika v Sloveniji,
- izmenjava fotografov z obeh strani meje in skupne razstave,

- izmenjava slikarjev z obeh strani meje in skupne razstave,
- izmenjava ostalih društev (šport, folklorne skupine...).

6.4.2.5 *Terra Amicitiae* (»Dežela prijateljstva«)

Gre za povezavo šestih občin tromeje, in sicer občin Bekštajn (Finkenstein), Podklošter (Arnoldstein) – Avstrija, Trbiž (Tarvisio), Naborjet (Malborghetto) – Italija ter Kranjske Gore in Bovca v skupnih projektih s področja gospodarstva in negospodarstva. Projekt se je začel izvajati v letu 2005.

Partnerji v projektu so se obvezali k izpolnjevanju naslednjih nalog:

- nadaljnji razvoj trga: razstavljalci iz vseh šestih občin morajo dobiti možnost ponuditi svoje izdelke na konkretnih trgih in jih popularizirati,
- izdelava in distribucija turistične karte: karta naj omogoči prepoznavnost trikotnika treh držav kot ene regije,
- izmenjava vajencev: glede na nadaljnji regionalni razvoj gospodarstva imajo zainteresirani vajenci partnerskih podjetij Slovenije, Avstrije in Italije možnost opravljanja prakse;
- potreba gospodarstva po jezikih: mreženje in razširitev že obstoječih trijezičnih vrtcev, kasneje pa naj se trojezičnost uvede tudi v osnovnih šolah;
- kolesarjenje za mladince: večdnevno kolesarjenje za mladince po treh deželah, planirano v letu 2007. Vodi se skozi vse občine in ima poleg športnega in socialnega učinka tudi učinek ustvarjanja vrednot,
- marketing projekta: cilj marketinga projekta je oblikovanje zavesti – šest občin tvori eno regijo – regijo »Terra Amicitiae«.

6.4.2.6 *Palpis*

Palpis je projekt, ki je financiran s strani programa INTERREG IIIA Italija/Slovenija 2000–2006 – Evropski sklad za regionalni razvoj. Projekt vodi Triglavski narodni park (TNP), partnerji pa so bili: Ustanova Naravni regijski park Julijsko Predgorje (Parco Naturale Prealpi Giulie), Občina Bovec, Občina Kobarid, Gorska skupnost Humin, Kluže in Kanalska dolina ter Univerza v Vidmu (Medoddelčno središče za kartografijo).

Glavni cilj je pripraviti koristen dokument – čezmejni Načrt upravljanja na naravovarstveno pomembnih območjih v južnih Julijskih Alpah, ki bo vseboval napotke in ukrepe za ravnanje na teh območjih za vse partnerje. Obsežen del slovenskih Julijskih Alp je zavarovan v okviru TNP-ja. V Italiji pa je majhen del Julijcev in večji del Julijskega Predgorja zavarovan kot

Naravni regijski park Julijsko Predgorje. Nekatera območja v občinah Bovec in Kobarid, ki niso del TNP-ja, pa kot zavarovana območja spadajo v Naturo 2000.

6.4.2.7 Projekt F.R.A.N.E.

Projekt F.R.A.N.E. (Foreste: Recupero Ambientale Naturalistico Ecologico) – G.E.O.O.N. (Gozdovi: Ekološko-Okoljsko Obnova Narave) je financiran s strani programa INTERREG IIIA 2000–2006 Italija/Slovenija. Vzdrževanje teritorija predstavlja strateško aktivnost, ki jamči dolgotrajno izboljšanje varnostnih pogojev in kvalitete okolja ter hkratno morebitno izvajanje izrednih in emergentnih posegov. S tem namenom je Dežela Furlanija-Juljska krajina podprla projekt F.R.A.N.E., ki vključuje dva niza aktivnosti:

- prvega sestavljajo specifični hidravlično-gozdarski posegi, namenjeni območjem z višjo ogroženostjo v smislu erozije,
- drugi vključuje izmenjavo uspešne prakse in pozitivnih izkušenj na področju preprečitve hidrološke nevarnosti (Marsilio v Nardini 2006: 7–8).

V projekt so bila vključena območja na obeh straneh meje, ki se soočajo z nevarnostmi zemeljskih in snežni plazov. Na slovenski strani, v Posočju, je to območje plazu Lože v Logu pod Mangartom.

6.4.3 Projekt »Avtodonski turizem« (Phare CBC Slovenija/Italija 2003)

Projektu »Avtodonski turizem« bom posvetila večjo pozornost, saj sem na njem kot asistentka projektnemu vodji delala tudi sama, in sicer od oktobra 2005 do septembra 2006. S projektom me je seznanila vodja projekta gospa Cecilija Ostan, ki je zaposlena na Občini Bovec na Oddelku za malo gospodarstvo in turizem. Moje zadolžitve na projektu so bile naslednje:

- nadzor nad izvajanjem aktivnosti in spodbujanje/moderiranje (»facilitating«);
- zapisniki delavnic;
- po potrebi koordinacija in skrb za učinkovito komunikacijo med člani projektne skupine,
- spremljanje in opozarjanje na odstopanja od pričakovanj,
- zgodnje ugotavljanje ozkih grl,
- poročila (delno),
- sodelovanje pri organizaciji srečanj projektne skupine,
- po potrebi sodelovanje pri izvedbi projektnih aktivnosti,
- prispevek k vsebini projekta v skladu z lastnimi kompetencami.

S projektom Avtodomski turizem je Občina Bovec leta 2005 kandidirala za sredstva PHARE, programa čezmejnega sodelovanja Slovenija/Italija 2003. V septembru je prejela pozitiven odgovor ter sklenila pogodbo s Službo vlade za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, ki je poleg EU tudi sofinancer projekta. Sekretariat tega programa PHARE je pridobila RRA Severne Primorske. Slovenski partner je bilo Turistično društvo (TD) Soča-Trenta, italijanski partner pa je bila Občina Čenta (Tarcento).

1. julija 2005 je Občina Bovec podpisala pismo o nameri z ATC Kanin d.o.o., da bo leta namenil del parkirišča, ki se nahaja na spodnji A postaji kaninske žičnice, za postajališče za avtodome.

6.4.3.1 Kratek opis projekta

S projektom se je Občina Bovec odzvala na porast avtodomskih turistov in z njimi povezanih potreb po specifični ponudbi območja, s ciljem gostoljubno sprejeti nov segment obiskovalcev, hkrati pa poskrbeti za minimiziranje nevarnosti onesnaževanja narave. Vrednost projekta je znašala 108.000,00 €, od tega so sredstva PHARE znašala 63.576,00 €, ostalo je prispevala občina sama.

Na podlagi posvetov s strokovnjaki ter spoznanj, pridobljenih na študijski turi v Toskano, na katero je potovala projektna skupina skupaj s predstavnikoma Caravaning Cluba Slovenije (CCS), je bila za programski del izdelana strategija. Za infrastrukturni del pa je bila izdelana še strokovna ekspertiza, modelni načrt postajališča ter projekt. Sledila je ureditev avtodomskega postajališča, pri čemer je Občina Bovec samostojno poskrbela še za dopolnitev – izvedbo potrebnih gradenj izven prijavljenega projekta. Prek projekta je bilo ob odprtju postajališča organizirano promocijsko srečanje z avtodomskimi turisti, partnerji in novinarji. Izvedeno je bilo predpisano označevanje postajališča, izdana večjezična informativna zložanka ter oblikovana spletna stran.

Projekt smo začeli izvajati v oktobru 2005 s projektno skupino v sestavi Dario Berginc, Dejana Baša, Erika Oblak (TD Soča-Trenta), Marko Školaris, Siniša Germovšek, Marko Pretner, Barbara Marinič, Cecilija Ostan in jaz. Pri analizi stanja ter izdelavi strateškega in izvedbenega načrta smo si pomagali s prenosom znanj Občine Čenta (Tarcento), ki je bil čezmejni partner v projektu. Z izkušnjami pri izdelavi avtodomskega postajališča je projektno skupino ob obisku v Tarcentu seznanil takratni odbornik za turizem Sergio Ganziti. Na študijski turi smo načrte ustrezno dopolnili, saj smo pridobili veliko ključnih podatkov, tako s področja logistike, kot tudi s področja same izgradnje infrastrukturnih objektov za avtodome.

Sledila je izdelava strokovne ekspertize, ki jo je izdelal predsednik CCS Miha Lotrič ter izdelava projekta za postajališče, katerega izvajale je bilo podjetje Projekt d.d. iz Nove Gorice. Sledilo je pridobivanje dovoljenj in soglasij ter ključni moment – urejanje postajališča. Slovesne otvoritve, ki je potekala 11. avgusta 2006 pri spodnji postaji kaninske gondolske žičnice, se je udeležilo več kot 300 ljudi. Ti so prispeli z več kot 100 avtodomi iz Slovenije in Italije. Vodja projekta Cecilija Ostan je takrat za Primorske novice povedala: *»Prvi v Sloveniji smo zasnovali strategijo razvoja ponudbe za goste z avtodomi, z upanjem, da jih bomo pritegnili še več. Pri tej ponudbi Slovenija zelo zaostaja za Evropo, kjer imajo okoli 6000 postajališč za prehodne goste.«*

6.4.3.2 Rezultati projekta

Določene so bile strateške usmeritve ter politika spremljanja in izvajanja ukrepov v zvezi z naraščajočim avtodomskim turizmom na Bovškem. S sodobno urejenim postajališčem je poskrbljeno za možnost parkiranja in oskrbe prehodnih avtodomskih obiskovalcev. K urejanju tovrstne infrastrukture je Občina Bovec vzpodbudila nekatere lastnike kampov, pri katerih avtodomski turisti navadno bivajo več dni.

Izdana je bila informativna zloženska *Bovško – avtodomom prijazna dežela*, v kateri je bilo predstavljeno postajališče na A postaji kaninske žičnice, kampi v bovški in kobariški občini z urejeno infrastrukturo za avtodome ter ostale informacije za avtodomske turiste – od aktivnosti, ki jih na Bovškem lahko izvajajo do značilne kulinarike, ki jo lahko poskusijo.

Junija 2007 so bovški turistični delavci sprejeli odlok o prometnem režimu za avtodome na območju občine Bovec in s tem zaokrožili še en pomemben del ponudbe. Na postajališče so postavili parkomat, ki omogoča parkiranje za največ 36 ur, cena pa je odvisna od časa, ki ga namerava avtodomar prebiti na postajališču.

6.4.3.3 Čezmejni vpliv

Projekt vključuje Občino Bovec in Občino Čenta (Tarcento), ki sta od leta 2005 pobrateni občini. V Tarcentu so s projektom avtodomskega turizma že bili uspešni na programu INTERREG IIIA Italija – Avstrija. Projekt je bil pripravljen na pobudo slovenske strani (v tistem času ni bilo na voljo programa Slovenija – Italija). Končni cilj je pridobiti kompetence za skupno upravljanje in medsebojno spodbujanja avtodomskega turizma v goratem območju Bovškega in Terske doline v Italiji. Partnerjem, vključenim v projekt, je cilj, da gorsko območje Bovškega in Tarcenta deluje enotno, se med seboj podpira in promovira.

Bovško in njeni čezmejni sosedji imajo velik potencial prav na področju sodelovanja, saj so doslej vlagali predvsem individualne napore v promocijo in razvoj turističnih produktov. Z razvojem sodelovanja med tistimi, ki so odgovorni za razvoj območja, se odpirajo izredne možnosti za izboljšanje kvalitete življenja predvsem s:

- skupno in medsebojno promocijo na širšem EU območju,
- komplementarnostjo produktov (npr. Trbiž - smučanje, Bovec – Soča),
- razvojem novih sodobnih turističnih produktov.

Avtodomsko postajališče v Bovcu se promovira v domačih in tujih specializiranih medijih – avtodomskih revijah in na internetu. Postopno se vključuje v mrežo avtodomskih postajališč tromeje Slovenija/Italija/Avstrija ter v druge tovrstne evropske in mednarodne mreže. Projekt pomembno vpliva na čezmejno ekološko ozaveščenost, sprejemanje specifičnega segmenta avtodomskih turistov ter spoznavanje raznovrstnih kultur ter sodobnih nomadov.

6.4.4 Ovine pri prijavah ter ukrepi za izboljšanje stanja

Na podlagi intervjuja s Cecilijo Ostan sem spoznala, katere so administrativne in tehnične ovire pri prijavah na razpise, poleg tega pa sem se seznanila z nekaterimi ukrepi za izboljšanje prijav lokalnih skupnosti na čezmejne razpise in jih podala v nadaljevanju.

Po mnenju Ostanove je prvi pomemben problem pomanjkanje nacionalne strategije čezmejnega sodelovanja, saj Slovenija v tem le sledi smernicam EU, občinam pa ne daje ustreznih navodil. Ukrepi na slovenski strani, v primerjavi z italijansko stranjo, niso dopolnjujoči, zato je težko pisati skupne projekte. S tem se preprečuje realizacijo pomembnejših, zlasti še infrastrukturnih projektov. Občine, predvsem manjše, ne razpolagajo z ustreznim kadrom, ki bi poznal pravila prijavljanja na projekte. Javni uslužbenci za tovrstno delo ne morejo koristiti evropskih sredstev. Za izvajanje projektov bi si občine sicer lahko privoščile novo zaposlovanje za določen čas, saj bi za tovrstno delo evropska sredstva lahko upravičevale, vendar že usposobljenega kadra na trgu praktično ni. Zunanji izvajalci, ki so vključeni v pripravo projektov, večinoma niso pripravljeni biti vodje projektov in s tem prevzeti odgovornost za uspešno izvedbo. Tu je viden velik razkorak med načrtovanjem in izvajanjem, kar lahko resno ogrozi uspešnost še tako dobro pripravljenega in odobrenega projekta.

Lokalna samouprava se v Sloveniji še vedno razvija. Druge ravni lokalne samouprave (pokrajin) še vedno nimamo, zato večkrat prihaja do sporov zaradi pristojnosti. To se kaže predvsem v tem, ko pri vodenju čezmejnih projektov, stroški javnih uslužbencev niso

upravičeni. Država se brani s trditvijo o podvajanju financiranja, ki pa vzdrži le, če se pokaže, da sodi priprava in vodenje evropskih razpisov v izključno pristojnost občin. Občine pa imajo ta dela opredeljena v sistemizaciji delovnih mest in razpolagajo z zaposlenim kadrom na teh nalogah ter za ta namen pridobivajo tudi finančna sredstva.

Posledica te nedorečenosti je v zadnjih letih vzpostavljena praksa delegiranja priprave evropskih projektov navzven, saj je bilo javni upravi skoraj nemogoče upravičiti stroške dela lastnih kadrovskih virov in zanje črpati evropska sredstva, medtem ko se je zunanjim strokovnjakom kot izvajalcem za enaka dela lahko priznalo upravičene stroške projekta. Zaradi njihove nezadostne usposobljenosti so se potencialni prijavitelji iz javne uprave prijavam preprosto odpovedali. Tako je v zadnjih letih moč zaznati zmanjšanje prijav, predvsem lokalnih skupnosti, ki pa bi prav v tem času lahko za svoje infrastrukturne programe pridobile največ nepovratnih sredstev.

Vendar v bližnji prihodnosti lahko pričakujemo izboljšanje tudi na tem področju. Zakon o pokrajinah naj bi bil sprejet še pred poletnimi počitnicami. Že prihodnjo jesen naj bi poleg parlamentarnih imeli tudi pokrajinske volitve. Od leta 2010 pa naj bi pokrajine tudi operativno prevzele del pomembnih državnih pristojnosti (Posinković 2007: 4).

Opisano stanje bi se lahko izboljšalo na naslednje načine:

- s strategijo postopnega dodeljevanja novih pristojnosti s področja priprave in vodenja evropskih projektov lokalnim skupnostim, pri čemer se natančno opredeli financiranje kadrovskih virov,
- s sprejemom dopolnilne zakonodaje, kjer je to potrebno, da se izkoristi možnosti koriščenja evropskih sredstev v skladu z evropsko zakonodajo,
- z izdelavo natančne opredelitve sistemiziranega delovnega mesta za delo na evropskih projektih,
- z uvajanjem oziroma koriščenjem možnosti nagrajevanja za sistemizirana in nesistemizirana delovna mesta v skladu z uspešnostjo prijav in vodenja projektov,
- z oblikovanjem razpisnih navodil in pogojev, ki bodo prijaviteljem omogočala enakopraven nastop,
- s skrbjo za usposabljanje zunanjih strokovnjakov na področju specifičnih področij javne uprave, s katerimi bi skrbeli za postopen kvaliteten prenos dodatnih nesistemiziranih del navzven v interesu javne uprave.

Kadrovske probleme spremljajo tudi administrativne in tehnične ovire. V izogib temu je pomembno, da razpolagamo s širšim naborom razvojnih projektov z razpoznavnimi prioritetami, ki so že potrjeni na občinskem svetu ter z zagonskimi proračunskimi sredstvi v primeru odobritve projekta. Pomembno je tudi, da imamo pripravljene prioritete projekte »na zalogo« in jih potem ustrezno prilagajamo razpisnim pogojem. Razpolagati moramo z usposobljenim kadrom oziroma poskrbeti, da se tak kader pravočasno najame. Na koncu je pomembno še, da sledimo aktualnim razpisom ter ustreznosti občine kot prijavitelja.

Pred vstopom Slovenije v EU je bilo pridobivanje čezmejnih partnerjev sorazmerno lahko. Za kandidiranje sta tako italijanska kot slovenska stran od partnerja najpogosteje rabila le pismo o nameri sodelovanja. Po vstopu pa so se stvari spremenile. Postopki so zahtevnejši. Od partnerjev se pričakuje večja vključenost v projekte, po možnosti naj bi bili ti vsaj zrealni, če ne celo skupni. To pa pomeni večje organizacijske zahteve in odgovornost za izpeljavo. Potencialnega partnerja je tako potrebno prepričati, da se mu vključitev v program »izplača«. Za navezavo stikov je zelo pomembno tudi poznavanje jezika partnerja. Če tega ne poznamo, obvladamo, smo primorani najeti nekoga, ki jezik pozna, poleg tega pa mora biti tudi dobro seznanjen z vsebino, cilji in namenom projekta. Velika prednost na obmejnem območju je navzočnost slovenskih zamejcev tako v Italiji kot v Avstriji.

7. ZAKLJUČEK

Namen diplomske naloge je bil predstaviti čezmejno sodelovanje Občine Bovec in spoznati vplive, ki jih ima le-to na razvoj tega dela naše države. V diplomskem delu sem poskušala ugotoviti, kako na čim bolj sistematičen način povezati lastna razvojna prizadevanja Posočja s sredstvi, ki jih ponuja EU za programe čezmejnega sodelovanja, predvsem program PHARE CBC in pobude Skupnosti INTERREG IIIA. Tako je prvi del naloge posvečen kohezijski politiki EU, strukturnim skladom in pobudam Skupnosti.

V nadaljevanju sem predstavila Enotni programski dokument ter novo finančno perspektivo 2007–2013, v kateri naj bi Slovenija dobila 2 milijardi evrov več, kot naj bi jih prispevala oziroma skoraj dvakrat več kot v obdobju 2004–2006. V pregledu čezmejnega sodelovanja v zakonodaji in institucionalni ureditvi RS sem najprej predstavila predpristopno pomoč EU, v katero spajajo programa ISPA in SAPARD ter program PHARE, v okviru katerega Slovenija prejema pomoč že od leta 1992. Do leta 2004 je v povprečju prejela okoli 33,9 milijona evrov finančne pomoči na leto, predvsem za projekte s področij reforme javne uprave, privatizacije, reforme finančnega sektorja, regionalnega razvoja (vključno s čezmejnimi sodelovanjem) in razvoja človeških virov. V četrtem poglavju sem poleg programov predpristopne pomoči predstavila še Službo vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko, ki je s 1. januarjem 2006 prevzela vse zaposlene ter materialna in finančna sredstva, vključno z obstoječimi pravicami in obveznostmi od Agencije za regionalni razvoj, ki je s tem prenehala obstajati. Poleg SVLR pa sem podrobno predstavila še Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja in Regionalni program Severne Primorske (Goriške statistične regije) 2007–2013, ki v svoji razvojni viziji pravi, da bodo prebivalci spodbujali inovativnost, razvijali svoje kompetence in sodelovanje na vseh področjih življenja in dela, okrepili konkurenčnost gospodarstva, zagotovili trajnostni razvoj, varovanje in rabo naravnih danosti, ohranili poseljenost podeželja ter visoko kakovost življenja na ravni razvitih evropskih regij. Razvojna vizija se bo uresničevala preko šestih kvalificiranih ciljev, in sicer z regionalno podporno mrežo za razvoj, s strategijo znanja za razvoj in podjetnost, strategijo inovativnosti v gospodarstvu, strategijo odličnosti v turizmu, strategijo razvoja podeželja ter s strategijo trajnostnega okoljskega in prostorskega razvoja in infrastrukturne opremljenosti. Poleg tega pa bo spodbujal tudi čezmejno sodelovanje. Posebna pozornost bo namenjena trem projektom, in sicer Čezmejni Kras, Povezovanje univerz in Integralno upravljanje povodja Soče.

V empiričnem delu naloge pa sem se najprej posvetila že izvedenim projektom med Slovenijo in Italijo v obdobju 2000–2006 ter njihovim učinkom. V začetku je pregled vseboval projekte,

ki so bili izvedeni med leti 1994–1999 v okviru programa PHARE CBC in nato prehod na pobudo Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija/Italija 2000–2006. V predpristopnem obdobju 1994–1999 je bilo investiranih 18 milijonov evrov evropskih sredstev iz programa PHARE CBC Slovenija – Italija, največji delež pa je bil porabljen za projekte na področju izboljšanja infrastrukture in okolja. V obdobju 2000–2003 pa so sredstva PHARE CBC znašala skupno 9,6 milijona evrov. Po vstopu Slovenije v EU leta 2004 sta Slovenija in Italija začeli delovati v okviru programa INTERREG IIIA, prejšnji PHARE pa je bil opuščen. Cilj INTERREG-a je krepitev gospodarskega, družbenega in okoljskega trajnostnega razvoja in povezovalnih procesov v čezmejni regiji, z namenom premostitve obrobnosti, ki je značilna za obmejna območja. Tako je bilo v okviru INTERREGa za izvedbo projektov v obdobju 2004–2006 na voljo 23 milijonov evrov.

V zadnjem, šestem poglavju pa sem se posvetila še čezmejnemu sodelovanju Občine Bovec. Kratki predstavitvi občine in njenih zaposlenih je sledila analiza čezmejnega sodelovanja od njegovih začetkov do najpomembnejših že izvedenih projektov. Posebno poglavje je namenjeno projektu »Avtodomski turizem« PHARE CBC Slovenija/Italija 2003, na katerem sem delala tudi sama. Nazadnje sem poskušala ugotoviti še, katere so ovire in problemi pri prijavljanju lokalnih skupnosti na čezmejne razpise ter podati nekaj ukrepov za izboljšanje stanja.

Hipoteza diplomske naloge se je glasila, da s programi čezmejnega sodelovanja, ki jih izvaja Občina Bovec in obmejne občine v sosednji Italiji predstavljajo spodbudo, ki pozitivno vpliva na hitrejši regionalni razvoj Zgornjega Posočja in ustvarja nove možnosti in priložnosti za razvoj tega obmejnega območja. Skozi pisanje naloge sem ugotovila, da hipotezo lahko potrdim, saj je Občina Bovec skozi programe čezmejnega sodelovanja začelo vzpostavljati konkretno sodelovanje in ustvarjati številna partnerstva za reševanje skupnih problemov. Z vključitvijo Slovenije v EU so se prek spodbujanja čezmejnega sodelovanja odprle številne priložnosti za skupni razvoj tega območja. Programi čezmejnega sodelovanja vsekakor pozitivno vplivajo na razvoj tega območja (preko spodbujanja gospodarskega razvoja in turizma, kulturnih izmenjav, varovanja okolja, izgradnje infrastrukture, razvoja človeških virov), vendar bi lahko še okrepili čezmejno sodelovanje in tako prispevali k hitrejšemu regionalnemu razvoju tega območja. Čezmejno sodelovanje bi moralo temeljiti na stalnem sistematičnem sodelovanju z jasnimi cilji. Če želimo stanje izboljšati, potem morajo potencialni prijavitelji skrbeti za ustrezno informiranost in usposobljenost, saj se pogoji za uspešno čezmejno sodelovanje spreminjajo. Pri podpori prijav projektov igrajo vedno večjo vlogo posebej za to usposobljeni servisni centri. Za skladen regionalni razvoj, še posebej

obmejnih območij, je odločilnega pomena, da se v čezmejne projekte v čim večji meri vključujejo tudi občine, saj se le tako lahko območje celostno krepi. Od strategije razvoja posamezne lokalne skupnosti bo odvisno, ali se bo čezmejno sodelovanje sploh moglo razmahniti ali pa bo zgolj prepuščeno naključju uspešnih prijav posameznih občin, ki si bodo to lahko »privoščile«.

8. SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV

8.1 LITERATURA

- Benko, Riana, ur. (2002): *Na poti v EU. Strokovni priročnik*. Ljubljana: Slovenski raziskovalni inštitut za management.
- Bučar, Bojko (1993): *Mednarodni regionalizem – Mednarodno večstransko sodelovanje evropskih regij*. Ljubljana: FDV.
- Delli Zotti, Giovanni (1982): *Relazioni transnazionali e cooperazione transfrontaliera: il caso del Friuli – Venezia Giulia*. »Franco Angeli« Milano.
- Golja, Tanja, Tjaša Petelin in Duša Sodnik (2006): *Zbornik sofinanciranih projektov: Program Phare čezmejno sodelovanje Slovenija/Italija 2003*. Nova Gorica: A-media.
- Grafenauer, Božo (2000): *Lokala samouprava na Slovenskem, teritorialno–organizacijske strukture*. Maribor: Pravna fakulteta.
- Regione autonoma Friuli – Venezia Giulia: *INTERREG notizie: la cooperazione transfrontaliera: tra Friuli – Venezia Giulia, Austria e Slovenia: raccolta delle pagine »INTERREG notizie« del 5 giugno al 28 febbraio 1999*. Trieste: FVG.
- John, Peter (2001): *Local Governance in Western Europe*. London: SAGE.
- Johnston, Simon. ur. (1999): *White Paper on regional development*. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja.
- Jovanović, N. Miroslav (1997): *European economic integration: limits and prospects..* London, New York: Routledge.
- Kezunovič, Maja (2003): *Slovenija in EU: o pogajanjih in njihovih posledicah*. Ljubljana: Urad Vlade RS za informiranje.
- Klavora, Fedja (2003): *Ampletium, Vliz, Plez, Flitsch, Plezzo, Bolec : kdo dal podoba je Bovškemu: o zgodovini, življenju, cesti in naseljih na Bovškem*. Tolmin: Samozaložba.
- Kos, Danijela (2004): *Zbornik sofinanciranih projektov: Program Phare čezmejnega sodelovanja Slovenija/Italija 2001*. Ljubljana: Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo.
- Kunaver, Jurij (1988): *Pokrajina in ljudje na Bovškem*. Ljubljana: Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije.
- LTO Bovec (2005): *Vodnik po Bovškem*. Bovec: LTO Bovec.
- Millionig, J. Lydia (2000): *Small projects funds in Slovenia*. Ljutomer: Razvojna agencija Prlekija.

- Mrak, Mojmir (2004): *Kohezijska politika EU*. Ljubljana: Samozaložba.
- Nardin, Gabriella, ur. (2006): *F.R.A.N.E. – G.E.O.O.N: Smernice za omejevanje hidrološkega tveganja*. Udine: Graphis di Fagagna.
- Ostan, Cecilija, ur. (2003): *Občina Bovec in slovenski zamejci v Italiji: priročnik za sodelovanje*. Kranj: Gorenjski tisk.
- Pellizzoni, Luigi (1994): *Transboundary hazards and cross-border cooperation in land-use planning: some data from the Italian-Slovenian boarder*. Teorija in praksa, 31 (9/10), 784-793.
- Pinter, Uroš, ur. (2004): *Administrativna usposobljenost slovenskih občinskih uprav*. Ljubljana: FDV.
- Renner, Tatjana, ur. (2004): *Čezmejni programi med Slovenijo in Italijo: z izkušnjami novim izzivom naproti*. Ljubljana: Agencija za regionalni razvoj.
- Renner, Tanja, ur. (2005): *Čezmejno sodelovanje med Slovenijo in Italijo: Zbornik sofinanciranih projektov v okviru prvega javnega razpisa: program pobude Skupnosti INTERREG IIIA, Slovenija-Italija 2004-2006*. Štanjel: ARR, Regionalna pisarna.
- Rojec, Matija (2004): *Enotni programski dokument za začetnike: 2004-2006*. Ljubljana: Služba Vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj.
- Rupel, Mitja (2004): *Korak naprej: Slovenci v goriški čezmenji regiji*. Slovenski raziskovalni inštitut, Trst.
- Slavinec, Mitja, ur. (2004): *Meje v glavah in državah: raziskovalni tabor Monošter*. Murska Sobota: ZOTKS, Regionalni center.
- Sruk, Vlado (1995): *Leksikon politike*. Maribor: Založba Obzorja.
- Ščančar, Rosana (2003): *Regionalni razvojni program Severne Primorske (statistične regije Goriška) od leta 2002 do leta 2006*. Idrija: Severnoprimska mrežna regionalna razvojna agencija.
- Ščančar, Rosana (2005): *Razvojni program podeželja za severozahodni višinski del severne Primorske*. Kobarid: Posoški razvojni center.
- Šmidovnik, Janez (1995): *Lokalna samouprava*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Špes, Metka (ur.) (2000): *Regionalni razvoj v Sloveniji*. Ljubljana: Inštitut za geografijo.
- Tomšič, Žarko (2003): *Local development partnership: a programme for disseminating entrepreneurial knowledge and information: methodology handbook*. Ljubljana: SBDC, Information Research Centre.

- Toplak, Cirila, ur. (1999): *Priročnik o čezmejnem sodelovanju za lokalne in regionalne skupnosti Evrope*. Maribor: Stalna konferenca lokalnih skupnosti Slovenije.
- Toplak, Cirila in Jasmina Ključnik (1998): Čezmejno sodelovanje obmejnih pokrajin – kritični pogled z vidika obmejnih lokalnih skupnosti. V Ciril Ribičič, ur.: *Regionalizem v Sloveniji*, 202–210. Ljubljana: ČZ Uradni list RS.
- Vljaj, Stane (1998): *Lokalna samouprava: Občine in pokrajine*. Ljubljana: FDV.
- Vljaj, Stane in Vesna Juvan-Gotovac (1999): *Predpisi o lokalni samoupravi*. Ljubljana: Uradni list RS.
- Vršaj, Edigij (2004): *Slovenija in evroregije*. Trst: Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček in Mladika.
- Vrišer, Igor, ur. (1999): *Pokrajine v Sloveniji*. Ljubljana: Vlada RS, Služba za lokalno samoupravo.
- Žagar, Katarina (2002): *Lokalna samouprava: organizacija in funkcija*. Ljubljana: MNZ RS.

8.2 ČLANKI

- Blažetič, Neva (2006): Za domove na kolesih. *Primorske novice*. LX (187), 5.
- Blažetič, Neda (2007): Kje so meje pokrajine? *Primorska novice*. LXI (80), 5.
- Kutin, Mateja (2006): Pilotni program dodeljevanja državne razvojne pomoči. *EPICenter – glasilo PRC*. VII (10), 5–6.
- Posinković, G. Vida (2007): Demokracija je draga zadeva. *Primorske novice*. LXI (99), 5.
- Zemljak, Marija, ur. (2007): Povezujemo razvojne programe. *Naša Primorska – Primorska 2010*.

8.3 INTERNETNI VIRI

- Internet 1: PROGRAM SPODBUJANJA RAZVOJA V POSOČJU 2002 - 2006 (SOČA 2006). Dostopno na: www.pososki-rc.si/datoteka/2a79ea27c279e471f4d180b08d62b00a, 15. marec 2007
- Internet 2: STATISTIČNI URAD RS – Popis 2002. Dostopno na: http://www.stat.si/popis2002/si/rezultati_obcine_prebivalstvo_dz.htm, 12. marec 2007

- Internet 3: STATISTIČNI URAD RS – Statistične informacije - Prebivalstvo.
Dostopno na: <http://www.stat.si/doc/statinf/05-si-007-0603.pdf> , 12. marec 2007
- Internet 4: GEOGRAFSKE IN UPRAVNE ZNAČILNOSTI GORIŠKE
STATISTIČNE REGIJE. Dostopno na:
www.cubistinstitute.org/PCG/doc/Povzetek_analize_GST-brosura-P_NAL.doc, 14.
marec 2007
- Internet 5: REGIONALNI RAZVOJNI PROGRAM SEVERNE PRIMOSRKE
(Goriške statistične regije) 2007–2013. Dostopno na: www.pososki-rc.si/datoteka/b2eb7349035754953b57a32e2841bda5 , 14. marec 2007
- Internet 6: EVROPSKA LISTINA LOKALNE SAMOUPRAVE. Dostopno na:
http://www.coe.si/sl/dokumenti_in_publikacije/konvencije/122/, 11. oktober 2006
- Internet 7: USTAVA RS. Dostopno na: <http://www.dz-rs.si/?id=150&docid=28&showdoc=1>, 12. oktober 2006
- Internet 8: KOHEZIJSKA POLITIKA EU. Dostopno na: <http://miha.ef.uni-lj.si/rcef/kpeu/>, 7. november 2006
- Internet 9: STRUKTURNI SKLADI V SLOVENIJI. Dostopno na:
<http://www.gov.si/euskladi/skladi/2abc.html>, 12. december 2006
- Internet 10: STATISTIČNI URAD RS. Dostopno na:
<http://www.stat.si/katalogrds/podstrani/dodatek3.html>, 7. november 2006
- Internet 11: STRUKTURNI SKLADI EU V SLOVENIJI. Dostopno na:
<http://www.gov.si/euskladi/>, 11. december 2006
- Internet 12: SPOROČILO KOMISIJE ZA DRŽAVE ČLANICE z dne 2. septembra
2004 o določitvi smernic pobude Skupnosti o vseevropskem sodelovanju,
namenjenem spodbujanju skladnega in uravnoveženega razvoja evropskega ozemlja
INTERREG III. Dostopno na:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/inter2004/226_sl.pdf, 12. december 2006
- Internet 13: INTERREG IIIC. Dostopno na:
<http://www.arr.si/vsebina.asp?lang=sl&str=124>. 12. december 2006
- Internet 14: SPOROČILO KOMISIJE ZA DRŽAVE ČLANICE z dne 2. septembra
2004 o določitvi smernic pobude Skupnosti o vseevropskem sodelovanju,
namenjenem spodbujanju skladnega in uravnoveženega razvoja evropskega ozemlja
INTERREG III. Dostopno na:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/inter2004/226_sl.pdf, 12. december 2006

- Internet 15: SVLR. Enotni programski dokument. Dostopno na: http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_evropske_kohezijske_politike/enotni_programski_dokument_2004_2006/programski_del/, 12. december 2006
- Internet 16: CILJI KOHEZIJSKE POLITIKE V NOVI FINANČNI PERSPEKTIVI. Dostopno na: http://www.svlr.gov.si/fileadmin/svlr.gov.si/pageuploads/vec_o_novih_ciljih.doc, 6. marec 2007
- Internet 17: SVLR. Cilji kohezije 2007-2013. Dostopno na: http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_evropske_kohezijske_politike/kohezijska_politika_v_obdobju_2007_2013/cilji_kohezije_2007_2013/, 7. marec 2007
- Internet 18: MINISTRSTVO ZA FINANCE – Evropske zadeve. Dostopno na: http://www.gov.si/mf/slov/medn_fin/proracun_EU_fin_perspektiva.htm, 12. marec 2007
- Internet 19: ARR. Nacionalni program PHARE. Dostopno na: <http://www.arr.si/vsebina.asp?lang=sl&str=121>, 7. marec 2007
- Internet 20: ARR. PHARE CBC. Dostopno na: <http://www.arr.si/vsebina.asp?lang=sl&str=116>, 7. marec 2007
- Internet 21: ARR. Predstavitev. Dostopno na: <http://www.arr.si/vsebina.asp?lang=sl&str=16>, 8. marec 2007
- Internet 22: ARR. Dostopno na: www.arr.si, 8. marec 2007
- Internet 23: SVLR. Delovna področja. Dostopno na: http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/, 14. marec 2007
- Internet 24: NOV ZAKON O SPODBUJANJU SKLADNEGA REGIONALNEGA RAZVOJA. Dostopno na: www.ff.uni-lj.si/oddelki/geo/publikacije/dela/files/Dela_24/18porocila.pdf, 14. marec 2007
- Internet 25: URADNI LIST RS. ZSSRR-1. Dostopno na: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200593&stevilka=4020>, 12. marec 2007
- Internet 26: RRP SEVERNE PRIMORSKE (Goriške statistične regije) 2007–2013. Dostopno na: www.pososki-rc.si/datoteka/8e98d81f8217304975ccb23337bb5761, 15. marec 2007
- Internet 27: ANALIZA CBC. Dostopno na: www.arr.si/datoteke/materiali/analiza_cbc.pdf, 20. marec 2007

- Internet 28: PROGRAM POBUDE SKUPNOSTI INTERREG IIIA SLOVENIJA/ITALIJA. Dostopno na: <http://www.sigov.si/arr/4eu-p/1p-8-interreg-b-new-a.html>, 21. marec 2007
- Internet 29: RRA SEVERNE PRIMORSKE. Dostopno na: www.rra-sp.si/news/news.php?id=586, 10. april 2007
- Internet 30: INTERREG IIIA ITALY SLOVENIA. Dostopno na: <http://www.interreg-it-si.org/index.php?vie=cnt&lng=slo&gr1=cfp&gr2=clc>, 11. april 2007
- Internet 31: Občina Bovec – Predstavitev občine. Dostopno na: <http://www.bovec.net/obcina/page.php?id=00085>, 15. maj 2007
- Internet 32: Občina Bovec – Statut. Dostopno na: <http://www.bovec.net/obcina/page.php?id=00050>, 15. maj 2007
- Internet 33: Občina Bovec – Občinska uprava. Dostopno na: <http://www.bovec.net/obcina/page.php?id=00004>, 15. maj 2007
- Internet 34: REGIONAL POLICY INFOREGIO – INTERREG IIIA Italy/Slovenia. Dostopno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details.cfm?gv_PAY=IT&gv_reg=ALL&gv_PGM=2000CB160PC012&LAN=5, 12. april 2007

9. PRILOGE

Priloga A

Seznam prijavljenih projektov ECO ADRIA – Ekološko izboljšanje Primorske (SI0801.01.01) (navedeni projekti so se izvajali v Goriški statistični regiji)

Prijavitelj	Aktivnost	Skupna vrednost projekta	PHARE sredstva	% sofinanciranja
Občina Kanal	Izgradnja čistilne naprave in kanalizacijskega omrežja - Kanal	1.315.905,00	670.427,00	50,95
Občina Miren-Kostanjevica	Čistilna naprava in pripadajoča kanalizacija Bilje	618.217,00	360.658,00	51,84
Občina Tolmin	Čistilna naprava in kanalizacijsko omrežje – Volče	743.195,00	435.884,00	58,65
Občina Vipava	Kanalizacijsko omrežje v Vrhpolju, priključeno na čistilno napravo v Vipavi	1.193.030,00	669.000,00	56,08
Občina Idrija	Ekološka sanacija reke Idrijce	1.497.785,00	684.363,00	30,37

(Vir: Internet 27)

Priloga B

Seznam izbranih projektov v okviru Sklada za male projekte (=SI0108.02.02)

ORGANIZACIJA	NASLOV PROJEKTA	REGIJA	VREDNOST V €	PODROČJE
Cubist – Institute for creative studies, Solkan	Hiša na meji	Goriška	36.843,00	Kulturne izmenjave
Razvojna agencija ROD, Ajdovščina	Informacijsko izobraževalni center sito, tampo in digitalnih tiskarjev za tehnološki preboj primorske regije	Goriška	47,215,90	Razvoj objektov in virov za izboljšanje pretoka informacij in komunikacij; lokalni gospodarski razvoj
Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija, Idrija	Razvoj tržne znamke idrijska čipka	Goriška	39.080,00	Lokalno zaposlovanje, vzgoja in izobraževanje, kulturne izmenjave
Zdravstveni dom Idrija	Izpostavljenost anorganskemu in metil-živemu srebru in prizadetosti DNA pri ženah v rodni dobi iz območja mesta Idrija in obalnega območja Furlanije-Julijske krajine in Benečije	Goriška	37.500,00	Sodelovanje v zdravstvu
Občina Miren-Kostanjavica, Miren	Poti miru na Krasu	Goriška	47.492,00	Lokalni gospodarski razvoj, vključno s turizmom
GZS Območna zbornica Severne Primorske, Nova Gorica	Čezmejna ekonomska kooperacijska struktura ob vstopu Slovenije v EU	Goriška	26.498,00	Lokalni gospodarski razvoj
Sirarsko društvo Tolminc, Tolmin	Usposobljena delovna sila – predpogoj za razvoj ter povezovanje turizma, kmetijstva in naravovarstva na planinah zgornjega Posočja	Goriška	34.030,00	Lokalno zaposlovanje, vzgoja in izobraževanje
Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica	Postavitev filmske zbirke	Goriška	42.240,00	Izboljšanje pretoka informacij in komunikacij; lokalno zaposlovanje, vzgoja in izobraževanje
Ribiška družina Tolmin	Jadranski lipan	Goriška	43.720,00	Lokalni gospodarski razvoj, vključno s turizmom; zaščita okolja

(Vir: Internet 27)

Priloga C

Seznam izbranih projektov v okviru Donacijske sheme (navedeni projekti so se izvajali v Goriški statistični regiji)

Prijavitelj	Naslov projekta	Odobrena sredstva v €	Višini donacije	Namen projekta
Posoški razvojni center, Kobarid	Posoški kovinarski grozd	215.620,00	75%	Ustvarjanje pogojev za uspešno in kakovostno skupno proizvodnjo zahtevnejših in kompleksnejših proizvodov z dodano vrednostjo ter pridobitev novih domačih in tujih kupcev.
GOAP d.o.o., Nova Gorica	Skupni razvoj proizvoda za potrebe optimalnega funkcioniranja in nadziranja hotelskih kompleksov	236.466,75	75%	Krepitev sodelovanja med malimi in srednjimi podjetji v procesih in vzpostavitev avtomatizacije z izmenjavo in komplementiranjem know-how-a.
ENOO d.o.o., Vipava	Razvoj opreme za specialno filtracijo vode	195.135,00	75%	Razvoj inovativne tehnologije in opreme za filtracijo industrijskih vod kakor tudi za filtracijo pitne vode.
Systec d.o.o., Nova Gorica	KALINA – razvoj hibridnega produkta za izkoriščanje alternativnih virov energije	148.623,70	75%	Pridobitev osnovnega znanja in potrditev izvedljivosti hibridnega produkta za izkoriščanje dveh alternativnih virov energije – vetra in sonca.
PLASTIK d.d., Kanal ob Soči	Skupni inovacijski procesi v plastični industriji	139.069,50	75%	Razvoj in izvedba skupnega inovacijskega koncepta za potrebe plastične industrije z namenom skrajšati čas, potreben za razvoj produkta in znižati stroške proizvodnje ob hkratnem upoštevanju ekoloških standardov.
Keting d.o.o., Ajdovščina	Obrtno restavratorski center	218.771,43	75%	Združiti različne dejavnosti na področju restavracije v občini Ajdovščina v skupno ponudbo Mreže podjetij, ki bo potencialnim investitorjem lahko ponudila celovito in kakovostno ponudbo restavratorskih del.

(Vir: Internet 27)

Priloga D

Seznam izbranih projektov v okviru Sklada za male projekte (SI.2002/00-312-02)

ORGANIZACIJA	NASLOV PROJKETA	REGIJA	VREDNOST V €	PODROČJE
Društvo Soška fronta Nova Gorica	Pro Heridate	Goriška	34.827,00	Kulturne izmenjave
Zavod za zdravstveno varstvo Nova Gorica	Varovanje rodnega zdravja mladih žensk	Goriška	38.061,00	Širjenje sodelovanja v zdravstvu
Mestna občina Nova Gorica	Spremljanje kvalitete vode v čezmejnem območju	Goriška	31.380,00	Zaščita okolja, vključno s spremljanjem voda in morja
LTO Laufar Cerkno	Etnološki festivali dveh kultur	Goriška	43.864,00	Kulturne izmenjave
KUD »OPOKA«, Medana	Medana Art	Goriška	49.055,00	Kulturne izmenjave
Razvojna agencija ROD, Ajdovščina	Zgornja vipavska dolina – turistično prepoznavna lokacija	Goriška	49.863,00	Lokalni gospodarski razvoj, vključno s turizmom
Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin	Evropski film v knjižnici	Goriška	49.840,00	Kulturne izmenjave
LTO Sotočje Tolmin	Svetolucijska kulturno zgodovinska pot	Goriška	50.000,00	Lokalni gospodarski razvoj, vključno s turizmom
ICRA d.o.o. Idrija	Arheološki park »Divje babe«	Goriška	49.987,00	Lokalni gospodarski razvoj, vključno s turizmom

(Vir: Internet 27)

INTERVJU z gospo Cecilijo Ostan z Občine Bovec

1. Kdaj se je čezmejno sodelovanje v Posočju začelo?

Začetki čezmejnega sodelovanja segajo v najzgodnejše obdobje slovenske državnosti, v leto 1991, ko se je bivši župan (takrat še skupne občine Tolmin) dr. Viktor Klanjšček, z izjemno samoiniciativnostjo lotil meddržavnih projektov iz programov čezmejnega sodelovanja in tako med prvimi v Sloveniji pristopil k pridobivanju finančnih sredstev iz evropskih skladov. Na Bovškem sta bila v tem času urejena mejna prehoda Učja in Predel ter posodobljena cesta iz Žage do Učje. Od ustanovitve samostojne Občine Bovec v letu 1995 pa občinska uprava, pod vodstvom menjajočih se županov, še naprej skrbi za nepretrgan tok čezmejnih projektov, saj se pristojni zavedajo njihove pomembnosti za ohranjanje poseljenosti podeželja ter pospešen razvoj območja.

2. Kdo so partnerji v čezmejnem sodelovanju Občine Bovec?

Najpogosteje Občina sodeluje z ostalimi občinami, predvsem v Italiji. To so občine: Čenta (Tarcento), Rezija (Resia), Kluže (Chiusaforte), Bardo (Lusevera), Naborjet (Malborghetto), Trbiž, (Tarvisio), Sedegliano, Benetke (Venezia). Prav tako sodeluje tudi z občinami iz Avstrije: Podklošter (Arnoldstein), Bekštajn (Finkenstein). Poleg občin poteka sodelovanje tudi z: Naravnim parkom Julijsko Predgorje (Parco Naturale Prealpi Giulie), z združenjem Omrežje občin – Povezanost v Alpah, z gorskimi skupnostmi nadiških, terskih in kanalskih dolin, z razvojnimi centri Open Leader, Torre Leader, Natisone Gal, z domačimi in čezmejnimi univerzami iz Ljubljane, Kopra, Celovca, Vidma, Ferrare, z društvi iz področja kulture in športa, s profesionalnimi kulturnimi združenji, s podjetji, s slovenskimi zamejci v Italiji in Avstriji ter njihovimi združenji s področja gospodarstva ter kulture (Slovensko deželno gospodarsko združenje s sedeži v Trstu, Gorici in Vidmu, Krščanska kulturna zvez v Celovcu, Zveza slovenskih kulturnih društev v Trstu, Gorici in Solbici v Reziji, Slovensko kulturno združenje Planika v Ukvah v Kanalski dolini).

S čezmejnimi subjekti Občina Bovec sodeluje neposredno, pa tudi posredno prek društev, sekcij, krajevnih skupnosti, narodnega parka, lokalne turistične organizacije. K čezmejnemu sodelovanju spodbuja tudi podjetja, zlasti še turistično gospodarstvo.

3. Katera so glavna področja sodelovanja?

Področja, na katerih občina deluje v okviru čezmejnega sodelovanja, so: negospodarstvo, (kultura in šport), turizem in malo gospodarstvo. Na področju negospodarstva so zelo aktivni slovenski zamejci, saj se povezujejo tako v gledališke, godbene, folklorne, rock, pop, jazz skupine, zборе, športna združenja in podobno. Ko smo jih med čezmejnimi prireditvami v letih 2001 in 2002 povabili k sodelovanju, so se izkazali z izredno kvaliteto in smislom za čezmejno sodelovanje ter spodbudili tudi naša društva k večji dejavnosti. Izmenjave v kulturi in športu prav gotovo spodbujajo krepitev slovenske narodne zavesti na obeh straneh meje.

Na področju turizma sodelovanje rezultira v združitvi turistične ponudbe celotnega območja (tako italijanskega kot slovenskega dela Julijskih Alp), v razvijanju skupnih turističnih proizvodov, povečanju razpoznavnosti obmejnega območja v očeh obiskovalcev ter v razvijanju povezane turistične infrastrukture na obeh straneh meje.

Na področju malega gospodarstva Občina Bovec vabi zamejske Slovence k sodelovanju in vlaganju v gospodarstvo, saj tesnejše povezave pomenijo več stikov med prebivalci na obeh straneh meje, večji pretok ter boljše razvojne priložnosti. To dolgoročno lahko pomeni ustvarjanje novih možnosti za zaposlovanje ter gospodarski razvoj območja, hkrati pa postopno odpravljanje zavesti o »meji«.

4. Kakšne so razlike pri pridobivanju partnerjev pred in po vstopu Slovenije v EU?

Da, te razlike zagotovo obstajajo. Pred vstopom v EU so bila za obe strani značilna pisma o nameri sodelovanja. V letih 2002 in 2003 je bila v prijavnici zahtevana še bolj natančno izražena opredelitev vrste sodelovanja. Občina Bovec se je kot partnerica omejevala zgolj na strokovno obliko sodelovanja brez kakršnihkoli finančnih obveznosti. Ob prijavi naših lastnih projektov smo doslej k partnerskem sodelovanju vabili zlasti čezmejne občine in razvojne agencije ter pravne osebe, ki bi lahko imele s projektom smiselno povezavo, v njem pa neposredno izvajalsko vlogo. V programih INTERREG, ki so aktualni sedaj, se aktivna vloga čezmejnih partnerjev še stopnjuje, prioriteto pri ocenjevanju imajo skupni in zrcalni projekti, zato je izbira ustreznih sodelavcev za uspešno prijavo in izvedbo projekta ključnega pomena.

V prihodnje s pismi o nameri ne bomo mogli biti več tako radodarni, predvsem ne kot domači partner, saj bomo morali bolj paziti, da sami sebi ne bomo delali konkurence s podpisovanjem pisem za projekte, ki za nas niso prioritetni.

5. Katere so ciljne skupine, za katere je čezmejno sodelovanje še posebej pomembno?

Ciljne skupine so zelo različne, odvisne so predvsem od narave projekta. Najpogostejše ciljne skupine pa so neprofitni sektor na obeh straneh meje, kamor spadajo čezmejne izmenjave s slovenskimi zamejci na področju kulture in športa, turistično gospodarstvo oziroma ponudniki s projekti, nastalimi v sodelovanju z zamejci ter podjetniki in obrtniki na obeh straneh meje.

6. Se pri prijavljanju na razpise čezmejnega sodelovanja Občina Bovec srečuje s kakšnimi problemi? Katere so administrativne in tehnične ovire pri tem?

Problemi obstajajo. Najbolj vidni so predvsem pomanjkanje nacionalne strategije čezmejnega sodelovanja. Slovenija namreč v tem pogledu le sledi smernicam EU, občinam pa ne daje ustreznih navodil. Ukrepi na slovenski strani niso dopolnjujoči, zato je težko pisati skupne projekte, s čimer pa se preprečuje realizacija zahtevnejših, predvsem infrastrukturnih projektov, za katere bi se občine iskreno potrudile. Drugi problem še posebej manjših občin je kadrovska zasedba, ki ne omogoča samostojnega vodenja razvojnih projektov, samostojnih prijav na nacionalne in evropske razpise, saj je zaposlovanje zelo omejeno. Projektno delo v lokalni samoupravi še ni uveljavljeno, čeprav je takšen pristop pri prijavah na evropske razpise zelo priporočljiv. Tretji problem je preobremenjenost javnih uslužbencev z rednim delom. Po drugi strani pa javni uslužbenci ne izkazujejo posebnega interesa po vodenju evropskih projektov, čeprav so za to usposobljeni. Težko jih je primerno motivirati, saj zaradi rokov prijav lahko trpi redno delo. Tovrstno delo navadno občine hitro delegirajo zunanjim sodelavcem, pri čemer vsebina projektov ni zadosti dorečena, zato je tudi izplen majhen. Naslednji problem predstavljajo pokrajine, ki pri nas še niso ustanovljene, medtem ko imajo pri odločanju o izboru projektov na italijanski strani prioritete pokrajin odločilno vlogo. Problem predstavlja tudi to, da se ne upošteva postopka pridobivanja upravnih dovoljenj. Tako naj bi se na primer med upravičene stroške lahko štela odkup zemljišč ter pridobivanje projektne dokumentacije. To pa se zanika ob dejstvu, da bi prijavitelj projekta moral že ob sami prijavi na razpis, v primeru zahteve projekta po gradbenem dovoljenju, imeti vlogo za gradbeno dovoljenje na upravni enoti, ob sklepu pogodbe (v primeru odobrene vloge) pa že pridobljeno gradbeno dovoljenje. V Sloveniji je administrativno povsem nemogoče izvajati projekt v celoti, čeprav EU to predvideva. S tem pa smo prikrajšani za koriščenje sredstev za povsem upravičene stroške. Nazadnje pa problem predstavlja tudi to, da imajo italijanski oziroma avstrijski partnerji pri nekaterih svojih ukrepih zelo omejene vsebinske možnosti

prijav, saj sta ti dve državi večji del sredstev za čezmejno sodelovanje že izkoristili, še zlasti za infrastrukturo.

7. Kako bi se po vašem mnenju dalo obstoječe stanje na področju prijavljanja in upravljanja čezmejnih projektov spremeniti?

Stanje bi se vsekakor dalo spremeniti, predvsem s strategijo postopnega dodeljevanja novih pristojnosti s področja priprave in vodenja evropskih projektov lokalnim skupnostim, pri čemer se mora natančno opredeliti financiranje kadrovskih virov. Naslednjim korak je sprejem dopolnilne zakonodaje, kjer je to potrebno, da se izkoristi možnosti koriščenja evropskih sredstev v skladu z evropsko zakonodajo in izdelava natančne opredelitve sistemiziranega delovnega mesta za delo na evropskih projektih. Pomembno je tudi oblikovanje razpisnih navodil in pogojev, ki bodo prijaviteljem omogočala enakopraven nastop in skrb za usposabljanje zunanjih strokovnjakov na področju specifičnih področij javne uprave, s katerimi bi skrbeli za postopen kvaliteten prenos dodatnih nesistemiziranih del navzven v interesu javne uprave. V izogib administrativnim in tehničnim oviram je pomembno, da razpolagamo s širšim naborom razvojnih projektov z razpoznavnimi prioritetami, ki so že potrjeni na občinskem svetu ter z zagonskimi proračunskimi sredstvi v primeru odobritve projekta. Pomembno je tudi, da imamo pripravljene prioritetne projekte »na zalogo« in jih potem ustrezno prilagajamo razpisnim pogojem. Razpolagati moramo z usposobljenim kadrom oziroma poskrbeti, da se tak kader pravočasno najame.

8. Ali so bili že izvedeni projekti uspešni?

Projekti, ki jih je do sedaj izvedla Občina Bovec, so bili izvedeni uspešno, učinki teh projektov pa so bili različni. Kjer je obstajal interes, so se tudi stiki ohranili. Problem pa je v tem, da se ljudje pri nas ne mrežijo, povezujejo.

9. Kateri so bili najpomembnejši projekti čezmejnega sodelovanja v zadnjih letih?

Projektov je bilo ogromno, najpomembnejši pa so bili: Prekomejne zimske kulturne prireditve (2000–2001), Čezmejne prireditve (2001–2002), Vivil Forte (2003), Pobratenje z Občino Čenta (=Tarcento) (2005), Terra Amicitiae (2005), Avtodomski turizem (2005), Palpis (2006), F.R.A.N.E. (2006).

10. Kako vidite čezmejno sodelovanje Občine Bovec v prihodnjih nekaj letih?

V prihodnjih mesecih se obeta nadaljevanje projekta F.R.A.N.E., za področje snežnih plazov. Na našem območju je posebej izpostavljena cesta Bovec – Predel – Trbiž (Tarvisio) – Kranjska Gora, saj je lahko le-ta v zimskem času, ko zapade večja količina snega, po več dni ali celo tednov zaprta, zaradi nevarnosti snežnih plazov. Za Zgornje Posočje to pomeni skoraj dvakrat daljšo pot, če želimo priti na gorenjsko stran, saj je cesta čez Vršič čez zimo zaprta za vsa vozila. Ureditev ceste pa ni pomembna ne le za slovensko, ampak tudi za italijansko stran, saj veliko Italijanov kot tudi zamejskih Slovencev prihaja na našo stran bodisi s poslovnimi ali privatnimi razlogi.

V nadaljevanju omenjenega projekta se bodo glavni akterji posvetili nevarnostim snežnih plazov in sanaciji le-teh.